

ŠTÍT VÍRY.

Vysvětlení a důkaz pravd katolických, které se obzvláště v církvích protestantských čili evangelických upírají, s vyvrácením námitek proti nim činěných.

Ef. 6, 16.

Napsal

EDVARD BRYNYCH.

Druhé vydání obstaralo politické družstvo tiskové v Hradci Králové.

V Hradci Králové.

Nákladem politického družstva tiskového. — Tiskem bisk. knihtiskárny.

1896.

O církvi.

Učení katolické.

1. Kristus Pán chtěl, aby ti, kteří v něj uvěří a pokřtěni budou, nejen každý zvlášť, ale ve spolku s ostatními všemi, čili ve společnosti, zde na zemi podle jeho učení žili. Té společnosti dal jméno církvev nebo též království. A poněvadž církev tato zde na zemi jest a z lidí, kteří tělo mají, jest dohromady složena, říká se jí církev viditelná. Krátce říkáme: Kristus založil církev viditelnou.

Jsou pak v této viditelné církvi lidé zlí, kteří budou zavrženi, i dobří, kteří přijdou do nebe.

Tomu všemu se učíme ze slov Krista Pána, který řekl Petrovi: Ná té skále vzdělám církev svou. Mat. 16, 18.; dále z podobenství o poli, na němž roste pšenice i konkol — dobří i zlí — Mat. 13, 24. atd., 'o pannách moudrých a nemoudrých. Mat. 25, 1. atd.

(Sk. ap. 2. kap. verše 38, 41. 42).

2. Církvi své dal Kristus Pán za učitele kněze a správce apoštoly pod nejvyšší správou Petrovou, kteréhož viditelným

Učení evangelikův.

Jsou mezi nimi někteří, kteří učí, že není zapotřebí býti v žádné církvi.

Mnozí dle Vikleffa a Husa učili, že církev sestává jen z těch, kteří jsou od Boha předurčení pro nebe; duší těch že není viděti, a že tudíž církev jest neviditelná.

[Toto učení vymysleli zakladatelé církví evangelických, aby se omluvili, když se od církve katolické v 16. století oddělili. Neboť jsouce tázáni: Kde pak byla vaše církev před 16. stoletím? — museli hledati nějakou odpověď i řekli: Sbor předurčených — to byla vždy naše církev. Což to však platno, když Kristus jinak učil, jak patrně z uvedených míst písma svatého.]

Ostatně ale mluví vždy evangelíci o církvích svých jako o sborech lidí, kteří jejich učení vyznávají — a tedy viditelní jsou]

Evangelíci jsouce od nástupce Petrova odtrženi a nemohouce ta slova z písem svatých vymazati praví, že apošto-

zástupcem svým na zemi v církvi své učinil obdařiv ho nejvyšší právomocí nad celou církví a tudíž i nad samými apoštoly.

Apoštolům totiž řekl Pán: Cožkoli svázete (ustanovíte) na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvázete (odpustíte) na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Mat. 18, 18. (Viz též Mat. 28, 18. 19. 20.)

Petrovi však řekl: Ty jsi Petr (skála) a na té skále vzdělám církev svou a brány (mocnosti) pekelné ji nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského: (nejvyšší moc srov. Is. 22, 22.) a cožbyskoli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožbyskoli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Mat. 18, 18. 19. — Co mu těmito slovy slíbil, to i skutečně splnil Pán, když otázel se ho, zdaž ho miluje více než ostatní: přítomní učenci, řekl mu: Pasiž beránky mé. A po druhé se ho otázel, řekl: Pasiž beránky mé; a po třetí: pasíž ovce mé. (Srov. Jan 21, 15. 16. 17.)

3. Tato právomoc apoštolů přešla na jejich řádné nástupce biskupy (a kněží); právomoc pak Petrova na jeho nástupce biskupa v Římě; neboť sv. Petr byl biskupem v Římě a tam i umřel.

Jinak ani nemůže býti. Církve má trvati až do konce světa, apoštolové však umřeli, proto musí tu někdo býti, kdo by lidem tytéž duchovní služby konal, které konali svatí apoštolové. Proto víme z písem

lům dal Pán duchovní moc v církvi, tudíž i Petrovi, ale všem stejnou, že tedy církví své, kterou královstvím nazývá, žádného krále, žádného nejvyššího pána nedal.

Ale ze slov Kristových jest patrné, že Kristus, jako každá společnost svého náčelníka — otce — starostu atd. — má, tak i církví, aby v ní jednota a pořádek byl, nejvyššího správce ustanovil. Nejvíce to vysvětluje z toho, že mu dal pásti (duchovně spravovati a duchovní pastvou opatřovati) beránky i ovce — apoštoly i věřící, pak že se tázal, miluje-li ho více; poněvadž více lásky žádal, i více moci mu dal.

Co se týká toho, zdaž právomoc apoštolů na jisté lidi přešla a tak dosud v církvi trvá, o tom jsou mezi evangelíky různé úvahy; tak ku př. angličtí myslí, že biskupové jejich církve jsou též praví nástupcové apoštolů; jiní dle katechismu heidelberského učí, že moc apoštolská dána je všemu lidu (!) a ten ji libovolně přenáší na koho chce, ač Kristus jen učeníkům svým z lidu vybraným řekl: Cokoliv svázete..

svatých, že svatí apoštolové skládáním rukou jiným svou moc odevzdávali, kteří se potom biskupy nazývali. (II. Tim. 1, 6–7.) (Sk. ap. 20, 18.)

Rovněž tak musí ustavičně trvati nejvyšší pravomoc Petrova až do skonání světa, sice by se církev roztrhala a rozpadla v tolik kusů, kolik by bylo biskupů. Proto vždy svatí Otcové církevní uznávají, že prvním sborem jest obec římská a prvním biskupem biskup římský; tak ku př. dí sv. Augustin, že v osadě římské vždy bylo apoštolské Stolicе knížetství — t. j. moc nejvyšší.

4. Katolíci tedy na základě písma svatého učí a věří, že jen ta církev jest pravou, od Krista Pána založenou, která má za viditelnou nejvyšší hlavu svou — čili za duchovního krále neb nejvyššího pána — Petra a jeho nástupce, římského biskupa. A tu nejvyšší viditelnou hlavu má jen církev katolická.

Jen ona jest tedy tou pravou, od Krista Pána založenou církví — ostatní všechny církve jsou nepravé; nejsou založeny od Krista Pána, ale od lidí.

Co se týká biskupa římského, tomu všechny církve evangelické upírají nejvyšší pravomoc. Nemohou jinak; neboť kdyby to uznaly, tu by i vyznaly, že nejsou tou církví, kterou Kristus založil, když pravil: Ty jsi Petr . . .; pasíž beránky mé, pasíž ovce mé.

Přes to vše domnívají se evangelíci, třeba neměli Petrova nástupce za nejvyšší hlavu církve své, že přece oni jsou ta pravá církev Kristova; a že ta církev, která Petrova nástupce za nejvyšší hlavu má, že je nepravá.

(Výmluva, že Kristus je hlava církve, neplatí. Kristus je ovšem hlava církve, ale neviditelná. Poněvadž Kristus Pán založil církev viditelnou, dal jí i hlavu viditelnou. Poněvadž odešel na nebesa, nechal tu za sebe zástupce Petra, tak jako apoštolové, když opustili tuto zemi, nástupce své tu zanechali. Kde písmo sv. tak zřejmě mluví, tu marné jsou řeči lidí.)

Článek II.

Učení katolické.

1. Kristus Pán založil církev jedinou, ale taky jednotnou — sjednocenou.

To víme z toho, že se u večer před smrtí za ty, kteří v něj uvěří, modlil, aby všickni jedno byli. Jan 17, 20. 21. a 23.

Zvláště pak musí v pravé církvi býti

a) jedno učení; praví apoštol: jedna víra.

A hle! Jen v katolické církvi jest jedno učení.

b) jeden pramen našeho posvěcení -- t. j. jen jediné krev Kristova za nás vylitá může všem pomáhati k odpuštění a zahlazování hříchů, čili k našemu posvěcení; neboť praví apoštol, že jsme jedno tělo všickni. (Jako v živém těle ve všech údech tatáž krev, tak i v tom těle, kterým jest církev, jen krev Kristova jest příčinou, že jsme duchovně živi.)

Jak to vypadá v církvích nekatolických.

Zakladatelé evangelických církví hned z počátku měli mezi sebou veliké hádky o učení; jeden druhého zavrhoval; a nyní jest mezi „evangelíky“ nejprv tolik rozličných nauk, kolik jest rozličných církví mezi nimi; pak ale ani mezi těmi, kteří k jedné z těch církví se hlásí, neučí kazatelové stejně. Došlo to tak daleko, že na kazatelnách hlásají mnozí úplnou nevěru. (N. p. Z vizitační zprávy, kterou vydal p. superintendent moravský Totušek, vysvětluje, že jsou kazatelové „věřící“ a taky „nevěřící“.)

Mnozí kazatelové jsou číťtáni sice k církvi evangelické, ale nedrží nic na krev Kristovu, jelikož nevěří, že jako Bůh-clověk za lidstvo krev svou obětoval; a proto hledají odpuštění hříchů jinde, než v krvi Kristově; úplní pak nevěrci nemluví na kazatelnách již ani o Bohu, a tudíž ani o hříchu, ani o jeho odpuštění.

I v tom ohledu jest církev katolická jednotná.

c) jedna nejvyšší správa; neboť Kristus Pán učí, že církev jest královstvím.

Evangelické církve nemají nížádné jediné nejvyšší správy; zakladatelové jejich církví odevzdali tuto nejvyšší moc panovníkům světským; kolik tedy mocnářů světských, tolik nejvyšších správců církví jejich; kde jest katolický panovník, jest i jemu odevzdána nejvyšší moc nad církvemi evangelickými, ba i ženy jsou nejvyššími hlavami církve, ku př. v Anglii.

2. Kristus Pán založil církev proto, aby nás dokonale posvěcovala, čili lidi svatými činiti mohla; v tom ohledu musí církev Kristova býti svatou. Ef. 25, 5—27. Rom. 1, 17.

a) Ani největší odpůrci církve katolické, chtě-li bez vášně mluvit, nemohou jí vytknouti nějaké učení, které by lidi navádělo nebo strhovalo ke zlému, ke hříchu.

Učení evangelíkův, že jen samou vírou se člověk ospravedlňuje, zvláště pak Luthe-rova zásada, že dobré skutky jsou hříchem, nebo jeho učení — hřeš statečně, věř statečněji — odmíná lidem všecku chuť k polepšování se a ku životu etnostnému. Rovněž záhubně musí působiti učení Kal-vínovo, že Bůh některé lidi proto stvořil, aby na nich mohl ukázati svou trestající spravedlnost a do pekla je odsouditi a proto je ku hříchu i nutí, naopak zase některé pro sebe ustanovil, a proto je svatými jistě učiní. Takové nauky, kdyby se evangelíci jimi důsledně řídili, musí odnéti každému všecku chuť a sílu ku přemáhání se.

b) Katolická církev vychovala a vychovává v každém věku lidí svaté, a to svaté nejen dle lidského soudu, nýbrž samým Bohem t. j. jeho zázraky za Svaté světa oblášené. — V církvi katolické jen ten se za Svatého vyhlásí, o němž se nezvratnými přísednými svědectvími lidí i nejučenějších dokáže, že se na ukázání jeho svatosti staly zázraky, t. j. činy, jež jen všemohoucí Bůh učiniti může. (Jazyk sv. Jana Nep. atd.)

3. Kristus Pán založil církev obecnou, t. j. takovou, v které by se veškerí národové země jediným — u všech stejným — náboženstvím v jeden celek spojovali. Mt. 28, 19. To jest nejlépe viděti z události, která se stala na den seslání Ducha svatého. Řízením Božím byli toho dne v Jerusalemě lidé „ze všeho národu, který pod nebem jest“; a hle, z těch všech národů tři tisíce lidí dávají se pokřtiti, přijavše víru, již jim blásl Petr. V ten den ukázala se již jako v zá-

V církvích evangelických jsou ovšem někteří lidé dle své víry zbožní a poctiví, ale žádného z nich Bůh jako svatého neoznačil. — V novějším kalendáři českých evangelíků nalezají se někteří Svatí katolíci, ku př. sv. Jan Zlatoústý, sv. Augustin, poněvadž páni kazatelové tvrdí, že na některých místech svých spisů učí tak, jako oni. Ostatně však nalezají se v kalendáři jejich o „památných dnech“ jejich jen ti, kteří jakýmkoli způsobem proti obecné, na Petru založené církvi vystoupili, třeba nebyli kalvinisty nebo lutherány, ku př. Hus, Jeronym, o nichž však Bohem samým ni žádného svědectví jim dáno není, že by Svatými byli, naopak o mnohých z nich ví se, že vedli život nepřikladný ku př. Luther; někteří pak z nich ne pro víru, ale pro vzpouru proti zákonnému císaři odpraveni byli ku př. „staroměstští mučeníci“ dne 21. června.

Evangelíci nejsou takovouto obecnou církví; neboť třeba byli „evangelíci“ ve všech národech, jsou v přerozmanité církve a sekty roztrháni. Není tu nikde onoho sloučení všech národů v jeden celek; naopak právě tím povstali, že se od celku církve obecné odtrhli; a když se odtrhli, staly se sbory jejich „církvemi zemskými“, t. j. církvemi pod jednotlivé zeměpány patřícími. Na místo bývalého celku ze všech národů utvořeného, povstalo rozdrobení národů vůbec a křesťanů

rodku Kristova církve, která sestává z věřících ze všech národů, jindy různých, nyní pak křtem a toutéž vírou a jedinou nejvyšší hlavou — Petrem — v jeden celek spojených.

A hle! Takovou byla vždy a jest církev, která se právě proto jmenuje katolickou t. j. obecnou.

zvlášť. Jestliže v Čechách se mluví, že bychom měli se učiniti církví národní, musí se říci, tím že bychom přestali býti katolíky, členy církve obecné; neboť Kristus nezaložil „církev národní“, nýbrž jedinou všennárodní.

To, že pravá Kristova církev musí býti všeobecnou, katolickou, uznávají mnozí nekatolíci ku př. anglikáné; a proto píší, že jsou jednou větví obecné církve; cítí to i páni kazatelové evangeličtí i v našich zemích; a proto nechť naši církev nazývati církví katolickou, poněvadž by tím na první ráz uznali, že ona jest tou pravou, všecky věřící všech národů v jeden celek spojující církví; říkají raději církev „římská“. Ale tím se mnoho nepomáhá; neboť právě ta „římská“ církev jest katolická, v níž „Římem“, t. j. římským biskupem věřící všech národů v jeden celek jsou sloučeni.

Takové posloupnosti apoštolské duchovní evangelických církví nemají. Luther nebyl biskupem, Kalvín ani knězem a proto nemohli nikoho na kněžství světiti. To cítili zakladatelové evangelických církví velmi dobře, a proto Luther vymyslel učení, že všickni křesťané (zapomněl že tedy i ženské!) jsou kněžími.

Vynašel si na to ono místo písma svatého, kde se praví, že křesťané jsou královským kněžstvem čili králi a kněžími. I. Petr 2, 9. Ap. 1, 6. ~~6. HOD. 17.~~

4. Pravá církev jest apoštolská, t. j. po Kristu P. nemá nikoho jiného zakladatele, než apoštoly, a ne jiné pastýře, než ty, kteří buď od apoštolův aneb od jejich řádných nástupců-biskupů — řádně jsou vysvěceni — a buď od nástupce Petrova anebo od nástupců apoštolů k vykonávání úřadu svého jsou poslání. Zkrátka říkáme: Církev jest apoštolská, poněvadž její biskupové a kněží od svatých apoštolů pocházejí čili řádnými nástupci apoštolů jsou.

Jan 20, 21. Tit. 1, 5. — Tak svatí Otcové. Ku př. Irenaeus: Kněží, kteří nástupnictví od apoštolů mají, má se poslušnost prokazovati.

Takovou církví jest opět církev katolická; neboť její biskupové a kněží řádným svěcením pocházejí od řádně vysvěcených biskupů, a ti rovněž od takových, a tak stále nazpět až do samých apoštolů, takže její biskupové a kněží opravdu nástupci apoštolů jsou. A co se týká papežů, tu se všechna jména vědí a lze dovésti, který po kterém následoval až do samého svatého Petra.

Jest tedy patrné, že církev katolická jest jednotná, svatá, obecná, apoštolská a tak opět a opět se ukazuje jako ta pravá církev Kristova.

totéž řekl Hospodin všemu lidu israelskému (Exod. 19, 6.) a přece jemu ustanovil a posvětili kázal kněžstvo zvláštní od ostatního lidu oddělené, kteréž samo smělo podávati oběti. Není tedy možno jinak souditi, než že jsme jen v jakémś duchovním smyslu králi — neboť opravdu králi přece nejsme — že totiž máme panovati nad sebou, nad svými náklonnostmi; a v podobném duchovním smyslu že jsme i kněžími, že můžeme totiž se modliti „skrze Krista Pána“, to jest dovolávati se jeho zásluh.

Přes to vše, že kazatelové evangeličtí žádnými nástupci apoštolů nejsou, říkají lidu přece, že evangelíci jsou ta apoštolská církev, a tvrdí, že mají totéž učení, jaké hlásali apoštolové a tutéž bohoslužbu. Že tomu tak není, nýbrž právě naopak, bude vysvítati z následujících článků.

Evangelické církve není možno uznati za církev Kristovu, jelikož ani na všech těch různých jejich církvích dobromady, ani na některé z nich neshledávají se tyto čtyry nutné známky církve Kristovy.

Článek III.

Pravá Kristova církev nemohla a nemůže učiti bludu nížádnému.

Učení katolické.

1. Blud, nevěra, nepravdivé o Bohu učení pochází od ďábla; ten byl první, který pramáteři

Domněnky evangelikův.

Evangelíci všickni tvrdí, že církev zbloudila, že učila bludům přemnohým až do 16. století

naší Evě řekl: Nevěř. — Bohužel! Eva mu věřila, a tím se stalo, že mocí — branou — pekelnou bylo potom přemoženo lidstvo.

Ale Kristus Pán přišel na svět, aby lidstvo z této moci pekelné, z bludu a lži vybavil. Proto hlásal pravdu, pravé učení o Bohu. Víme však, že odešel ze světa; jen nepatrná část lidí jej slyšela, když učil. Což o ostatní se nepostaral? Nám ubohým se nedostane jeho svaté a čisté pravdy; my budeme vydáni opět branám, mocnostem pekelným?

Toho nelze věřit. Tu by byl Kristus nadarmo přišel na tento svět. Tu by byl jednal nemoudře. Není tedy možno jinak věřit, než že se Kristus o to postaral, aby jeho učení čisté a neporušené od počátku, po všechny věky až do konce světa zachováno bylo.

Ale jak to zařídil? Lidé jsou klamní, lživí, lehko padají do bludu; neomylným není nikdo než Bůh. Přikázalť ovšem Kristus Pán svým apoštolům a jejich nástupcům-biskupům, aby učili pravdě, kterou on hlásal, ale apoštolové a biskupové jsou a byli lidé, mohou se mýlit — tím by nebylo dobře o to postaráno, aby se učení Kristovo bez bludu, v celé čistotě hlásalo po všechny věky.

2. Kristus Pán se opravdu o to postaral. Slíbil nejprv, že církev jeho brány pekelné nepřemohou. Mt. 16, 18. Slíbil krom toho, když poslal učit

Nepomýšlejí, když to tvrdí, že tím říkají o Kristu, že se o církev nepostaral, že jednal nemoudře. A to o Bohu říci jest rouhání.

Tím tvrdí též, že Kristus co slíbil, nesplnil; že nebyl s církví po všechny dny, a že s ní Duch svatý nezůstal na věky, že ji brány pekelné

své apoštoly: Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa. Mt. 28, 20. A u večer před svou smrtí řekl: A já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, Ducha pravdy. Jan 14, 16. Ten vás naučí všelike pravdě. Jan 16, 13.

Kristus je nejsvětější, nejvyšší věrný Bůh, co slíbil, to musí splnit. Slíbil, že brány pekelné církev jeho nepřemohou; není tedy možno, aby ji blud ďábelský přemohl. Slíbil, že bude s apoštoly, až budou učit a to po všechny dny až do skonání světa. Apoštolové museli umřít — nejsou až do skonání světa — jest tedy patrné, že je s jejich nástupci, tiť ovšem budou do skonání světa; není tedy možno, aby s nimi nebyl, je opustil, bludu vydal v moc až budou učit; slíbil, že na věky bude Duch svatý s nimi a ten že naučí je všelike pravdě; není možno, aby Duch svatý od nich odstoupil.

Za tou příčinou věří tedy katolíci, že Kristus skrze Ducha svatého nástupce svatých apoštolů chrání bludu, když se o to jedná, aby veškerému lidu křesťanskému bylo ohlášeno, co Kristovým učením jest a co jím není.

Že správně tak věříme, toho dalším dokladem jest svatý Pavel, který dí, že církev jest sloup a utvrzení pravdy II. Tim. 3, 15. a pak i to, že se tak, jak ze spisů svatých Otců vysvítá, vždy v církvi věřilo.

přemohly a po 16 set let v moci držely.

To ale o Kristu tvrditi, jest opět tolik, jako říci, že Bůh slibů svých neplní, že jest nevěrný — a to jest rouhání; jest to též tolik, jako říci, že Bůh toho splniti nemohl, že není všemohoucí, a to opět jest rouhání.

Tak ku př. píše svatý Irenej v knize své proti kacířům: Kde jest církev, tam jest i Duch svatý, a Duch svatý jest původce pravdy.

3. Řekneme-li však, že církev, chráněna jsouc Duchem svatým, bludu učiti nemůže, nesmíme se domýšleti, že snad každému jednotlivému křesťanu tato ochrana dána jest. V církvi, jak písmo dí, jsou jen někteří učitelé I. Kor. 12, 29. a jen nástupcům apoštolů, biskupům Duch sv. jest zaslíben, proto věříme, že tato ochrana Ducha svatého dána jest jen biskupům všem společně, ve spojení s nejvyšším biskupem v čele, totiž nástupcem Petrovým. To však věříme, že tento nástupce Petrův, i když sám jako nejvyšší učitel církve, oblašuje, co jest učením Kristovým, Duchem svatým bludu chráněn jest; neboť jemu řečeno jest, aby pásł ovce i beránky — biskupy; jemu slíbeno, že víra jeho nikdy nezhyne, a jemu uloženo, aby ve víře pravé potvrzoval bratří Luk. 22, 32.; onť právě tou skalou, o kterou nadarmo pokoušeti se budou brány pekelné; kdyby on mohl bludu učiti, tu by právě skálu, základ církve a tím i celou církev přemohly brány pekelné.

Tato pak ochrana čili pomoc Ducha svat., aby církev bludu učiti nemohla — nazývá se darem neomylnosti.

Není tím řečeno, že lidé, papež, biskupové jsou ne-

Někteří z nich cítili, že by takovéto tvrzení bylo obviňování Krista Pána, že se o to nepostaral, aby lidé všech věků čistou pravdu jeho měli: proto — jak ještě níže uvedeno bude — si pomáhali tím, že Kristus prý odkázal církvi písmo svaté, a každý, kdo písmo čte, že bývá osvěcen Duchem svatým a poznává pravdu.

Kdyby to byla pravda, museli by všickni čtenáři písma stejně je vykládati, věřiti a učiti, ale to se neděje. Naopak! Právě proto, že si mnozí mysleli, že každého Duch svatý osvěcuje, nastalo tolik roztržek ve víře. Luther tvrdil, že má pravdu, Kalvín, Zwingli a páni kazatelové nyní, třeba někteří mnoho nevěřili, taky prý mají pravdu. — Ta hrozná roztržka u nich právě dokazuje, že je Duch svatý opustil, poněvadž opustili církev, jež jest „sloup a utvrzení pravdy“, neboť nemůže Duch svatý jednoho učiti tak a jiného jinak. Měli by se vzpamatovati a rozpomenouti se, zdaliž ta hrůzná roztržka mezi nimi není od jiného ducha, který řekl: Nevěřte! Budete jako Bůh.

Nepomáhá tu nic jejich učení, že Bůh poslal Luthera a Kalvína atd., aby opravili církev, čili aby ji bludu zbavili. Předně není možno, aby pravá

omylní; naopak; jen Duch sv., jen Bůh je neomylný — právě proto, že lidé jsou omylní, věříme, že Bůh v rozhodné chvíli učí papeže a biskupy.

Nečiní se tu papež Bobem — naopak, tím právě se učí, že je člověkem, a že by jako jiní bloudil, kdyby od Boha pomoc mu nepřicházela. Když na př. sv. Petr vzkřísil mrtvou, neříkáme proto, že jest Bohem všemohoucím, ale vidíme, že skrze něj to vzkříšení učinil Bůh. Může-li tedy Bůh skrze lidi mrtvé křísiti, může též zajisté skrze ně neklamně pravdě učit.

Jako mluvil Bůh skrze proroky, tak mluví, když toho potřeba, skrze představené církve.

P o z n á m k a. Nynější páni kazatelové, kteří úředně slouží helvetskými, dle helvetské konfesse r. 1556 sepsané, chtějí, aby se jim říkalo „reformovaní“. Co je to? Reforma jest asi tolik, jako oprava či raději do původního stavu navrácení; a proto též svých církví od obecné odtržení nazývají „reformací“ církve. Co jest o tom souditi?

Pozěvadž v církvi žijí lidé, stává se, že nežijí tak, jak by měli, a ukáží se vždy po nějakém čase pohoršení, zlořády, zkáza mravů — a připustíme rádi, že i u kněží, biskupův a třeba i na papeži. V tom ohledu vždy a vždy potřebovati bude církev opravy. A taková se vždy i v církvi katolické děla, a nejlepší katolíci vždy o ni usilovali, ale takovou nemohou prováděti lidé nepřikladní, nezdrželiví, pití oddaní atd.

Oprava učení však nikdy není potřebná, protože církev blouditi nemůže. — Reformace evangelická změnila však učení, t. j. Luther a Kalvín a jiní počali učit, jak církev nikdy neučila — a uvrhla tudíž mnohé a mnohé lidi do bludů.

Jestli tu i tam v tomto spisku přece řeknu „helvetští“ — činím to jen proto. aby lid zřetelněji věděl, která církev se tím míní — neboť název reformovaných se ještě v lidu nevkořenil.

církev 15 set let byla učila bludům; vždyť Pán řekl — já s vámi jsem po všechny dny — a 15 set let byly by brány pekelné vítězily nad církví? A za druhé! Tolik těchto „opravitelů“ církve se vyskytlo, kdo pak z nich je ten pravý, zdaž Luther, zdaž Kalvín, zdaž Zwingli? Žádným zázrakem se neosvědčili. Či snad mají Lutheráné pravdu a Kalvíni také, ač učí jinak? To je nesmysl, to je nemožnost. Jen jedna je pravda; neučil Kristus Pán ku př. o večeři Páně jako Luther a spolu též jako Kalvín.

Původní však název „evangeliků“ v Německu byl „protestanté“, což povstalo z toho, že lutherští stavové roku 1529. na sněmu ve Špýru zadali protest t. j. ohrazení proti usnešení sněmu tohoto.

O písmu a tradici.

Učení katolické.

1. Písmo svaté jsou knihy, které z vnuknutí Božího sepsány jsou od lidí, které Duch svatý při tom všeho bludu v těch věcech, které se týkají učení náboženského, chránil.

2. Které to knihy jsou, nemůže nám nikdo jiný pověděti, než ti, kteří, jak právě vyloženo bylo, ustanoveni jsou učiteli v církvi, a proto Duchem svatým řízeni jsou, aby nemohli blouditi, t. j. buď apoštolové s Petrem v čele, anebo jich nástupcové. — Jsou pak to knihy, jak se v „biblích“ od katolické duchovní vrchnosti schválených nacházejí.

Domněnky evangeliků.

Mezi evangelickými kazateli jsou mnozí, kteří písmo považují za knihu sepsanou od lidí tak, jako se knihy vůbec spisují bez zvláštního vnuknutí Božího a bez ochrany proti bludům.

Jiní „věřící“ shodují se v hlavní věci s církví katolickou v tom ohledu.

Mezi „evangeliky“ hned od počátku o to byla hádka. Někteří zavrhoval Luther, jiné zase Kalvín. Později někteří zase uznávali všecky s církví katolickou, potom mnozí přece zase ne — a tak se došlo tak daleko, že, jak právě řečeno jest, písmo u mnohých všecku vážnost ztratilo, a za obyčejnou — bludům podrobenou — knihu považováno bylo a jest.

A co jest příčinou této roztržky, různosti a nevěry?

První příčina toho jest ta, že evangelíci nechtí uznati, že Duch svatý skrze představené církve nás učí; a proto nemůže potom jinak býti, než že si ze staré, obecné víry vybírá každý co chce. Jedna věc tu bje však do očí a sice: Žádná kniha nemůže sama sebou nás přesvědčiti, že je psána od muže Duchem svatým bludu

chráněného. To by mohl, jak se po prostu říká, každý říci: Já jsem osvícen Duchem svatým. Tu věc nám může dosvědčiti jen Bůh sám, jen Duch svatý. A to skutečně Duch sv. učinil; on totiž učí „všelike pravdě“ skrze představené církve. Neprijmu-li toho svědectví, nemám záruky ani o jediné knize písma sv.

Druhá příčina toho jest umíněnost a vášeň lidská. Luther ku p. chtěl míti mermocí pravdou, že víra bez skutků postačuje k spasení, a proto potupil a v posměch uvedl epištolu svatého Jakuba, v které se dí, že víra bez skutků je mrtvá.

Mezi evangelíky se tvrdí, že písmo tolik jasno jest, že mu může každý rozuměti.

Odkud ale tolik hádek o výkladu písma, když je tak jasné? Proč kup. Luther o Kalvínovi a Zwinglim psal, že jsou kacíři, když slovům Páně: Totoť jest tělo mé rozuměli jinak než on? — Kdyby bylo písmo jasné, nebylo by možno, aby povstalo tolik církví z nerozumného zacházení s písmem svatým.

3. Písmo svaté není tolik jasno, aby každý si je mohl vykládati. Tomu učí výslovně sv. Petr II. P. 3, 16., a pak denní zkušenost; jest potřeba jen písma sv. vzíti do rukou a již nevíme, jak to neb ono místo se vykládati má. To pochází z mnohých příčin; z nichž některé jsou: Písmo sv. sepsáno jest v cizích nám jazycích, v jiných časech a poměrech; některé části jeho od mužů učených, kteří užili řeči „vysoké“, lidu méně pochopitelné atd., pak též, protože někde Kristus i Duch svatý zámyslně tajemně mluví. — Jak tedy možno, aby každý, i kdo neštudoval, písmu rozuměl, ani největší učenci toho o sobě netvrdili, ku p. sv. Augustin.

4. Poněvadž písmo svaté tedy nejasno jest, jest zapotřebí, aby je někdo vykládal. —

Evangeličtí čtenáři písma svatého přes to vše, co roztržek způsobili výklady písma

Proto pokorní čtenáři písma svatého, nespolehající se sami na sebe, přijímají výklad církve své, jež jest „sloup a utvrzení pravdy“, bylo-li to místo svatého písma církví vyloženo; nebylo-li vyloženo církví, hledají výkladu u svatých Otcův, aneb učených a zbožných spisovatelů církevních.

5. Kristus Pán poručil, aby svatí apoštolové ústy svými hlásali; ti poslechli. A když již mnoho let církev zřízena byla, když ústnímu učení apoštolův a biskupů věřil svět, tu teprv něco z toho, co apoštolové hlásali, napsáno jest v ony knihy, které písmem svatým nového zákona nazýváme. Písmo svaté není tedy sepsáno proto, aby nám v soustavě nějaké podávalo veškeré učení Kristovo, nýbrž jest jen částka toho, co svatí apoštolové dříve ústně hlásali. Proto písmo sv. samo dí, že v něm není všechno, co činil Ježíš, Jan 20, 30.; a sv. apoštol Pavel dí, aby křesťané zachovávali to, čemu se naučili buďto skrze řeč jeho anebo list. II. Tess. 2, 14.

6. Církev katolická tedy neučí jen jediné z písma svatého, nýbrž z ústního podání čili tradice.

A co to jest tradice?

Slovo tradice pochází z latiny od „tradere“, což znamená tolik, jako odevzdati, podati, vydati, sdělit, jiným oznámiti, co sami víme. — Svatí apoštolové totiž, co od Krista Pána a Ducha svatého slyšeli, jiným oznámili, čili

kýmkoliv činěnými přece stojí na svém a nechť se při výkladech buď nikým řídit, anebo, zavrhuje výklady církve katolické, přijímají výklady svých zakladatelův anebo svých nynějších kazatelů. Ti pak že Ducha sv. nemají a neměli, to nejvíce patrně právě z toho různění se ve výkladech.

Evangelikům se povídá, že v písmě jest všechno, co Kristus a apoštolové hlásali a že tedy ku poznání celé víry křesťanské ničeho jiného třeba není, než písma svatého; avšak původní církev nikdy tak nevěřila — jak níže bude vyloženo; — a jak to mohou tvrditi, když nemohou žádné záruky dáti, které knihy jsou písmem svatým, když mezi nimi tolik hádky jest, které vlastně knihy písmem svatým jsou? — Vůbec nijak toho dokázati nemohou, že by jen to, a ani jedinkou pravdu více nebyl Kristus hlásal, než co je v písmě.

Evangelíci — jako to vždy činili odpadlíci od církve obecné — zavrhuji rozhodně tradici. A proč?

Hlavní příčina toho jest to, čeho sami sobě tají — totiž — že tradice ukazuje, že se od prvopočátku učilo obecně v církvi o mnohých věcech jinak, než učí oni. Aby své nauky zachránili, říkají, že jejich učení je z písma. Ale to říkají všichni odstěpenci od cír-

ústně podali. Jejich pak nástupcové zase jiné tomu učili, co jim od apoštolův oznámeno neb ústně podáno bylo. A tak se stalo, že církev, i když ještě písmo nebylo, ústním učením čili podáním veškeré učení Kristovo měla a podnes má. A to veškeré učení Kristovo, jak je apoštolové ústně hlásali, které se v církvi obecné povšecky věky udržuje: to jest právě to ústní podání čili tradice.

K církvi se totiž přihlásali záhy mnozí učení mužové, kteří psali knihy náboženské — pokud též svatě žili — říká se jim svatí Otcové — a v těch knihách vydávají svědectví, jak se za jejich časův obecně v církvi učilo a věřilo. Avšak i tito svatí Otcové mohli by se mýlit, jsouť lidmi, a ten neb onen měl taky o hlubokých tajemných naukách Kristových náhled svůj — a proto jest potřebí i tu pomoci Boží, pomoci Ducha svatého. Povstano-li tedy mezi členy církve katolické spory, zdaž to neb ono hlásali apoštolové, bádají biskupové i učenci v písmě sv. i ve spisech svatých Otcův; bádají též ve starých obřadních knihách církve, a vůbec ve starobylých památkách dějepisných, a tak hledí ukázati, co učením apoštolským od počátku jest. A při tom všem nespolehají se na svůj rozum, nýbrž na konec papež, jako nejvyšší učitel církve, anebo biskupové s papežem v čele vyřknou, že

kve obecně od počátku, až po dnešní den. Kdokoliv něčemu od učení obecného odchýlnému učí, každý si to z písmo přerůznými výklady jeho dokazuje. Na sta jest sekt, a každá učí svým bludům z písmo!!

Tuto příčinu však evangeličtí kazatelové sami sobě zastírají a namítají:

1. Zkušenost sama dosvědčuje, že co ústně se rozšiřuje nezůstává bez všelijakých lidských přídavků a smýšlenek. — (P. kazatel Kozák v Čáslavi).

— Kdyby se katolíci spolehali jen na to, co se „ústně rozšiřuje“ jako obyčejné povídačky nerozumných a lživých lidí — tu by ovšem tato námitka měla pravdu. Ale církev katolická se nespolehá na lidské řeči, ani na náhledy sebe učenějších lidí, ani na výklady písem, jak si je svévolně činí sektáři — ale na Krista Pána, který nemůže dopustiti, aby církev bludy tolik pokažena byla, by je za své učení přijala. To sám Luther napsal, když proti Kalvinovým výkladům písmo povstal, řka: Církev ve ústa, jsou Kristova ústa. Právě proto tedy, aby všelijaké lidské přídavky a smýšlenky pravdu Kristovu neporušily — není pravda Boží vydána v šanc lidským výkladům písem, nýbrž lidských smýšlenek vždy v čas chráněna jest Duchem svatým. — Ty již nesčíslné „evangelické sekty“ ty právě učí zřetelně, co lidé svými smýšlenkami a výklady

to neb ono učení v církvi se za apoštolské vždy považovalo; ale tu věříme, že v takovém okamžení Kristus s nimi je a Duch svatý je bludu chrání, jak svrchu řečeno bylo.

Katolík tedy věří pak, že učením apoštolským jest to, co Duch svatý skrze nejvyššího učitele církve za pravdu vyhlásil. — Říká se kratčeji, že katolík věří, čemu církev velí věřiti. A proto, kdyby nebylo ani písma, ani spisů sv. Otců, anebo kdyby papež a biskupové opomenuli zkoumati dle písem i dle svatých Otcův a jiných knih pravdu, přece by Duch svatý nedopustil, aby se v církvi obecně bludu učilo. Věříce církvi, věříme jen Duchu svatému a nikomu jinému.

písem s pravdou Boží udělají, neдрží-li se Ducha svatého, v církvi v čas mluvícího.

2. To jest rozhodně svobodomyšlnější, věřím-li jen tomu, co mi rozum z písma povídá, než když musím věřiti, co církev věřiti velí.

Říkáme-li, že církev věřiti velí, spoleháme při tom na Ducha sv. a na nižádného člověka na zemi, jakožto člověka, byť to i sám papež byl; a kdo se nechce podrobiti ani Duchu svatému ani Bohu vůbec — ten jest svobodomyšlným asi jako ten, který řekl: Nevěřte.

To je taky „nesvobodomyšlné“, řekne-li náboženství: Nesmilnější, nezcižložitější, — mnozí z našich osvícenců se tímto příkazem neváží. Jako tedy má vůle své zákony, tak i rozum.

Tu jsou jen dvě věci možny: Buďto přijmeš zásadu, že církvi učí Duch svatý — a budeš bludu chráněn — anebo řekneš, že se vázati nedáš — že máš rozum a písmo — ale bludu se neuchráníš — jak to nescíslný počet sekt ukazuje. Buď přijmeš tu ochranu Ducha svatého — anebo zdánlivě jsi svobodomyšlným, uvedeš jiné a sebe v porobu ducha lži a nevěry!

Poznámka 1. Ačkoliv evangelíci naši tradici zavrhnou a jen to, co prý v písmě jest, přijímají, přece mají mnohé věci, které v písmě nejsou; především mají: „Věřím v Boha“ — a to právě je tradice; křest dítek, ačkoliv v písmě o tom nic není. Zajímavý je o tom křtu dítek nově narozených výklad heidelberského katechismu pana c. k. církevního rady Heřmana z Tardy; učí totiž, že ovšem v písmě nic není o křtu nemluvňátek a že písmo vypravuje, jak jen ti křtění byli, kteří vyučeni byvše uvěřili,

což u nemluvnátek nemožno jest, ale vždycky prý bylo v církvi obyčejem křtíti i nemluvnátka, což by církev nikdy nečinila, kdyby tak od apoštolů vyučena nebyla. — Což to jiného, než zásada katolická o tradici? — Zde platí slovo písma sv. řkoucího: Oči mají a nevidí.

2. Zavrhuji rozhodně zásadu naši, že by papež a biskupové měli oprávněnost učit v církvi, a že by se jejich nejvyššímu rozhodnutí každý podrobiti měl — to je nesvobodomyšlné; zavrhuji „rozhodná“ tradici; — zatím však v Prusku chtěl nejvyšší církevní úřad v Berlíně vyvrhnouti z církve ty pastory, kteří nechtí učit a hlasi „Věřím v Boha“. Nejvyšší církevní úřad v Berlíně dělá se tu papežem a žádá, by se drželi tradice. — Podobně se děje v Čechách. Pan pastor Košut v Praze nechce učit dle heidelberského katechismu, který vydán byl Bedřichem III. falckým, a „Hlasy ze Siona“ r. 1889. žádají, aby nový pan superintendent ho z církve vyobcoval. K tomu pan superintendent práva nemá, platí-li zásada, že se má věřit, jen co rozum z písma povídá. Chtí pana Košuta nutiti, aby učil, jak chce pan superintendent, anebo jak ohlí Hlasy ze Siona — jest „nesvobodomyšlné“. Ale co se tím nad slunce jasněji ukazuje? Bez nejvyššího, Duchem svatým chráněného učitelského úřadu církevního, není žádná církev možná. I u nás v Čechách se ukazuje, že tím svévolným vykládáním písma se dojde tak daleko, že se na místo o Bohu mluví o „vesmíru“ — čili, že se na kazatelně hlásá pustá nevěra — „brány pekelné slaví vítězství“. Může-li kdo věřit, že takto Kristus Pán církev svou zřídil, věř si tomu. Nezaslepenému to možno není.

3. Církev katolická prý dělá občas nová dogmata. Co na tom pravdy?

Církev přijala od apoštolův a zachovává pod ochranou Ducha svatého veškeré učení Kristovo a nemůže ani jediného článku víry — a dogma — přidělati; tím právě by branami pekelnými přemožena byla. — Ale hned na počátku povstali lidé, kteří to neb ono učení měnili, zapírali. V takových časech vystoupili pak učitelové církve obecné a pod ochranou Ducha svatého vyřkli, co v tom ohledu je pravdou. A této tak vyhlášené pravdě říká se pak „článek víry“ — dogma. Ku př. Ještě byl živ svatý Jan, apoštol a miláček Páně, a již povstali lidé, kteří učili o Kristu, že není Bohem. Svatý Jan proto napsal své evangelium, v němž učí, že Kristus je Bohem. Hlásal tu snad sv. Jan nové učení, „udělal tu snad nové dogma?“ — Nikoliv! Naopak! Svatý Jan tu jen vyblánil: že to učení, které se obecně v církvi káže, že totiž Kristus je Bohem. — je to právě Kristovo učení. — A tak to je vždy a tak to bude až do skonání světa. V každém věku vystupují lidé, a mění a upírají nějaké učení církve — a tu hlava církve, nástupce Petřův — anebo biskupové s ním sjednocení —

vyhlásí, co "je pravým, původním, v církvi vždy drženým učením apoštolův a Krista Pána. Tomu učení se ovšem každý má podrobiti, ono stává se dogmatem — ale není to nic jiného, než to, co od apoštolů církev přijala a drží. Sazeníčka ve školce je strom, ač nevyvinutý, ale po stu letech je z ní strom veliký; jest to však strom tentýž, je tu tajuplná životní síla tatáž jako v sazenici. Jako v jádru, nebo jako v sazenici ukazuje se nám učení apoštolské, ale během času dostává se mu výkladu, odůvodnění — je pak jako strom silný — ale jest totéž, jako původně. — V tom záleží dovolený pokrok učení církve katolické. Jest to při pevném a nesvratném držení téhož učení — jeho vysvětlení, odůvodnění z m ě n á m č a s u p ř i m ě ř e n é; Církev řecká zůstala v jistou dobu, když se od obecné odtrhla, státi a nepřijímá žádného pokroku. — Nauky pak Luthera a Kalvína ty jsou právě ta „nová dogmata“ — nauky totiž v církvi obecné nikdy nebývalé.

4. Z hovoru tohoto o písmě a tradici vysvítá, proč se odtržené od nás církve nejraději nazývají evangelickými; domnívají se, že mají víru svou jen z evangelia. Zdaž právem či neprávem, o tom právě toto čtení vysvětlení podává.

O obcování Svatých.

Článek I.

Učení katolické.

Co o tom soudí evangelíci.

1 Dle učení svatých apoštolů říkají křesťané hned od prvopočátku v apoštolském vyznání víry: Věřím v „s v a t ý c h o b c o v á n í.“

Svatými rozumí se zde všickni pokřtění; neboť křtem stáváme se svatými.

Obcování jest překlad latinského slova „communio“, — což jest asi tolik jako společenství. První křesťané v Jerusalemě měli mezi sebou takové společenství, že až i statky ve zdejší společné měli; byli v každém ohledu jednou rodinou. Až posud jsou všickni pokřtění — pokud již nejsou

V mnohých evangelických chrámech jest dosud slyšeti „Věřím v Boha“ — i „svatých obcování“.

Heidelberský katechismus táže se: Co rozumíš obcováním svatých?

Odp. Obcováním svatých rozumím nejprv, že všickni, i jednotliví věřící — jakožto údové — mají Krista Pána a všechny poklady a dary jeho dohromady. A k tomu, že jeden každý má se věděti povinným dary své na lepší a blaho ostatních údů ochotně a s radostí vynakládati.

na věky zavržení — takovou jedinou rodinou. Majíť totiž duchovní statky společné — a jako rodina, byť i statků neměla, přece sloučena jest jedinou krví, jak se říká -- a láskou rodinou — tak jest to v té veliké rodině křesťanů, která sluje obcováním Svatých. — Svatý Pavel jmenuje tuto velikou rodinu, toto společenství křesťanů jediným tělem, v němž Kristus jest hlava a my údové. V těle jest zajisté společenství nejužší. Ve všech údech tatáž jest krev, tentýž jest život.

Na základě tohoto vysvětlení a na základě apoštolského učení, jest mezi námi společenství jako mezi členy jediné rodiny, anebo jako mezi údy jednoho těla; mámeť totiž společné

1. Kristovu krev, kterou jsme vykoupeni a vše, co Kristus Pán pro nás trpěl; říkáme zkrátka Kristovy zásluhy. Skrze tuto krev dostává se všem údům tohoto těla, všem duším, do toho společenstva patřícím, života nadpřirozeného — jest to milost Ducha svatého (všickni jedním Duchem jsme napojeni I. Kor. 12. 13.) a krom toho spojuje nás v jednu rodinu tatáž víra, naděje i láska, křtem v zárodku do duše vlitá.

V tomto těle nemůže žádný úd sám o sobě ničeho činiti; všickni údové potřebují společného života a té společné krve, která v nich proudí;

Na první pohled zdálo by se, že heidelberský katechismus učí stejně, jako církev katolická. Avšak ve skutečnosti jest v tom veliký rozdíl.

První rozdíl záleží v tom, že neuznávají života nadpřirozeného, jehož se duším skrze křest dostává, v tom smyslu, jako církev katolická, která učí, že to jest vniterný stav duše; — pak o vlití ctnosti víry, naděje a lásky ani slyšeti nechtíce, nepřipouští tolik opravdu vnitřního spojení s Kristem, jako jest u údů těla; u nich jest to asi tolik, že „Kristus“ je společným pokladem ku př. pole, na němž každý pěstí smí.

A to, že mluví heidelberský katechismus o ochotném vynakládání darů „na lepší“ — lépe ve prospěch — ostatních údů — to rovněž není ve smyslu katolickém, poněvadž tvrdí, že se dobrými skutky ničeho zasloužiti nemůže; k dyž sám pro sebe ničeho zasloužiti nemohu — tím méně zasloužím něčeho ve prospěch jiných spoluvěřících.

Jak si tedy to „vynakládání darů na lepší a blaho ostatních“ údů mysliti máme, jest těžko říci tam, kde každý z písma sám si pravdu nalézá — a kolik kazatelův a čtenářů písma, tolik může býti nauk a věr. — Obvyčejně slyšíme, že každý sám má skrze Krista ospravedlnění své si věrou působiti -- a že tudíž jiného žádného údu nepotřebuje.

ruka na p. se pohybuje a pracuje, poněvadž i v ní jest živá krev, poněvadž i ona proniknuta jest společným životem celého těla. Tedy

a) cokoliv údové toho našeho společenstva činí, to činí jen proto, že v nich je život, Kristovou krví vydobytý. Bez Krista tedy nelze ničeho činiti. Jan 15, 5. (On proto také hlavou onoho těla se nazývá.) Jen skrze Krista tedy a spolu s Kristem můžeme v onom společenstvu něco činiti.

b) Žádný úd nemůže druhému říci: Není mi tebe potřeba (ku př. oko ruce I. Kor. 12, 21. — anebo ruka noze atd.); každý totiž úd má svou práci, svůj úkol a pomáhá tím k tomu, že celé tělo zdrávo a živo jest. — Nebo když bychom se drželi podobnosti o rodině, představme si, kterak na př. v rolnické rodině na společném, vlastně otcovu statku všickni, často i děti menší pracují a vespolek k výživě si pomáhají; nikdo z rodiny neříká o otci, o statku — to jest můj otec atd. — nýbrž to jest náš otec, náš dům atd.

Na základě tohoto apoštolského učení hlásá tedy církev katolická, že ani my členové té veliké rodiny, údové toho těla, o němž mluvíme, nesmíme jeden druhému říci — není mi tebe třeba; v tom „obcování“ nepracuje každý sám pro sebe, nýbrž všickni dohromady jeden druhému pomáhá i

prospívá — ovšem ale jen potud, pokud s Kristem spolu svou hlavou, anebo skrze Kristovy zásluhy pracují.

To se potvrzuje samým apoštolem Pavlem I. Kor. 12, 13—27; zvláště pak verš 25.: aby všickni údové stejně o sebe vespolek pečovali; a původním přesvědčením a učením církve obecné — tradicí; dí na p. sv. Ambrož: Církev ve spolek se modlí, ve spolek pracuje, ve spolek trpí. (De Offic.)

Článek II.

Jak si členové onoho obcování Svatých pomáhají.

Učení katolické.

Náhledy evangelikův.

Členy toho obcování jsou — poněvadž byli pokřtěni a když zemřeli, ten křtem svatým skrze Krista dosažený život své duše a víru, naději i lásku měli

1. Svatí v nebi.

Dokud byli v těle, s církví (skrze Krista) ve spolek se modlili, ve spolek pracovali, ve spolek trpěli — a to právě pro tu příčinu prospívalo i všem ostatním.

Dálo se to, jak dí sv. Pavel sám o sobě: „Raduji se nyní z utrpení pro vás a doplňuji na těle mém, čehož se nedostává z utrpení Kristových — za jeho tělo, jež jest církev.“ Kol. 1, 24.

Svatý Pavel tedy trpěl (pracoval duchovně, modlil se

Nezdá se, že by „evangelíci“ na to myslili, že svatí nebeští do obcování svatých patří, poněvadž se o nich mnoho nemluví. Aspoň spojení věřících v těle dosud na zemi žijících s nebeštany se nižádné neudržuje, a Kalvín i to tvrdil, že Svatí se za nás nepřimlouvají. Všickni pak zavrhnou „vzývání Svatých“.

Kde se nepřipouští, že modlitby, práce, utrpení a vůbec dobré skutky jedněch prospívají i druhým, tam ovšem

atd.) za církev, to jest za údy těla Kristova, za členy onoho obcování Svatých. — To tedy taky činili Svatí; jejich modlitby, práce, utrpení, t. j. kající skutky, prospívaly i ostatním.

[: Ale svatý apoštol praví též, že doplňuje to, co se nedostává z utrpení Kristových! Co to značí? Což není dostatečno utrpení Kristovo? Zajisté jest. Jestli ceny neskončené, poněvadž Kristus byl Bůh — neskončený — ovšem i člověk spolu. Jediná krůpěj krve Kristovy měla cenu neskončenou a postačila k vykoupení světa, a přece bylo uloženo od Otce, aby všecku krev vylil. Postačilo tedy, aby jen Kristus trpěl a sice jen na svém hmotném viditelném těle, ale apoštol přece učí, že se něčeho nedostává z utrpení Kristových. Jest patrné ze slov jeho, že dle nevyzpytatelné rady Boží nedostává se ještě to utrpení, které se děje na těle jeho duchovním, jímž jsou pokřtění, jímž jest církev.

Musí tedy toto utrpení — utrpení členů církve spolu s Kristem a skrze Krista — dít se až do skonání světa; v tom pak smyslu není utrpení Kristovo ještě dokonáno, ještě se mu něčeho nedostává. Že tomu tak jest, toho svědectvím jest právě původní církev, v které se dály nejen modlitby, ale v které naučením apoštolským nejen kající i spravedliví podnikali posty a rozličné útrapy tělesné, aby

o tom, že Svatí svou přímlouvou nám pomáhají, ani řeči býti nemůže; děje se to ovšem proti písmu svatému i proti původnímu učení církve.

Namítají pak toto:

1. Ti, kteří krom Krista vyzývají ještě Svaté, nedůvěřují dosti Kristu, hledajíce ještě jinde pomoci, než u něho.

Odp. Svatý Pavel zajisté dobře věděl, co jest dovoleno a co není. On pak žádá věřící, aby se za něj modlili. Mohou-li se tedy věřící na zemi modlití za jiného, proč ne Svatí? Mohu-li říci na zemi žijícímu — modli se za mne, proč ne na nebi žijícímu?

Svatý Pavel přece nechtěl ničeho ujímati zásluhám Kristovým, když si přál, aby i jiní se za něj modlili. Již na této úvaze by mohlo tedy býti dosti.

Avšak následující úvaza tím jasněji tu věc dokazuje:

Svatí svými modlitbami (a ostatními svými skutky) prospívali členům do obcování Svatých patřícím již zde na zemi — ale pozor! — jejich modlitby (a ostatní skutky) měly cenu jen proto, že se dály skrze Krista — bez ohledu na Krista modlitba moci nemá — a že se konaly ve spojení s Kristem, takže se Svatými, svými údy, modlil se tu Kristus. A na nebi nečiní Svatí nic jiného; tam opět se přimlouvají, ale nedovolávají se tam zásluh svých bez ohledu na Krista; opět a opět modlí se tam jediné skrze Krista a ve

činilo se spolu s Kristem a skrze Krista zá-
lost za hříchy lidí. —
Toho nelze upřítí -- a církev
blouditi nemůže.

Církev tedy spolu s Kri-
stem trpí, čili Kristus ve svých
údech trpí ještě dále. Ale
jako to, co Kristus
trpěl na těle svém
hmotném prospívá i ji-
ným všem, tak i to, co
trpí na těle duchovním,
prospívá všem ostat-
ním. Tedy:]

Svatí trpěli spolu s Kri-
stem — tak jako on trpěl za
nás, tak i oni, a prospívá to
ovšem ostatním.

Ale nyní již ničeho v ne-
besích netrpí. Jak pak tedy
nám prospívají?

Poněvadž trpěli spolu s Kri-
stem, jsou s ním spolu i osla-
veni Řím. 8, 17. a poněvadž
s ním snášeli utrpení a práce
— tedy s ním i kralují. 2. Tim.
2, 12. V čem ale záleží to
kralování Kristovo v nebesích?
V tom, že sedí na pravici
Boží a přimlouvá se za nás.
Řím. 8, 34. Žid. 7, 9. Není
tedy možno jinak, než že Svati
též spolu s ním a skrze něj
se za nás přimlouvají a tak
nám prospívají.

a) Z té příčiny pak ostatní
zde na zemi dosud trávající
členové onoho obcování Sva-
tých své nebeské spolučleny
— Svaté v nebi — o takovou
přimlovu prosí čili S v a t é
v z ý v a j í.

V tom není nic nedovole-
ného. Svatý Pavel prosí věřící,

spojení s Kristem; bez
Krista by ani v nebi nebyli,
bez Krista by jejich modlitby
nižádné ceny neměly; — i tam
na nebi modlí se jen jako
údobné onoho těla, jehož hla-
vou jest Kristus. A tak se
tu nijak Kristus do pozadí ne-
odstrkuje; uaopak stále a stále
on je hlavou, bez níž není života
v těle. Ba milosrdenství jeho
se tu tím více velebí, anť se
ukazuje, že dovoluje nám všem
býti údy jeho a při tom, co
on jako hlava činí, i údům
spolupůsobiti — ovšem jen
skrze sebe — dovoluje.

2. Ani jediným místem
z písma svatého nedá se prý
dovoditi, že jest přikázáno
Svaté vzývati.

Ani jediným místem písma
svatého nedá se dokázati, že
by se měla křtíti nemluvnátka,
a přece to evangelíci dělají,
pravíce, co v církvi vždy bylo,
o tom se musí mysliti, že tomu
apoštolové církev vyučili. A
když katolíci praví — v písmě
všecko není, chceme-li míti
celé učení apoštolské, musíme
se držeti té zásady, že, co se
vždy a vůbec v církvi dalo,
od apoštolů pochází — tu se
to neuznává — to prý je to
znečištěné evangelium atd. —
A proto odpovídáme: Vzývání
Svatých vždy a vůbec v církvi
bylo a pochází tudíž od apo-
štolů. A že se nemýlíme, toho
nám je důkazem, že nejvyšší
učitelové církve — papež a
biskupové — které v rozhodné
chvilí Duch svatý chrání, tomu
učí. Tím jest věc rozhodnuta.

aby se za něj modlili, Řím. 15, 30.; proč bychom my nesměli a nemohli říci: modlete se za nás, orodujte za nás.

Proti písmu svatému tedy vzývání Svatých nijak není. A nedostačuje-li tu písmo, v němž vše není, co Kristus blásal, víme, že se vzývání Svatých vždy v církvi dalo. Tak víme ku př., že, když ve čtvrtém století Vigilantius a soudruhové jeho proti vzývání Svatých povstali, sv. Jeronym, sv. Augustin, sv. Paulin z Noly proti němu vystoupili, ukazujíce mu, že celá církev svaté vzývá přijavši to od apoštolů. (Ostatně viz kříže a kalichy.)

A nad to nejvyšší, Duchem svatým vedení učitelové církve — biskupové ve spojení s papežem na druhém sněmu nicejském vyřkli, že z církve vyloučen býti má, kdo Svatých modlitby nežádá, jelikož tak učí církevní, původní nauka. (Sed. 6.)

Sám Bůh zázraky svými potvrdil vzývání Svatých, jelikož svou všemohoucností ku př. lidi uzdravil, když Svatí vzývání byli (Ku př. Uzdravení, jež se stala na přímluvu sv. Jana Nep., divy ve Filippsdorfu, v Lürdech). Zázraky ty prozkoumány byvše lékaři a právníky jen na základě přísedních svědectví za pravé přijaty byly — takže kdo je popírá, zdravého rozumu neužívá. Bohužel jest u odpůrců církve obyčejem, beze všeho zkoumání s velikou vášní vše zavrhovati, co v dě-

3. Písmo zapovídá Svaté vzývati. Jest psáno v knize sv. Jana. Zjevení kap. 22, 8. a 9.: „Já pak Jan . . . padl jsem, klaněti se chtěje před nohama anděla toho, kterýž mi tyto věci ukazoval. Ale řekl mi: Hleď, abys toho nečinil; neboť jsem spoluslužebník tvůj. (B. Košut v úvodu do své modlitební knížky.)

Kdo má zdravý — vášní a umíněností nezaslepený rozum — vidí, že se zde zapovídá klaněti se — t. j. tatáž jako Bohu poctu vzdávati — andělu. Toho ale, když Svatému řekneme „pros za nás“, nečiníme. To by byl i svatý Pavel býval modloslužebníkem, když řekl křesťanům „modlete se za mne“.

jinách ve prospěch církve katolické psáno jest.

b) Katolíci osvědčují své spojení se Svatými v nebi též tím, že je ctí.

Bůh řekl: „Cti otce svého i matku svou“, t. j. uctivě, pokorně o nich smýšlej, mluv, uctivě se k nim chovej. — To řekl Bůh i o rodičích, kteří hříšní jsou, tím více to tedy platí o Svatých.

Ale pamatovati jest, že Svaté proto ctíme, že skrze Krista a ve spojení s Kristem mnoho dobrého učinili a ctnostmi se stkvěli. Církev katolická jest pamětliva, že Kristus řekl: Beze mne nemůžete ničeho učiniti.

(V nauce o dobrých skutcích to více vysvitne.) Velebení Svatých jest tedy vyhlašování, co Kristus Pán svou milostí, kterou nám vydobyl na kříži, ve Svatých působil — jest to tudíž ctění Krista Pána. Opět a opět pamatovati tu jest, že jsme v Kristu jedno tělo; ruka koná práce, ale sílu a schopnost k dílu má jen proto, že jest při těle, že i v ní jest život, jenž jest v ostatním těle; ruka od těla uťatá nemůže ničeho činiti.

Mezi Svatými ctíme nejvíce Blahoslavenou Pannu Marii, Rodičku Boží. Proč? Protože ona po Kristu nejdůležitějším

Evangelíci jen tu i tam vysloví o některém člověku, že byl svatý — ku př. svatý Pavel. Ale i to činí neradi; proto v jejich biblích čteme ku př. epistola (s.) Pavla; jen tak v závorce, a jen začáteční písmenou to naznačují, nejraději říkají jen Pavel, Petr atd. I tedy svatým apoštolům pramálo úcty prokazují, což teprv jiným svatým? Nejvíce se omlouvají tím, že úcta Svatých škodí cti Kristově. Ale kdo uváží, že svatost Svatých jest způsobena Kristem, ten naopak soudí. Co jest více říci: Jen Kristus sám byl svatým? — jak to dělají evangelíci — anebo po katolicku: Kristus jest nejsvětější, ale i tisíce tisíců duší učinil Svatými? Patrně to druhé vyhlašuje více česť a slávu Kristovu.

Jak už u evangelických kazatelův obyčejem jest, vytrhují a vyhledávají z písem veršíky jednotlivé a těmi bojují. Zde ku př. praví: „Psáno jest — jeden jest dobrý Bůh“. Mat. 19, 17. — Co to platno, když psáno jest naproti tomu, že Jan Křtiteľ byl muž s v a t ý Mar. 6, 20. a že mnohá těla s v a t ý c h vstala z hrobu. Mat. 27, 52. Smysl jest tedy ten: Jeden jest nejdokonalejší a vši svatosti pramen — a ten dělá i lidi svatými.

Co se týká Panny Marie, Rodičky Boží, tu se mezi evangelíky spozcruje veliká neúcta k ní, ba až i rouhavý odpor

jest údem onoho těla, jímž jest obcování Svatých. Ona není ku př. jen tolik jako ruka, bez níž tělo přece na živu zůstává. Ona jest ku př. asi tolik jako hrdlo, jež, když se prořízne, celé tělo mrtvé jest. Zkrátka, ač Kristus je hlava onoho těla, a bez Krista Pána by onoho těla nebylo — tak zase Panna Maria jest po hlavě nejdůležitějším údem, bez něhož by tělo takv nebylo. A kterak to?

Syn Boží měl nás vykoupiti tím, že musil se státi člověkem. K tomu potřeboval matky. A Bůh chtěl, aby osoba za matku Jeho Syna vyvolená dobrovolně čili svým svolením matkou jeho se stala; aby, jako Eva dobrovolně přisvědčila ďáblu a záhubu na nás uvedla — tak zase Maria dobrovolným přijetím mateřství Syna Božího, přivodila nám vykoupení. V tom smyslu dí sv. Augustin: Skrze (osobu) ženskou v záhubu jsme vrženi byli, skrze (osobu) ženskou nám navracena jest spása. (Řeč na den sv. Jana Kř.) Což tím více vyniká, uvážíme-li, že ta krev, kterou jsme vykoupeni, krví Marie Panny byla.

Kdo to vše uváží, ten musí uznati, že Panna Maria v obcování Svatých po Kristu jistě nejdůležitějším členem jest, ba tak důležitým, že bez ní naše vykoupení vtělením Syna Božího ani možno nebylo. Odtud ta úcta Panny Marie nade všecky Svaté; odtud ten jásot lidu českého: Ty jsi po

proti ní. Jest to následek toho, že se i na kazatelkách a ve školách evangeliických přílišně mluví proti té úctě, jaká se Rodičce Boží v církvi obecné děje.

Novější kazatelové, oříčce, že to není v pořádku, když se Syn etí, Matka pak ne, plší takto: My evangelíci ctíme Pannu Marii jakožto šlechetnou, bohobojnou, ctnostnou pannu, kterou Bůh mezi jinými pro její bohobojnost vyvolil, aby se z ní narodil vykupitel a spasitel světa, Ježíš Kristus. My věříme, že ona v domě Otce nebeského požívá tu blaženost, která tam všem věrným a bojícím se Boha připravena jest. (Modliteb. kn. B. Košut.)

Těmito slovy právě ukazují páni kazatelové, že Pannu Marii nectí tak, jak ji ctíti náleží. — Obecná církev, jak ze spisů svatých Otcův a z obřadních knih i těch církví, které nyní na východě od obecné odděleny jsou, nectí a nectila nikdy Pannu Marii jen jako šlechetnou, bohobojnou a ctnostnou pannu, kterou Bůh vyvolil, aby se z ní narodil Vykupitel. Ne, my ji nectíme jen skoro jako každou jinou pannu, nýbrž jako tu, která po Kristu největšího účastenství má a měla v díle vykoupení našeho, jako tu, bez které nás Kristus vykoupiti ani nemohl. To je něco zcela jiného, než zdánlivě uctívá slova právě uvedená,

Boku ta nejprvnější, tobě čest a chválu nejřednější andělé a Svatí vzdávají, královnou tebe nazývají.

Nelze pak ještě pomlčeti o tom, že Syn Boží zde na zemi ctil Pannu Marii úctou synovskou úplně, co sám řekl: Cti matku svou — čteme o něm, že byl poddán jim, Luk. 2, 51. t. j. Marii Panně a sv. Josefu — jistě ji ctí i na nebi — a proto nelze nijak jinak, než že i my ji ctíti musíme.

Ctíme však Pannu Marii též proto nade všechny Svaté, že byla a jest ze všech lidí nejsvětější.

Církev katolická — sloup a utvrzení pravdy — Duchem svatým bludu chráněná na základě písem svatých, která o ní dí, že byla milosti plná, tedy bezhříšná — a pak na základě vždy hned od počátku až na naše časy v obecné církvi cho-
vané nauky a víry — učí o Panně Marii, že ji Bůh — předvídaje, že i za ni umře Vykupitel — již předem osvo-

jimiž by třeba i nějaký jednoduchý katolík lapen býti mohl. Že evangelíci nectí náležitě Pannu Marii, vysvítá z toho, že nepíší nikdy: „Rodička Boží“ — ačkoliv obecnou církví na sněmu efezském tak o ní rozhodnuto bylo — neboť v tom právě vyniká nade všechny Svaté, že Syn Boží, Bůh se z ní narodil; píseť ku př. jeden katechismus, „že ji co matku Ježíšovu (proč ne matku Boží, t. j. matku Syna Božího) v ctné památce míti náleží.“ (Čáslavského p. ref. f. „rozdíly mezi církví ev. a římsko-katol.“)

S příděchem posměchu bylo psáno v „Hlasech ze Siona“ 1889 — že katolíci Pannu Marii „Královnou nebes“ nazývají. — Katolíci činí to, co se ve spisech církevních od počátku nalezá — ale evangelíci páni kazatelové ukazují, že zdánlivě pannu Marii ctí, ve skutečnosti pak se na úctu její, jak se v církvi obecné děje, horší a zlobí. Kéž by ji ctili aspoň tak, jako Hus, jehož syny prý jsou, ba aspoň jako Luther!!

Co pak se týče toho, že Panna Maria hříchu neměla, tu se namáhají, aby dokázali, že Panna Maria hřešila. Dokazují to z toho, že prý se o dvanáctiletého Ježíše nestarala, když se na zpáteční cestě z Jerusalema ztratil. —

Páni zapomínají, že život Ježíše Krista byl i božský. A proto nemohou o něm souditi, jako o lidském; sice

bodil od hříchu dědičného, čili že byla bez poskvrny hříchu dědičného počatá — a pak že ji i každého osobního i nejmenšího hříchu chránil, tak že se všemi ctnostmi a svatostí nejdokonalejší stkvěla.

by musili říci rouhačsky, že i Pán Ježíš hřešil, když zůstal v Jerusalemě. Ale Pán Ježíš tím nehřešil, protože tu jednal jako Bůh, který není vázán příkazy lidskými. A Panna Maria s ním tedy nezacházela též jako s obyčejným synem lidí, s obyčejným dítětem; vždyť tolik zázračného již při jeho početí a narození se s ním dalo. Když se bez hříchu obyčejné, lidské, ale zvedené dvanáctileté dítě může bez dohlídky rodičů poslati ku př. přes pole do kostela, proč by takové božské dítě bez starosti mateřské nemohlo dle domněnky ponecháno býti mezi příbuznými a známými? Hřích tu není ani na synu, ani na matce, ale Božské tajemství tu jest — a to páni, jen aby mermocí matku Boží obyčejnou ženou učinili, měří svým lidským, k vystihnutí božských věcí nedostatečným, rozumem.

Nad to pak pamatovati sluší, že církev obecná o Rodičce Boží blásá, že p o v ě d y n e p o s k v r n ě n o u, n e p o r u š e n o u p a n n o u t y l a a j e s t.

a) V tom učení obsažena jest pravda, že Panna Maria stala se matkou, ne jako jiné matky, ale přímým působením všemohoucího Boha, Ducha svatého. Tak nad slunce jasněji hlásá evangelium sv. Matouše i sv. Lukáše. — Dodati jen jest, že dle obecné víry i potom, když již matkou se stala a Pána Ježíše porodila, neporušenou pannou zůstala.

„Nevěřící“ mezi kazateli evangelickými i tuto věc upírají; — kteří však na evangelium ještě drží, uznávají tuto pravdu s církví katolickou.

b) Krom toho však vždy věřila církev obecná, že Panna Maria nijádným způsobem nikdy potom panenství svého neporušila a že tedy právem církví „pannou panen“ se nazývá.

Co této druhé věci se týče, tu učí, že „co manželka Josefova tohoto ještě více syny obdařila.“ („Rozdílly“ od p. f. ref. čáslavského pro konfirmandy.)

Toto tvrzení evangelických kazatelů církev obecná již před mnohými stoletími (na sněmu římském a milánském r. 390.) na základě obecně až posud dochované víry za hrozný blud vyhlásila, když se totiž odvážili z kláštera uteklí a nemravní mnichové Helvidius a Jovinián, to, co nyní páni pastoři tvrdí, hlásati. Tvrzení toto svatí Otcové s velikou ošklivostí odsuzují; svatý Ambrož ku př. nazývá to tvrzení svatokrádeží (de inst. Virg.), sv. Epifán (haeres. 78) rouháním, sv. Siricius židovskou perfidií (ohavností zrádců); svatý Basilius blud ten jmenuje nesnesitelným pro ty, kteří Krista milují.

Sv. Jeronym nazývá Helvidia „nevědomcem nevědomým“ a praví k němu takto: Ty jsi chrám těla Paně podpálil, ty jsi svatyni Ducha svatého poskvrnil. (To a více viz Lenz, Mariologie.)

Jak bolestně dojata byla tedy církev stará, obecná bludem tak brozným! A podnes pravý katolík děsí se, když tvrzení „uteklých mnichův“ se ohřívá. Katolík český, když si vzpomene, jakou úctou k pannenské Rodičce Boží lnul sv. Václav, bolného povzdechu sotva se zdrží, když slyší, že útlé mládeži české při

konfirmaci vštěpuje se tento před 15 věky dávno za hanebnost odsouzený, a v 16. stol. znovu do Čech z Němec a ze Švýcar přinešený cizácký blud.

A co uvádějí na doklad svého tvrzení, že Panna Maria ještě více synů měla?

Povídají to, co Helvidius a Jovinián povídali; nového nic pověděti nemohou. Praví, že písmo sv. mluví o bratřích a sestrách Páně. To dávno věděla církev Páně, a přece učila, jak nyní učí. Jistojistou a nezvratnou pravdou jest, že se v lidu hebrejském příbuzným říkalo bratře. Abraham praví k Lotovi: Prosím, ať není sváru mezi mnou a tebou — neboť bratří jsme. Gen. 13, 8. Kdo by to na poprvé četl, myslel by, že opravdu Abraham a Lot byli bratřími, ale hle několik veršů před tím dříve písmo zřejmě: A vzal (Abram) Saraj manželku svou a Lota, syna bratra svého (v. 5.) — Bratrův syn — nazývá se tedy v písmě — bratrem. Oči mají a nevidí!! — Podobně nazývá se Kristus synem Abrahamovým a Davidovým (Mat. 1, 1.) — a každé dítě ví, že synem jejich nebyl, nýbrž po dlouhých stoletích z rodu jejich narozeným potomkem.

Vášní nezaslepený anebo již v dětském věku na bezcestí nesvedený rozum musí zajisté takto sám sobě říci: Když jisto jest, že se blízcí příbuzní v písmě jmenují bratřími — a když

vedle toho jisto jest, že v církvi obecně se věřilo, že Panna Maria povždy pannou zůstala — nemůže se dáti víry výkladům uteklých, prostopášných mnichův — ale musí se pevně věřiti, že oni v písmě jmenovaní bratři Páně jsou jeho příbuzní — a ne synové Panny Marie.

A to i jinak z písma se dovozuje. V písmě říká se Jakobovi, Josefovi, Šimonovi a Judovi „bratři Páně“. Mat. 13, 55. — O Jakobovi a Josefovi ale povídá se v písmě svatém, že byli syny Marie, která však byla manželka Kleofášova. Jan 19, 25. Mat. 27, 56. Mar. 15, 40. O této matce oněch „bratři Páně“ — praví sv. Jan, že byla sestra matky Pána Ježíše. Kdybychom chtěli to držeti, že byla vlastní sestra matky Páně, byli oni „bratři“ bratranci Páně v prvním stupni. Ale možná, že to slovo sestra, značí i zde příbuznou — sestřenici — a tak by byli oni bratři vzdálenějšími již příbuznými Páně.

1. Katolíci udržují se Svatými v nebi i v tom ohledu spojení, že si je představují k následování.

Evangelíci o tom nemluví; jim jest jen Kristus Pán prý vzorem, a na tom mají dosti. — Zapomínají na dvě věci, a to nejprv na to — že se tím vypravováním o ctnostech světců vyhlašuje, co v každém věku Kristus svou milostí v lidstvu působí; — což by bylo do stromu, kdyby nenesl ovoce; — a ovocem stromu, jímž jest Kristus, jsou právě ctnosti Svatých; — a pak na to, že Kristův příklad jest příklad B o h o - č l o v ě k a,

kteřý hřešiti nemohl, kdežto příklad Svatých, kteří hřešiti mohli a všem křehkostem našim podrobeni byli, nám všecku výmluvu odnímá dle slova sv. Augustina řkoucího: Mohl-li ten neb onen, proč ty ne, Augustine.

P o z n á m k a. Kostely anebo oltáře, jež mají jméno některého Svatého, nejsou zřízeny jen Svatému bez ohledu na Boha a Krista. Naopak! Kostel a oltář Bohu postaven jest — ale připomíná a hlásá spolu, co velikého Kristus v onom Svatém učinil.

2. Členy onoho obcování Svatých jsou duše v očištění.

Z písem svatých vysvítá, že se máme za zesnulé modliti a jiné dobré skutky konati. II. Mak. 12, 43—46. Svaté a spásitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů sprostěni byli.

Jsou však ještě jiná místa písma svatého, z kterých se dá dovoditi, že se mají činiti dobré skutky za mrtvé. Aspoň jedno zde uvědeme. — Jest známo, že „kalichem“ nazývá se v písmě svatém utrpení (Pán na hoře Olivetské) — a podobně mnohdy i „křtíti se“ — jest tolik jako potopiti se, ponořiti se v utrpení čili trpěti. — Dítě zajisté Kristus Pán: Můžete-li kalich píti, kterýž já piji, nebo křtíti se křtem, kterým já se křtím. Mar. 10, 38. — Luk. 12, 50. Dobře! „Křtíti se“ — jest tedy bráti na se utrpení. — A když to víme, slyšme svatého Pavla — ten zvěstuje: Co učiní ti, kteří křtí se za mrtvé, jestliže mrtví na-prosto z mrtvých nevstávají?

Evangelíci tvrdí, že žádný očistec není, ani jediným místem písma se prý nemůže dovoditi, že se za mrtvé modliti máme, leč jen II. knibou makabejskou — ale ta prý není písmem svatým. (Srov. „Rozdíl“. Kozák, f. ref. čáslavský). Co je písmem sv., rozhodla církev, nikdo jiný to rozhodnouti nemůže. (Srov. učení o písmu sv.) To je způsob boje Luthrova; v které knize písem sv. něco se nachází, co vyvrací jeho učení, o té řekl, „ta že není písmem“.

Jiná místa písma sv. jako právě to zde uvedené I. Kor. 15, 29. se jinak přeloží a vyloží; ku př. napíše se do bible: proč se křtí na d mrtvými — a tak ovšem není ani jediného místa písma sv., z něhož by se dovoditi mohlo, že se za mrtvé modliti máme.

I proč se křtí za ně? I. Kor. 15, 29. Smysl jest ten : Co by bylo platno utrpení na sebe bráti, postiti se a jiné kající skutky za mrtvé konati, kdyby nebylo života věčného?

Z toho patrno, že hned za časů apoštolských konali křesťané za mrtvé modlitby a jiné dobré skutky. — Kdyby ale bylo jen peklo, z něhož není vyvážnutí a vysvobození na věky, a jen nebe, kdež žádných přímlov atd. třeba není — bylo by věci nesmyslnou, mrtvým pomáhati. Z toho patrno jest, že jest ještě jedno místo — kteréž nazýváno očistcem — v němž jen na čas duše některé se zdržují a časné tresty snášejí, kteréž však přímlovami a jinými kajícími a dobrými skutky věřících, na zemi dosud žijících, skráceny býti mohou.

Ale kdyby ani těchto míst v písmě nebylo, postačí to, že církev obecná vždy hned od počátku za mrtvé oběť a modlitby a jiné dobré skutky konala, čehož by nečinila, kdyby od apoštolů tomu vyučena nebyla. Svědky toho jsou přemnozí spisovatelé a Otcové církevní ku př. Tertullián, který r. 190. křesťanem se stal, a sv. Augustin, jenž na dvou místech své knihy „Vyznání“ zvané, mluví o oběti a modlitbách za zesnulou matku svou.

Konečně i rozum rád tuto nauku přijímá; přemnozí jsou lidé, kteří věří a žijí po křesťansku, jen že nedokonale a tudíž s mnohými malými poklesky na onen svět odcházejí.

Evangeličtí páni kazatelové, ač jindy ku př. při křtu nemluvnátek „tradice“ se drží, zde ji „rozhodně“ zavrhnou — ovšem nedůsledně. Na svaté Otce zde nic nedávají; zdá-li se jim však, že některý ve svých spisech má, co se podobá jejich učení, ihned ho na doklad svého učení vydávají. Tak zvláště sv. Augustina.

Toto ovšem nadarmo se mluví tam, kde se předem stanovila zásada, že nic neplatí dobré skutky věřících — a proto, ač rozum zde tak zřetelně mluví, přece se mu mlčení.

Do nebe nic nečistého nevejde; a do pekla pro malé poklesky odsouditi nemůže nejvyšší milosrdný Bůh — a proto očisťuje je trestem časným v očistci. Celá pak přirozenost naše zrovna nutká za mrtvé se modliti a útěchu nemalou z toho čerpá. Kristus Pán jistě nepřišel to, co dobrého a šlechetného jakožto Stvořitel do srdce lidského vštípil, vykořenit, ale zdokonalit.

3. Členy „obcování Svatých“ jsou konečně věřící a pokřtění dosud v těle žijící. — Ti, kteří hříchem, smrtelným hříchem, umrtvili si duši — ztrativše posvěcující milost a lásku, považují se sice za umrtvené údy těla (jako ku př. ruka mrtvici umrtvená), jehož hlavou jest Kristus. Poněvadž ale dokud v těle jsou, pokání činiti mohou a tím se zase oživiti — milost posvěcující a lásku si zase vydobýti, zůstávají v obcování Svatých až do smrti své tělesné. Vstoupí-li do života budoucího s hříchem smrtelným — v duchovní smrti — budou z obcování Svatých na věky vyvrženi; a to jest ta příčina, proč se učí, že zavvrženým modlitby naše neprospívají, avšak za všecky, i tedy hříšné křesťany dosud žijící se modlití a jiné dobré skutky konati máme.

ukládá. A přirozená touha za mrtvé něco učiniti uspokojiti se hledí chválořečmi, věnci náhrobními atd. . . . Přes to vše však bývá viděti i evangelsky modlitby nějaké u hrobů svých milých konati. (Spisovatel tohoto spisku sám to viděl).

V tomto ohledu těžko jest říci, co „evangelci“, ježto rozličných sekt mezi nimi množství se nalezá, věří a nevěří. Obyčejně však dle Kalvína se mluví o tom, že jen ti jsou církví a tedy snad i obcováním Svatých, které Bůh pro nebe stvořil a ustanovil.

Přes to vše se však shledává, že se zbožnější evangelci za sebe ku př. děti za rodiče — modlí; to jest však nedůsledné, myslí-li se na dary duchovní, neboť předurčený pro nebe žádných přimluv nepotřebuje, a předurčenému pro peklo modlitby ani jeho vlastní, neřku-li jiných, nic neprospívají a prospěti nemohou.

O ospravedlnění.

Učení církve katolické.

1. Skrze Adama stali jsme se hříšníky; jen skrze Krista státi se může člověk ze hříšníka spravedlivým čili ospravedlněným býti.

2. Co jest ospravedlnění?

Jest to přenešení ze stavu onoho, v kterém člověk jest hříšníkem, do onoho, v kterém hříšníkem není. S člověkem stává se tu změna uvnitř, v duši, změna skutečná; asi tak, jako kdyby tma byla ve světnici — ale jest zapuzena, poněvadž vniklo tam světlo; a nebo raději jakoby se stala mrtvcla živým tělem právě proto, že se do ní vrátil život.

Církev tak učí na základě toho, že Kristus Pán i svatý apoštol nazývá ospravedlnění novým narozením. Jan 3, 3. 5. II. Kor. 5, 17. nebo novým narozením Efez. 4, 23. Řím. 5, 5; též o bnovení Ducha svatého, kterého vlil v nás hojně skrze Ježíše Krista. — Skrze zásluhy Ježíše Krista — nižádnu tedy zásluhou naší a tudíž z milosti — vydobyť jest

Učení evangelikův a co o něm jest souditi.

Evangelíci — „věřící“ totiž — učí též, že jen skrze Krista dochází člověk ospravedlnění. — Vyčítají však katolíkům, že na Krista při tom málo drží, že vyhledávají spasení u Svatých anebo že bez ohledu na Krista spoléhají se na své dobré skutky. — Nechtí aneb aspoň nejsou s to porozuměti nauce o „obcování Svatých“; — co pak se týká dobrých skutků, o tom se ihned níže promluví.

Evangeličtí páni kazatelové tvrdí dle Luthera a Kalvína, že se při ospravedlnění žádná změna v duši neděje; proti tak četným a patrným místům písmu svatého učí, že při ospravedlnění Bůh pro zásluhy Ježíše Krista hříchy křesťanovy jen jakoby viděti nechtěl, jsou prý jako přikryty pláštěm zásluh Kristových.

nám tedy onen nový život duše, a Duch svatý nám jej vlévá, vštěpuje do duše, takže hřích z duše mizí a duše je svatá, posvěcená; — za tou příčinou říkáme, že při ospravedlnění vlévá se nám do duše posvěcující milost.

Na mnohých místech písmo sv. nazývají se tudíž ospravedlnění chrámy Ducha sv. — Že tak v církvi obecné vždy se věřilo, toho svědky jsou opět svatí Otcové. Na místo všech postav tu jistě uvést sv. Augustina, poněvadž právě jeho se evangelci v těchto věcech dovolávají; ten praví: Dává Bůh věřícím milost svého ducha, kterou tajemně vlévá.

3. Jak se toho ospravedlnění — toho nového života duševního, té posvěcující milosti nabývá?

Křtem u nedospělých; beze všeho jejich přičinění.

U dospělých takto:

Nejprv působí v duši Duch svatý tak, že duši člověka osvěcuje a posilňuje, aby svůj bídny, hříšný stav poznala a k pokání se odhodlala. Tomuto působení Ducha svatého říkáme milost napomáhající (úkonná, účinná): i ta ovšem dává se skrze Kristovy zásluby, takže pramen a původ všeho ospravedlnění jest tu opět Ježíš Kristus — jest to opravdu zase dar nijak nezasloužený, milost.

Když s touto milostí napomáhající člověk svou svobodnou vůlí spolupůsobí, vzbuzuje se v něm víra —

Luther a Kalvín učili, že skrze víru samu se člověk stává spravedlivým.

Uvádějí se na doklad toho rozličná místa epístoly k Římanům a Galátům. Stává se jim jako jinde, tak i zde, že vytrhují jistá místa písmo svatého, která beze všeho ohledu na jiná místa na doklad svého tvrzení uvádějí. Nejznamenitější takové jedno vytržené a nesprávně vyložené místo jest: Člověk ospravedlněn bývá skrze víru bez skutků zákona. Řím. 3, 28.

Tak zajisté napsal sv. Pavel. Ale tentýž svatý Pavel dí: Činitelé zákona ospravedlnění budou. Řím. 2, 13.

Jest to možno, aby apoštol Kristův jednou řekl, že bez skutků čili bez zachovávaní, plnění neb činění zákona ospra-

obzvláště ta, že jen skrze Krista lze ospravedlnění dosáhnouti; víra pak budí v hříšníkovi bázeň, že by mohl býti zatracen; ale ihned ozývá se v srdci naděje čili pevná důvěra, že skrze Kristovy zásluby možno odpuštění dosáhnouti; nutna však jest na konec láska k Bohu, který tak velice nás miloval, že Syna svého za nás na smrt vydal.

Z té lásky nutně plyne lítost — zármutek nad uražením Boha tak laskavého, opravdové přání: Kéž bych byl tak ohavně nehřešil, (ošklivost nad hříchem) a předsevzetí, že nebude více hřešiti, a **tedy příkazy Boží plniti**. (Vždy však jest zapotřebí, jedná-li se o těžký hřích, přijati svátost pokání t. j. krom lítosti, ještě se knězi vyznati, a uložené kající skutky vykonati — a rozhřešení, čili odpuštění od něho, jakožto zástupce samého Boha dosáhnouti. — Jestliže ta láska a plynoucí z ní lítost jest dokonalá — to jest z té pohnutky vzbuzena, že Bůh — to nejvyšší dobro, ta nejvyšší dobrotivost — byl uražen — dochází člověk ospravedlnění, ač třeba ještě svátost pokání nepřijal, ale ovšem proto, že ji přijati chce. Tím však se nestává svátost pokání zbytečnou, jelikož v tomto jinak řídkém případě milost ten duševní život sesiluje, rozmnožuje. — Byla-li ta láska jen počátečná, jen více jako přání s Bohem býti v pořádku

vedlnění budeme a po druhé zase, že činitelé zákona ospravedlnění budou?

Neumíněný, nezaslepený člověk musí tedy uvažovati takto: Odporovati si, t. j. jednou to a po druhé něco tomu zcela odporujícího apoštol učiti nemůže; není možno, aby jednou pravdu, po druhé blud hlásal; nýbrž naopak na obou místech musí hlásati jen pravdu.

A tak to opravdu jest. Když praví, že skrze víru bez skutků zákona ospravedlněn bývá člověk, myslí zákon Mojžíšův — jak z epištoly ku Galatům nad slunce jasněji vysvítá. Ano připustíme rádi, že by tu mluvil o zákoně čili o přikázáních Božích vůbec, jak se i pohanu ve svědomí ozývají. Chce tedy říci, kdo bez ohledu na Krista, bez víry v Krista a bez důvěry v jeho zásluby — spolehal by se na to, že plní zákon přirozený — a to by byl pohan a nebo nevěrec — ten ospravedlněn nebude; a kdo by se bez ohledu na Krista spolehal na to, že plní zákon Mojžíšův — a to by byl žid — ten ospravedlněn nebude.

Ale jen ten ospravedlněn bude, kdo má víru v Krista, (t. j. kdo věří, že Kristus za naše hříchy umřel a proto důvěruje, čili naději má, že skrze Kristovu smrt odpuštění dojde) a zákon Kristův plní (a tak láskou k Bohu osvědčuje) ten ospravedlněn bude.

Že tomu tak jest toho dokladem je i svatý Jakub an

a tudíž Boha na věky neztratiti — a lítost tedy nedokonalá, více z b á z n ě pojata, děje se ospravedlnění až rozhrěšením).

Na důkaz toho, ač jinak katolíku postačí, že Duch svatý skrze biskupy s nástupcem Petrovým sjednocené tak učí — uvádí se přece místa Písma sv. Jan 15, 5. — Beze mne nic nemůžete učiniti. Též: II. Kor. 3, 3—6. Pak: Gal. 5, 6. a mnohá z ep. k Řím.

Sir. 1, 27.

Řím. 8, 24. Žid. 3, 6. 6; 11, 10. 19.

I. Petr 4, 8.

V celku: I. Kor. 13, 13.

Sk. ap. 2, 38. 2, 37.

Ze sv. Otcův uveden budiž opět aspoň sv. Augustin: Od víry počíná člověk, ale i ďáblové věří a třesou se, přidej tedy k víře naději a k naději přidej lásku. (Řeč 56. kap. 6)

dí: že víra bez skutků jest mrtva — nemůžeť jeden apoštol učiti tak a drubý jinak.

Celé to učení Lutherovo o tom, že jen skrze víru s a m u ospravedlnění budeme, povstalo tak, že Luther, dokud katolickým mnichem byl, svěhlavým úzkostlivcem byl; trápil sebe a své zpovědníky, neměl žádné důvěry v milosrdenství Boží a chtěl jen s v ý m i skutky před Bohem spravedlivým býti. Když ale vida, že denně hřeší, pokoje nečocházel, obrátil se naopak, a vyřkl zásadu, že není třeba zákon Boží plniti, a že člověk skrze samu toliko víru ospravedlněn bývá. A vynalezl si na to známá místa z epištol sv. Pavla; šel v tom však tak daleko, že k oněm slovům sv. Pavla Řím. 3, 28. přidal slovíčko „s a m u“ a podvodně tedy portšil písmo svaté; ba až toho se odvážil, že řekl: Hřeš statečně, věř statečněji — čím však mravy lidu strašně v brzku zkaženy byly.

Novější páni kazatelové vidouce, že se to učení Lutherovo „o samé toliko víře“ držeti nedá, couvají znamenitě, řkouce, že ospravedlňuje víra, ale ta, která skrze lásku dělá (Gal. 5, 6.) a nebo mluví již o tom, že skrze ž i v o u víru ospravedlnění býváme; víry pak důkazem před s v ě t e m (!) jsou dobří skutkové. (Pan Kozák.)

Zdaž by nebylo lépe, když už se od „reformátorů“ tolik ucouvlo, couvnouti dokonale,

nechatí roztržek a přijati učení církve obecné, která slovy apoštolskými dí: Kdybych měl všecku víru . . . lásky pak kdybych neměl, nic mně to neprospívá. I. Kor. 13, 1. — Katolíky pak toto „couvání“ — čili měnění nauky ve víře katolické utvrzuje. Kéž by se i ubohému lidu evangelickému oči otevřely, aby poznal, kde měnění víry, tam svévole — tam blud.

Poznámka 1. O milosti napomáhající (účinnivé, úkonné) katolíku obyčejnému věděti postaći, že bez této milosti — totiž bez přispění Božího, bez pomoci Ducha sv., který duši osvětluje a posiluje. nelze pravé pokání činiti ani v stavu milosti Boží posvěcující se udržeti, čili

a) že tato milost ku spasení nevyhnutelně potřebna jest.

Pravíť Pán: Bez mne ničeho učiniti nemůžete.

A sv. Augustin: Ani málo ani mnoho nemůže se státi bez něho, poněvadž bez něho ničeho učiniti nelze.

b) Katolík může v ostatním spravovati se učením, že Bůh každému dostatečnou milost čili tolik milosti dává, aby mohl, — chce-li — to vykonati, čeho mu k spasení potřeba. — Platí tu ohledem na obě tyto nauky zásada: Nikdo nebude spasen bez milosti Boží — a nikdo nebude zatracen beze své viny.

Jak nynější páni kazatelové v tom ohledu učí, těžko jest říci při tom rozmanitém se různění v učení, jaké se u nich shledává. Kalvín učil, že všecko, cokoliv člověk činí, Bůh v něm činí — a tu by se zdálo, že s církví obecnou v tom ohledu se srovnává, a že tedy správně i on dí, že bez milosti Boží „ničeho nelze činiti.“

Avšak on učil, že Bůh i zlé skutky v člověku působí, tak že ho i ku zlému nutí, což ovšem jest hrůzným rouháním. Bylo by to tedy učení, že Bůh každému dostatečnou milost nedává — kdež ale tu zůstane milosrdenství Boží? — Naopak zase učili „reformatoři“, že při dobrém skutku dělá Bůh též všecko sám; člověk že nemá svobodné vůle, takže nemůže milosti Boží od-

Poznámka 2. a) O předurčení pak postačí věděti a věřiti takto:

Bůh vševědoucí ví napřed, kdo s milostí jeho bude dobrovolně spolupůsobiti a tedy spravedlivě a kajicně až do konce žíti; o kom to napřed ví, o tom předem určil čili ustanovil, že bude spasen.

A naopak.

Tomu učí zřetelně sv. Pavel an dí: Které předzvěděl, (o kterých napřed věděl) ty i předurčil. Řím. 8, 29.

Učení toto zajisté srovnává se jak s rozumem, tak i s ostatní naukou církevní o Bohu nejvyšším milosrdným a spravedlivým.

b) O tom, zdali Bůh o mně ví a tudíž i ustanovil, zdaž setrvám až do konce a spasen budu, nemám takové jistoty — jako na př. o tom, co Bůh zjevil, ale mohu míti přece pevnou naději, jestli že mně svědomí — dobrým zpovědníkem vedené — to svědectví dává, že jsem vše učinil, čeho k pravému pokání třeba jest, a že žiju dle zákona Božího.

To učení zakládá se na písmě svatém, kteréž praví: Nejmilejší moji — s bázní a třesením svou

píratí. Nač tedy někoho napomínati ku pokání, polepšení atd. — a přece to činili jak proroci, tak i Kristus, apoštolové a činí to i církev — písmo je toho plno; činí to i páni kazatelové evangelišti. Do jakých nedůsledností tedy zabředli!!

Kalvín učil, že Bůh některé zúmyslně pro to stvořil, aby je mohl vzíti do nebe; jiné pak přímo ustanovil pro peklo — a proto jim napomáhá, aby dobře činili — naopak ku zlému je i nutí, aby je mohl zatratiti.

Tomuto učení odporují lutherané vyřítajíce, že Kalvín dělá z Boha tyranna. (Hoë z Hoëneggu.)

V tom ovšem pravdu mají — ale jak to srovnají s učením svého mistra Luthera, který tvrdí, že člověk svobodné vůle nemá ztratit ji hříchem dědičným; neboť kdyby Bůh přece trestal i ty, kteří svobodné vůle nemají — byl by taky tyran. — Jaké bludy, jaké nedůslednosti! — To jsou ty následky svévolných vykladů písma.

Kalvín učil, i lutherané se tím kojí, že věřící jest jist, že jest vyvolen — předurčen.

Nač tedy zapotřebí s bázní a s třesením konati spásu, nač ono vážné napomenutí: kdo stojí hleď, abys nepadl, nač opět všecko kázání a napominání, když jsem jist, že mně věřícímu spása neujde?

Hle, tuť opět odpor s písmem svatým, opět nedůslednost, která jinak učí a jinak jedná. Nad to pak, kdyby se jimi lidé řídili, nikdo se nebude namáhati, aby

spásu konejte Filip. 2, 12. Snažte se, abyste skrze dobré skutky (t. j. zachovávání zákona Božího) své povolání a vyvolení jisté učinili. II. Petr 1, 10.

se polepšil a dobře činil; tím by všechna mravnost zmizeti musila.

O dobrých skutečích.

Učení katolické.

1. Křesťanu v milosti Boží postavenému jest možno, přikazy Boží plniti čili dobré skutky konati; ne sice pouhou silou lidské svobodné vůle, ale pomocí milosti Boží.

Učíť svatý Jan: To jest láska Boží, abychom přikázání Boží zachovávali, a přikázání jeho těžká nejsou. I. Jan 5, 3.

Svatý Augustin dí: Bůh ne-možných věcí nepřikazuje.

2. Plniti přikázání Boží čili dobré skutky činiti, jest nutno ku spasení.

Pán dí: Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane (kdo věří, že jsem Pán atd.) vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest. Mat. 7, 21. (Srov. Mat. 16, 27. Mat. 25, 34. a násl.)

3. Dobré skutky ospravedlněného (jsou-li náležitě vykonány) nezůstanou bez odplaty v životě věčném.

Praví Pán: Kdožkoli dá nápoje jednomu z nejmenších těchto číši vody studené, toliko ve jmenu učeníka, zajisté

Učení evangelíkův a co o něm jest souditi.

V evangelických církvích se učí, že není možno přikázání Boží zachovávat.

Jak to možno srovnati s písmem, jak s dobrotivostí Boží, když by Bůh ukládal, o čem ví, že toho zachovati nelze!?

V evangelických církvích se hlásá, že víra sama postačí ku spasení. (Srov. „o ospravedlnění.“)

Vytáčka novějších, že to musí býti víra, která skrze lásku (dobré skutky) dělá — neplatí — poněvadž právě tím novější páni hlásají, že víra sama bez skutků nepostačí. Spíše vytáčka tato ukazuje, že už oni páni sami nedrží se Luthera atd. atd.

Přes to vše, co Kristus Pán pravil, tvrdí se, že před Bohem skrze dobré skutky zásluby nemáme. (Pan pastor Kozák „Rozdílly.“) Když už ani Kristus Pán u nich nic neplatí — pak jest ovšem těžko je přesvědčiti.

pravím vám neztratí odplaty své. Mat. 10, 42.

Pak obzvláště, když líčí Pán poslední soud, tu učí, že řekne těm, kteří na pravici budou: Pojdte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím, které připraveno vám jest před ustanovením světa: Lačněl jsem a dali jste mi jísti atd.

Nebo: Syn člověka přijde ve slávě Otce svého — a tenkrát odplatí každému podle skutků jeho. Mat. 16, 27.

4. Aby však opravdu záslužnými byly dobré skutky naše, jest zapotřebí, aby kromě toho, že pocházejí ze svobodné vůle (ne ku př. ve stavu nepřítomnosti) a z působení napomáhající milosti Boží, dály se

a) ve stavu posvěcující milosti Boží — čili ospravedlnění — a tak ve spojení s Kristem konány byly.

Mrtví údové na Kristově těle — to jest ti, kteří v smrtelném hříchu jsou, nemají naděje, že by to, co dobrého činí, odplatu nebeskou obdrželo. Dí Pán: Jako vinná ratolest nemůže nésti ovoce, leč jestli zůstane při kmeni, tak ani vy, leč jestliže ve mně zůstanete. Jan 15, 4. (Ano ztrácí takový i zásluhu svých dřívějších dobrých skutků: Ezech. 18, 24., jestliže se v stav milosti Boží nenavrátil.)

b) Aby nepocházely z příčin přirozených, ku př. z přirozené dobroty srdce a pod., ale z příčiny nadpřirozené, t. j. z takové, o které nás po-

namítají — očekáváním odplaty za skutky své ujímá se cti a slávy Kristu. — Kdyby katořící věřili, že skutky bez ohledu na Krista konané odplatu budou míti, tu by to bylo ovšem pravda; ale „bez Krista“ nelze ničeho učiniti, jen je ho milostí a ve spojení s ním lze záslužné skutky činiti, takže naopak pravdou jest, čím více věřící dobrých skutkův opravdu záslužných učiní, tím více se rozhláší, co Kristova milost působí.

Pak! Evangelíci brání se námitce naší, že se učením o neprospěšnosti dobrých skutků pro život věčný odebírá věřícím chuť je konati — tím,

učuje nauka Kristem zjevená čili „víra“.

Nejdokonalejší takovou příčinou čili pohnutkou jest láska k Bohu a sice ta, která jedná bez ohledu na odměnu.

Ale lze přece odplaty očekávati, jestliže se jednalo ohledem na odplatu.

Proč? Protože nám slabým to dovoluje Kristus Pán, když dí: Když dávaš almužnu, ať neví levice tvá, co činí pravice tvá (t. j. skryté, tak že, kdyby levá tvá oči měla, ani ona by neviděla, co dáva pravice) a otec tvůj, který vidí v skrytém, odplatí tobě. Mat. 6, 3—4. — Že však ani zde láska k Bohu není vyloučena, jest vidno z toho, že se tu přece jedná, abychom Boha v nebesích měli svým přítelem.

Poznámka 1. Dějepis ukazuje, jaké následky mělo to učení, že dobré skutky odplaty v nebesích nemají. Již Luther sám praví, jak za „papežství“ rádi „dávali“ — a jak, když se jeho „evangelium“ rozšířilo, lidé lakomými a sobeckými se stali.

Poznámka 2. Poněvadž k tomu, aby dobrý skutek byl záslužným, jest zapotřebí býti v milosti posvěcující a nadpřirozené pohnutky — není tak lehké možno spoléhati se na to, že opravdu záslužný čin jest vykonán; ten úsudek musíme pokorně zanechati Bohu; vždy a vždy pamatujeme na slova Páně,

že praví, že křesťan má je činiti z vděčnosti k Bohu bez ohledu na odměnu.

(Katolíci též jsou vybízeni, aby bez ohledu na odplatu z vděčnosti dobré skutky činili. Ale jaká tu opět nedůslednost!! Nejprv se učí, že vůle lidská následkem hříchu dědičného je ztracena — že jen Bůh vše v člověku činí, i zlé skutky — a pak se chce, aby lidé poznali dobré skutky z nejčistší pohnutky.

Katolické učení je patrně důsledné; onoť učí, že vůle lidská je sice svobodná, ale slabá — a proto hledí jí síly dodati i tím, že vezme odplatu svou v nebesích; činí tu církev naše, co sám Kristus, ten dobrotivý Pán, činil — neboť Kristus Pán právě, věda o slabosti naší, hledí nás povzbuditi, posilniti vyhlídkou na odplatu nebeskou. A že tato naděje v odplatu mocná jest a vůlí naší slabou, srdcem naším tvrdým často hne, — to ví každý, kdo se pozoruje, jedná-li se na př. o větší almužny atd. A sami evangelíci ve svých časopisech (v Hlasech ze Siona) říkají těm, kteří dárky dali na církevní věci: Zaplať Pán Bůh — a to pod dozorem samého pana kazatele. Ba i ve chrámech svých tak zpívají (ku př. píseň 326. zpěvníku od III. gen. synodu schváleného.)

který napomíná řka: Když učiníte všechno, cokoliv jest přikázáno vám, řekněte: „Služebníci neužiteční jsme, což jsme (vlastně z vděčnosti) povinni byli, učinili jsme“ Luk. 17, 21. — (dále-li nám za to odplatu, bude to dar tvé milosti dle zaslíbení tvého.)

O svátostech.

Učení katolické.

1. Kristus Pán ustanovil jistá zevnější znamení (čili úkony a slova), skrze něž se nám milost Boží uděluje. Ta znamení — čili ty úkony s jistými slovy — nazývají se svátosti.

Takových znamení jest nutně třeba. Posvěcující milost, ten nadpřirozený život duše — aneb milost Boží viděti není; aby však člověk mohl ujištění míti, že se mu milost uděluje, ustanovil Pán Ježíš znamení (úkony) viditelná, skrze která tu milost udílí.

To bylo vždy přesvědčením církve obecné. Svátí Otcové ku př. vykládají, že ono uzdravení slepce v rybníku Siloë bylo obrazem svátosti křtu. Pán Ježíš mohl slepému zrak dáti pouhou vůlí svou neviditelnou, ale sám učinil i rozkázal učiniti úkon — znamení —; pomazal prachem slinou rozpuštěným oko — a slepec umyl se vodou v rybníku; a kdyby se nebyl umyl, byl by zraku nenabyl; nabyl ho tedy skrze to umytí — ale

Učení evangelické a úsudek o něm.

V církvích evangelických se učí, že Kristus ustanovil sice taková znamení, ale že ta znamení jsou právě jen znamení (jako pečeti nebo podpisy Boží), že skrze víru v Krista dojdeme ospravedlnění, že ale nic v duši nepůsobí.

(Toto učení jest následkem onoho nepravdivého učení, že jen skrze víru ospravedlnění docházíme, a že ospravedlněním nic v duši se neděje, milost se nevlévá (Srov. nauku o ospravedlnění), a že hříšník hříšníkem zůstává atd. — Učení to jest pak i následkem onoho tvrzení Kalvínova, že věřící jest si jist svého určení pro nebe. Jestliže jen skrze víru se ospravedlňují, v duši se mi při tom nic neděje, a vírou jist jsem, že jsem ustanoven pro nebe, jsou svátosti zbytečné. A když se přece učí, že jsou (poněvadž aspoň o dvou písmo zrovna křičí) — tu jest to opět nedůslednost. —)

ovšem mocí Ježíše Krista. A tak je to při svátostech; při křtu ku př. milost se dává mocí zásluh Ježíše Krista Duchem svatým — ale skrze polití hlavy.

2. Takových znamení čili úkonů, skrze něž se udílí milost — t. j. svátostí ustanovil Pán Ježíš sedm.

Že jich ustanovil Pán Ježíš sedm — ne méně a ne více — na to ukazuje písmo svaté, poněvadž o každé z těch sedmi svátostí se zmiňuje. (Mat. 28, 19. Sk. ap. 8, 1—17. Mat. 26, 26. atd. Jan 20, 19—23. Jak. 5, 14. II. Tim. 1, 6. — Ef. 5, 32.)

Ale když písmo svaté ještě ani nebylo, udílelo se v církvi vždy s e d m svátostí. Důkazem v té věci nejjasnějším jest to, že církve na východě, které se záhy již ve čtvrtém a v pátém století od obecné odtrhly — vždy též sedm svátostí udílely, jak jejich obřadní knihy svědčí, a které později ničeho od nenáviděné „římské“ církve nepřijaly. Platí tu tedy zásada, (kterou o křtu nemluvnátek v h e i d e l b e r s k é m k a t e c h i s m u mají) — co vždy v církvi bylo, to jistojistě od apoštolů pochází.

Tuto nauku sám rozum rád přijímá, jestliže na základě důkazů z písmo a z tradice přijal nauku obecné církve o ospravedlnění, v které se praví, že ospravedlnění jest „nové duchovní narození“ — nový nadpřirozený život. Porovná-li se tento nadpřirozený život s životem tělesným při-

Reformatoři nebyli z počátku svorní a pevní mnoholi svátostí mají učiti; tak ku př. Luther z počátku učil, že svátosti jsou tři: křest, večeře, pokání — později pokání zase vyškrtl. Kalvín mluví i o skládání rukou.

Nyní nejraději učí páni kazatelové, že svátosti jsou jen dvě a sice křest a večeře.

P. pastor čáslavský Kozák praví ve svých „rozdílech“ pro konfirmandy, že církev římskokatolická má od 15. století vedle oněch dvou ještě pět svátostí. Jak možno jest to tvrditi, tomu musíme se diviti. Ve třetím, ve čtvrtém století odtrhly se od církve obecné na východě pro jiné články víry některé sekty — ale učení o sedmi svátostech podržely, a sice jako pravé, staré učení apoštolské. Církev řecká, která se již v devátém století od římskokatolické odtrhla, podržela a po dnes má sedm svátostí. A pan pastor Kozák opovází se dětem tvrditi takovou nepravdu, že církev římská od 15. století má sedm svátostí. Tento strašný blud by měl ubohým konfirmandům oči otevřít. Sám Hus, jehož syny se páni kazatelové rádi nazývají, učí ve svém spisu „jádro učení křesťanského“, že jest sedm

rozeným jeví se tu nápadná shoda.

Nejprv se člověk n a r o d í; — pak stává se dospělým.

Má-li však žít, musí mít pokrm, který síly udržuje a rozmnožuje.

Tělesně živý smrtelně onemocní — (a neb churaví) — potřebuje léku a ošetření.

I po nemoci zůstávají v těle jisté následky, které potřebují odstranění dřívě, než se člověk k svému povolání navrátí.

Aby se někdo mohl narodit — jest zapotřebí rodičů; ale jen

Křtem se duchovně r o d í; biřmování činí ho duchovně dospělým.

Duchovně živý žije se tělem Kristovým, nejsvětější svátostí oltářní.

Ztratil-li někdo duchovní život smrtelným hříchem, (churaví-li hříchy všedními) lékem mu jest svátost p o k á n í, která hlavně navrácení ztraceného života duševního jest ustanovena.

I po hříchu zůstávají následky v duši třebaš uzdravené, a proto bývají odstraňovaný pomocí nemocných, dřívě než se duše dostaví k povolání svému v nebesích.

Proto, aby se tělesné novorození řádně dalo, jest tu svátost sta-

tostí — a jmenuje všech sedm, jak je církev katolická vypočítává — jenže v jiném, než nyní obvyklém pořádku. A Hus přece se narodil 1369 a umřel 1415! — (Lenz Učení mistra Jana Husi p. 132). Ta povídačka, kterou p. pastor Kozák dětem jako víru otců našich vštěpuje, že totiž církev „římská“ má od 15. století o pět svátostí více, je německé zboží. Povstala tím, že paní někde čtli o sněmu florentinském. Ten se skutečně slavil r. 1438—1439 — tedy po smrti Husově — jednalo se o spojení církve řecké s církví katolickou; — a byli tam tedy přítomni i biskupové řečtí — a ti právě podepsali to učení — že církev v Kristova vždy sedm svátostí udělovala, učila a věřila. Pan pastor si spletl stvrzení starého s výmyslem novým — jak to i jiný pání dělají. (Srov. konec učení o církvi, poznámku.)

Evangeličtí pání namítají krom toho, že ve starém zákoně byly jen dvě svátosti, totiž obřízka a beránek — a že oni tudíž správně učí, že i v novém zákoně jsou pouze dvě.

Nechceme uprati, že tyto byly předznaky svátostí zákona nového — vždyť celý starý zákon byl předznakem nového, ale to pravda není, že byly tyto předznaky jen dva. Byloť na př. i kněžstvo starozákonné zvláště posvěceno a tím ku konání obětí uschopněno a nad ostatní lid povýšeno. Po-

z rodičů na-
rozený může
se potom du-
chovně naro-
diti.

Aby se však
duchovně na-
roditi a ducho-
vně dospěti,
neb se uzdra-
viti mohl —
jest zapotřebí
kněží.

vu manželské-
ho.

Proto jest
zapotřebí svá-
tosti svěcení
kněžstva.

k a n í se zpovědí rovněž bylo
naznačeno tím, že kněz podával
Bohu od hříšníka přinešený zá-
konem ustanovený dar obětní, a
tím se hříchu dozvídal atd. Ale
kdyby v starém zákoně opravdu
jen dvě předznačné svátosti
byly, přece by z toho nenásle-
dovalo, že v novém musí býti
taky jen dvě; jeť nový zákon
doplnění t. j. zdokonalení sta-
rého. Ale přes to vše nelze
upřít, že byl v chrámě staro-
zákonním svícen s e d m i r a -
m e n n ý — a ten jistě též
něco značil, a nelze vyvrátiti
toho, že značil s e d m svátostí.

Clánek II.

(O každé svátosti zvlášť pokud se jedná o rozdíly.)

Učení katolické.

1. a) Křest může k a ž d ý
platně uděliti, kdo má ú m y s l
činiti to, co Kristus ustanovil,
když křtíti rozkázal; když lije
přirozenou vodu na člověka —
na hlavu jeho — a říká: Já
tě křtím ve jménu Otce i Syna
i Ducha svatého.

Tak na základě písma sv.
Mat. 28. — vždy v církvi bylo
věreno.

b) Křest působí, že se s duše
zahazuje hřích dědičný —
(u dospělých náležitě přípra-
vených též hříchy, jichž se
samí dopustili) — a odpouští
se všecken trest; duše se rodí
k n a d p ř i r o z e n é m u ž i -
v o t u (srovnej o ospravedl-

Učení evangelikův.

Křtí-li někteří novější páni ji-
nak — jest křest neplaten. — Po-
něvadž mezi pány kazateli jsou
mnozí nevěrci, kteří nevěří
v Krista Pána S y n a B o ž í h o
— a tudíž ne v Otce, Syna i
Ducha svatého, jest křest
jejich sotva platen; a poněvadž
jich je stále více, jest nařízeno
v mnohých biskupstvích, aby
evangelík, který se do církve
obecné hlásí, s podmínkou
„nejsi-li pokřtěn“ — pokřtěn
byl.

Ačkoliv Kalvín a Luther
učili, že odpuštění hříchu jest
jen jakési hříchu zásluha-
mi Kristovými přikrytí —
— jen jakési nepřičtení hříchu
— a v duši se tedy žádné
„nové narození“ neděje, mluví
přece heidelberský katechismus,

nění), čili nabývá posvěcující milosti; člověk se stává dítětem Božím a údem církve. Spolu s posvěcující milostí vlévá se i víra, naděje a láska — a může tudíž i nemluvně křtěno býti. (Kdo uvěří a pokřtěn bude — spasen bude. (Mar. 16, 16.)

Beze křtu není možno spasení dojiti. Praví Kristus Pán výslovně: *N e n a r o d í - l i s e k d o z n o v u z v o d y a z D u c h a s v . , n e m ů ž e v j í t i d o k r á l o v s t v í B o ž í h o .* Jan 3, 3.

2. Břimování děje se skládáním rukou a křížmem a působí, že člověk duchovně narozený se stává duchovně dospělým. Milost posvěcující se v něm rozmáhá, a Duch svatý

že tak jistě krví Kristovou a Duchem jeho od nečistoty duše své obmyt jsem t. j. od všech hříchů — jak jistě zevně vodou, nečistotu těla odjímající — obmyt jsem. To by byl křest tedy zárukou jakousi, že hříchu nemám, ale výslovně se dále praví, že to obmytí neděje se zevním křtem. (Heid. k. Veselý str. 65.)

V jedné knížce „řád při konfirmaci“ četl jsem jen, že křest jest jen zárukou, že do církve patřím a nároky na zásluby Kristovy mám. — Též se učí, že děti z křestanů (zrozené) křtu nepotřebují. Při té různosti náhledů jest těžko říci, čemu se tedy vlastně učí — ale zdá se, že toto třetí učení drží páni kazatelové nyní, jelikož křest za tak nutný jako u katolíků se nepovažuje, ačkoliv ve škole učí heidelbersky.

Ačkoliv neuznávají, že se víra do duše vlévá, přece křtí nemluvnátka — ač dle písem, kdo věří, křtěn býti má. — Výmluva heidelberského katechismu, že v dítěti je víra, jako rozum a řeč — nepomáhá, poněvadž by se tedy víra v každém dospělém i v pohanu musela nacházeti a něčím tedy zcela přirozeným byla, kdežto se obecně učí, že víra jest n a d přirozený dar.

Přes to svědectví staré církve zavrhuje se u evangelíků svátost břimování. Na místo něho zavedena dle Kalvína „konfirmace.“

Ta jest ceremonií pouhou

dává mu milost, aby byl statečným křesťanem čili vírou svou stále vyznával a podle ní žil byl.

Tak učí církev obecná na základě písmá sv. Sk. ap. 8, 14—17 i na základě toho, že tak povždy v církvi bylo učeno.

Svědkiem tu jest na př. Tertullián, jenž dří: Vystoupivše z obmytí (křtu) mazání býváme požehnaným pomazáním; tělesně sice plyne křížmo, ale duchovně prospívá; a ruka (biskupova) se skládá přivolávajíc skrze požehnání Ducha svatého.

Svatý Cyprian učí, že biřvání bylo považováno za doplněk křtu v tom smyslu, že se člověk plně posvěcuje a dítkem Božím stává, jestliže svátostí obojí (křtem i biřmováním) se (duchovně) rodí.

Jak křest tak i biřmování vtiskují duši nezrušitelný znak, a přijímají se tedy jen jedenkrát v životě.

3. Nejsvětější Svátost oltářní.

a) Israelitě na ponšti jedli mannu a pili vodu ze skály, kterážto skála značila Krista. Byla tedy ona manna duchovní pokrm (I. Kor. 10.) jakýsi. — Když totiž mannu jedli, požívali tím duchovně (t. j. vírou a nadějí, že Kristus, až přijde nasytí duše,) Krista. Bylo to tedy jakési starozákonné přijímání. Byl to však jen předznak, stín budoucího neskonale dokonalejšího přijímání v zákoně novém. (Hebr. 10, 1.)

— obřadem — při které děti před lidem zkoušku z náboženství činí — a slibují, že evangelium věrnými zůstanou. Na to bývají poprvé puštěny k večeři Páně. -- Tak prý se „biřmovalo“ v starých dobách církve. — Tvrdí to Kalvín který žil v 16. století. Tertullián a jiní, kteří žili v prvnějších stoletích, povídají, že se biřmovalo tak, jako se posud biřmuje v církvi katolické. Co se dalo v starých dobách, to nám nemohou povídati, kteří žili o 15 set let později, nýbrž ti, kteří tenkrát žili.

Jestliže kazatel při „konfirmaci“ taky ruce skládá — neuděluje tím Ducha svatého; nejso biskupem ani knězem, moci k tomu nemá. — Bohužel! Pozoruje se vůbec, že se „konfirmaci“ naplňují děti duchem zcela jiným; duchem vášnivého odporu proti církvi obecné.

V evangelických církvích se tato řeč Páně vykládá jen ve smyslu duchovním; jísti tělo Páně, to prý jest věřiti v Krista, že za nás umřel a své tělo na smrt vydal. (Srov. heid. kat. str. 76.) Proč to tak vykládají? — Nejhlavnější příčinou jest to, že nechtějí věřiti, že pravé tělo Páně ve svátosti oltářní požíváme. Kdyby připustili, že u sv. Jana v 6. kapitole Pán Ježíš přislíbil pravé tělo a pravou kvev svou za pokrm a nápoj duše naší, mu-

Když tedy Pán Ježíš na svět přišel, aby starý zákon naplnil čili zdokonalil, řekl jedenkrát: Ne Mojžíš dal vám chléb s nebe (pravý), t. j. na poušti mannu, ale Otec můj dává vám chléb s nebe pravý (Jan 6, 32.). Otcové vaši jedli mannu na poušti a zemřeli. Ale já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky, a chléb, který já dám, tělo mé jest za život světa (Jan 6, 49. 51. 52.).

Židé tu přítomní porozuměli dobře, že na místo manny mají jísti tělo jeho — jenom to nemohli pochopiti, jak jim dá tělo k jedení a řekli: Kterak nám může tento dáti tělo své k jedení? (Jan 6, 53.) Mysleli totiž na tělo jeho s celou jeho hmotou, tak jak je viděli, domnívajíce se, že se snad dá rozsekati a tak že ho mají požívat. Hlavní věc však rozuměli dobře. Poněvadž ale, když Bůh promluví, máme věřiti, třeba bychom hned nechápali, jak se to provede, co Bůh slibuje, nevyládá jim Pán hned, jak to bude možno, aby mohli tělo jeho jísti, ale jen pokornou víru žádá, a proto opět a opět potvrzuje slova svá řka: Tělo mé pravdivě jest pokrm, a krev má pravdivě jest nápoj. Kdož jí mne, živ bude pro mne. Tent jest chléb, který s nebe stoupil; ne jako otcové vaši jedli mannu a zemřeli; kdo jí chléb tento, živ bude na věky (Jan 6, 56. 59.).

Z toho všeho se učíme —

seli by též věřiti, že je skutečně při poslední večeři dal. — Že však jejich výklad pravý není, vysvitá jistojistě z následujícího:

1. Nový zákon nebyl by dokonalejším než starý, kdyby se opět jen věrou t. j. duchovně požíval Kristus. — Tak jistě, jako že manna byla jen předznakem a pomáhala k duchovnímu požívání Krista — tak jistě musí býti v novém zákoně dokonale požívání Krista, sice by nebylo pravdou, co Kristus řekl, že on dá **více**, nežli skrze Mojžíše dáno jest. — Ba když by při večeři Páně dával se jen pouhý chléb — bylo by při novozákonném přijímání ještě méně dáno, než byla manna, neboť manna nebyla chléb přirozený, byl to chléb zázračný! —

2. V písmě svatém se na jednom místě v žalmu 26. mluví o jedení těla, a to se musí rozuměti duchovně, ale zcela jiný smysl to dává. Čteme tam: Přibližují se ke mně škůdcové, aby jedli tělo mé t. j. aby mne ze zášti pohltili anebo mne trápili a podobně. — Jísti tělo — vykládá-li se duchovně — znamená tedy v písmě někoho ze zášti sežrati atd. — Jen ten duchovní smysl jest dovolen dle písem — ale ze zášti pohlcovati Krista a míti za to život věčný — to přece Kristus nehlásal; nezbývá tedy nic jiného, než přijati smysl doslovní o požívání těla Páně skutečném.

a jak si to Pán Ježíš přál i pokorně věříme — že slíben nám tu zcela jiný pokrm, než byla manna a sice tělo Kristovo. A poněvadž starý zákon jen stínem byl nového a přeu-
znakem, nebudeme tedy Pána Ježíše požívatí zase jen duchovně (věrou), ale skutečně, pravdivě.

Mnozí však ze židů, této pokorné víře, se učiti nechtíce a jen svým rozumem řeč tu posuzující, rozhněvali se a řekli: Tvrdá (těžká k věření) jest tato řeč, kdož ji může slyšeti (Jan 6, 61.). Ale laskavý Pán nebyl uražen, nýbrž řekl: Toli vás poboršuje? Což pak, když uzříte Syna člověka, an vstupuje, kde prvé byl (t. j. na nebesa). Chtěl tím říci: To-muhle nechcete věřiti, myslíte, že to je nemožné, ale co řeknete, až vstanu z mrtvých a budu vstupovati na nebesa — to učiním skutečně, a bude to veliký div — proč bych nemohl tedy i tělo své dáti za pokrm?

Na tom mohli míti dosti. Viděliť právě toho dne před tím, jak božskou mocí svou rozmnožil chléb — a zázračně nasýtil tisíce lidí, viděli již mnohé jiné skutky jeho všemohoucnosti — a přece jim Pán ve své lásce poukazuje na největší div, který učiní až z mrtvých vstane. Aby pak na jedné straně výmluvy žádné neměli, na druhé pak přece pokorně věřili — praví jim Pán: Duch jest, který obživuje, tělo nic neprospívá, slova, kte-

Tato slova dle Zwingliho prý ukazují, jak bloudíme, když

ráž jsem já mluvil vám — duch jsou a život. (Jan 6, 64.) Praví tím — ovšem velmi tajemně — Pán: Při této věci neprospívá tělo — t. j. vaše tělesné smýšlení, které vás svádí, že myslíte na jedení masa těla mého — takové tělo mé, mrtvé bez ducha, by nic neprospělo — proto pravil též Pán, kdo jí mne, totiž mne celého i tělo i duši i Božství, živ bude — ale jen pokorně věřte, a pak vám budou slova má tolik, co je tělu duch a život. — A když to pověděl, doložil: Ale jsou někteří z vás, jenž to nevěří. (Jan 6, 56.)

Mnozí ani po tomto pokárání neuvěřili a odešli a s Pánem více nezhodili. Tehdy tázal se Ježíš dvanácti apoštolů: Zdaliž i vy chcete odejít? I odpověděl mu Petr: Pane, ke komu půjdeme: tyť máš slova života věčného (k životu věčnému vedoucí) a my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus Syn Boží. (Jan 6, 69. 70.)

Tak tedy nelze zajisté žádnému nezaslepenému a pýchou duchovní nenadutému jinak, než též říci: Ty jsi Syn Boží — co ty mluvíš, musí pravda býti, třebaž jsme toho nechápali, a proto věříme.

b) Pán Ježíš tedy slíbil, že budeme tělo jeho požívatí skutečně opravdu; že dá více nežli

onu řeč Páně o skutečném tělu Páně vykládáme, vždyť prý Pán sám praví: tělo mé nic neprospívá. — Zwingli si dovolil přidati při svém výkladě těchto slov k slovu „tělo“ — ono slůvko „mé“ —; ale tak to neřekl Pán Ježíš. A jakby to taky mohl říci? Nejprv mnohokrát po sobě povídá — nebudete-li jísti těla mého — nebudete mítí života v sobě a podobně — a pak by zase řekl — tělo mé nic neprospívá?! Kdož by se mohl toho od Pána domýšleti? Vždyť i jinak víme, že jen tělem jeho jsme vykoupeni — a že nám tedy nesmírně prospělo. — Všecky ty vytáčky tedy málo platí; ale to zůstane pravdou, že příčinou takovýchto výkladů jest, jak to sám Pán naznačil řka: Ale jsou někteří z vás, jenž to nevěří. Kdyby páni kazatelové chtěli věriti, že tělo Páně opravdu se ve večeři Páně dává, ani by jim nenapadlo vymýšleti takovéto výklady. Jako mnozí z učeníků Ježíšových neobstáli ve zkoušce, které tou řečí Pán je podrobil, tak se děje i evangelickým kazatelům; praví sobě: My toho nemůžeme pochopiti — anebo není to možno, aby tělo Páně mělo býti požíváno — a proto Pán tělo své za pokrm neslíbil a nedal. Naopak soudí s Petrem katolíci. Syn Boží to řekl — musí to pravda býti.

Jak již řečeno, nechť kalvinští a zwingliánští páni ani slyšeti o tom, že se tělo Páně

mannu, která byla předznakem, znamením toho pokrmu, který on dá — a co slíbil, to i splnil, když při poslední večeři řekl: Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé, které se za vás vydává. Mar. 14, 22. Luk. 22, 18. — Tak i kalich řka: Toť jest krev má nového zákona, která za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. (Mat. 26, 28.)

Následkem toho všeho věří od apoštolů vyučená církev obecná — že Pán Ježíš podal své skutečné tělo a svou skutečnou krev. To dotvrzuje svatý Pavel (I. Kor. 10, 16. a 11, 27—29.), toho svědky jsou svatí Otcové i spisovatelové církevní. V prvním století píše svatý Ignatius: Kacíři — doketi — zdržují se večeře Páně, jelikož nevěří, že svátost ta jest tělem našeho Spasitele Ježíše Krista. (List k Smyrn. kap. 7.) Toto svědectví váží velice mnoho, jelikož sv. Ignatius živ byl už, když Pán Ježíš byl na světě — a později znal osobně některé apoštoly; umřel r. 107.

Z druhého století máme svědectví svatého Justina, křesťanského učenice a mučedníka. Ten psal dva obranné listy císařům římským (r. 139 a 162). V tom prvním píše o obětovaných darech: Nepřijímávejte těchto darů jako obyčejný chléb a jako obyčejný nápoj... nýbrž vyučení jsme (apoštoly), že pokrm onen... jest tělem a krví Páně (kap. 66.).

A aspoň jednoho ještě slyšíme, svatého Cyrilla jerusa-

skutečně požívá — a proto učí, že slovům Páně má se rozuměti: Totoť z n a m e n á tělo mé — anebo totoť jest z n a m e n í těla mého.

Manna byla znamením, beránek velikonoční byl znamením těla Páně — krev beránka, jenž se obětoval v starém zákoně byla znamením krve Páně — ale nový zákon jest vyplněním starého; starý dával znamení, nový skutečnost. —

Evangelíci spoléhají se přese všechno to, co již řečeno bylo, na Zwingliho a na Kalvína, ti že po patnácti letech těchto nalezli pravý výklad slov těch. Musí tedy, jako jinde tak i zde, věriti, že Kristus nechal církev po patnácti věků v hrozném bludu, že totiž chléb považován za Krista, ač Kristus řekl, že brány pekelné jí nepřemohou! — Kdo to může věriti?

Katolíci nespolehají se tedy na Kalvína a Zwingliho, kteří ničím nezaručují, že bludně nevykládají — ale majíce svědectví nevyvratitelná, že se hned od počátku tak věřilo, jak se vůbec i nyní — v obecné církvi věří — vidouce nad to, že to, co vždy v církvi bylo, od apoštolů pochází — majíce konečně přesvědčení, že církev sloup a utvrzení pravdy blouditi nemůže a nemohla, naopak, že Duch svatý skrze ni učí — mají víru svou na nezvratných základech položenou, — a nemohou jinak souditi, než že Kalvínské a Zwingliánské učení jest učení novým; spisy staré volají

lémského (+ 386) — ten píše: To, co se zdá býti chlebem, není více chlebem, ač se to chutí tak zdá, a co se vínem býti zdá, není víno, ač cit tak soudí, ale Kristova krev. (Kat. 4.) —

c) Církev učí dále, že se (jakmile při oběti řádně vysvěcený kněz ona slova Kristova nad chlebem vyřkne) chleb mění v tělo Páně, a sice mění se podstata chleba v podstatu těla, (a s kalichem podobně se děje) a co se očím a smyslům ostatním zdá býti i potom chlebem — to jest jen jeho způsob.

I to je ta stará křesťanská víra; svědkem toho je právě uvedený svatý Cyrill: tentýž, co se týká proměny, dí o Kristu: Vodu ve víno proměnil, a nebylo by věrohodno, že víno ve krev proměnil?

A svatý Jan Zlatoústý, (jež „páni“ lidu evangelickému jako domnělého „evangelíka“! do kalendáře dali) praví, že se tato proměna děje všemohoucností Boží. Tak i ostatní.

hlasitě: „Co se v církvi katolické věří o svátosti těla Páně — toť ta stará, od apoštolů zděděná víra.“

Luther učil, a po něm tedy i lutheránští evangelíci (snad) věří, že je sice Kristovo tělo přítomno a sice s chlebem a v chlebě, a až v tu chvíli, když věřící chléb požívá.

Kristus Pán neřekl a) V tomto chlebě jest tělo mé ani b) to bude tělo mé.

A jak spisy starých otcův církevních svědčí, nikdy se v církvi tak nevěřilo, jest to blud nový, svévolí Lutherovou blázaný — stará církev věřila v proměnu.

Pak ani to není pravda, že se Kristus do chleba uvádí vírou přijímajícího, jak lutheráné chtějí tvrditi; Pán řekl: Totof jest tělo mé dříve než apoštolové požívali, a dříve než vůbec věřiti mohli, že jim dává své tělo. — Nad to pak svrchu zmíněný sv. Justin dí ve své obraně: že pokrm onen modlitbou, v které se obsahují slova Kristova, (totof jest tělo mé) jest tělem a krví Páně. — Ale proč takové divné věci vymýšlel Luther? On cítil, že jeho kazatelové nebudou na kněžství vysvěceni, že nebudou tedy žádné moci míti, aby skrze jejich slova Bůh dary proměnil — neboť vždy bylo v církvi učeno, že jen apoštolům a jich nástupcům Pán

tu moc dal říka: To čiňte na
 Mou památku. I. Kor. 11, 24.
 A proto hleděl se nějak obejít
 bez kněží, a vymyslel, že se
 tělo Páně do chleba uvádí
 vírou přijímajícího a že kněží
 potřeba není.

Poznámka. Církev katolická naučí, že je v „hostii“ Kristus
 s celou hmotou — masem a kostmi atd. — nýbrž že ve způsobě
 chleba jest podstata těla jeho (a podobně u kalicha). A co jest
 to ta podstata? — Pro obyčejného věřícího postačí říci, že jest
 to něco neviditelného, tak jako každá jiná síla ku př. tíže,
 váha, život v rostlině, duše v člověku — co však na chlebě jest
 viděti atd., to se jmenuje způsob. Všemohoucí Bůh onu neviditelnou
 podstatu chleba mění v neviditelnou podstatu těla, co na chlebě
 bylo viditelného atd., to udržuje Bůh přímo svou všemohoucností,
 i když tu podstaty chleba více není. Naopak zase všemohoucností
 Boží jest způsobeno, že tu tělo jest jen podstatou svou bez toho
 všeho, co na těle viditelnéno atd. jest. Zkrátka: Podstata těla jest
 tu bez způsobu své; a způsobu chleba jsou tu bez podstaty
 chleba.

Námítka, že očím (a ostatním smyslům) se to zdá býti chlebem,
 nic tu neplatí. Zde nelze věriti oku, poněvadž oko klame, ale Bůh
 klamati nemůže. Oko na př. přivedlo člověka k tomu, že myslel,
 že slunce se pohybuje, a země stojí — a hle, oko se klame; oko
 na př. praví, jestli hůl do čistého potoka strčíme, že hůl je zlá-
 mána — ale ona jest rovna. U tak obyčejných věcí musí tedy roz-
 hodovati — ne oko tělesné — nýbrž duch, — (tělo nic neprospívá);
 tím více u tak tajemné svátosti není možno spolehnouti na oko;
 oko tu neprospívá, ale duch Boží. Mám tedy více jistoty, když
 Bůh mně řekl: Totoť jest tělo mé — než kdyby mně to povídalo
 oko; oko může klamati, Bůh nemůže. Odtud to krásné napomenutí
 svatého Jana Zlatoústého. Poněvadž Syn Boží řekl: Totoť jest tělo mé,
 přisvědčujeme i věrme. (Hom. 60. k lidu ant.)

K otázce: Jak to vše může býti — odpovídá krásně svatý
 Ambrož ve své knize o svátostech: (Kn. 4. kap. 4.) Rozkázal
 Pán a učiněna jsou nebesa; rozkázal Pán a učiněna jest země;
 rozkázal Pán a učiněno jest všecko tvorstvo. Vidiš tedy, jak pů-
 sobivé jest slovo Páně. Jestliže tedy taková moc jest v slovu
 Pána Ježíše, že (skrze ně) počalo býti, co nebylo, o mnoho-li pů-
 sobivější jest, jedná-li se o to, aby to, co už bylo, v něco jiného
 proměněno bylo . . . Tedy — abych ti odpověděl (k tvé otázce, jak
 se z chleba činí tělo, pravím) nebylo to tělem Kristovým před po-
 svěcením (t. j. před „pozdvihováním“), ale po posvěcení pravím

ti, že jest to již tělem Kristovým: Onť řekl a učiněno jest, onť rozkázal a utvořeno jest. Hle tak se věřilo, tak se učilo v té staré církvi! Ale přes to vše mají prý evangelioi tu starou církev! Tak se vysvětlovalo tajemství našeho oltáře před dávnými věky! — Ale jak jen to tedy možno, že páni kazatelové tak neučí? Pán Ježíš ti odpovídá k této otázce: Jsou někteří mezi vámi, kteří nevěří Jan 6. Kdo nechce věřit, toho nikdo nepřinutí. Ale hrůzná slova řekl takovým Pán; a to: Kdo pak neuvěří, bude ztracen. Mar. 16, 16.

d) Učí se dále, že je pod způsobou chleba přítomen celý Kristus a ne tedy jen jeho tělo — a pod způsobou vína též celý Kristus a ne jen jeho krev.

Kdyby se tvrdilo, že ve způsobě chleba jest jen tělo jeho, bylo by tělo mrtvé; ale Pán řekl: Totť jest tělo mé, které se za vás (na smrt) dává; — jestliže je živé, musí v něm býti krev a duše — toť pak celý člověk —; avšak s Kristovou duší nerozlučně spojeno jeho Božství — duše bez božství není duše Kristova — jest tedy Kristus přítomen ve způsobě chleba celý — to jest jako člověk (tělo, krev i duše) i jako Bůh. — A o krvi své řekl: Totť jest krev má, která za vás vylita bude. — Jest to tedy krev, která měla z těla teprv býti vylita — krev živá v živém těle, tedy s duší — a duše, jak právě řečeno — opět s Božstvím. Proto řekl též Pán: Kdo jí mne, živ bude pro mne.

Tak se vždy věřilo v církvi. Postačí tu svatý Augustin, jehož se též evangelioi na důkaz svého učení o večeři Páně do-

Někteří Husité chtěli snad tvrditi, že ve způsobě chleba jest jen tělo, a ve způsobě vína jen krev Páně.

Ale to není pravda, jak z vedle uvedených důvodů vysvítá; ale není to ani možno. Byloť by to tělo mrtvé — a Kristus povstav z mrtvých již více neumírá, dí apoštol (Řím. 6, 9.); a pak tělo bez krve není tělem.

Novější páni, ačkoliv jsou prý syny Husovými, ani o tomto učení ničeho slyšeti nechtí; hlásají učení švýcarských reformatůrů Kalvína neb Zwingliho, vlastně však německého falckraběte Bedřicha III., že chléb zůstává chlebem atd.

volávají, ten dí: Kristus sebe v rukou nesl, když podáváje své tělo řekl: Totoť jest tělo mé. (Enarr. in psalm. 33.)

Z toho následují dvě věci:

aa) Když přijímáme Svátost těla Páně jen v jedné způsobě, přijímáme celého Krista, tak dobře, jako když se přijímá pod obojí. Proto shledáváme, že v staré církvi se též pod jednou způsobou přijímalo; ku př. děti pod způsobou vína; nemocní a v čas pronásledování křesťané v úkrytech atd. pod způsobou chleba; jako u nás dosud na Veliký Pátek jen pod způsobou chleba i kněz přijímá, tak se to děje od starodávna v řecké církvi po celý půst, krom neděl, sobot a svátku zvěstování Panny Marie.

Z čehož patrno, že se v církvi vždy věřilo a hlásalo, že i v jediné způsobě celý jest Kristus; a kdo tedy přijímá tělo — přijímá i krev, (na tom přece nezáleží, jestliže ji pije z kalicha, jen když si ji uvodí do duše) — ba více i duši i Božství.

bb) Poněvadž celý Kristus, Bůh člověk ve Svátosti jest přítomen, musíme se mu v ní klaněti. Tak to bylo opět vždy v církvi; postačí zajisté svatý Augustin — tenť dí: Nikdo ono tělo nepožívá, leč by se byl dříve klaněl. (In ps. 98. n. 8.)

Namítají, že se u katolíků nedává večere Páně celá.

My pravíme: — Naopak! U nás se dává celý Kristus, takže plníme slovo Páně: kdo jí mne, živ bude pro mne. (Jan 6).

U evangelíků se však nedává — ač i kalich podávají, nic krom chleba a vína. Jest tedy mezi přijímáním katolickým a zwingliánským tak veliký rozdíl, jako jest mezi Bohem a částčkou chleba a troškou vína.

O ostatních námitkách v této věci promluví se při učení o mši svaté. —

Namítají, že pácháme modlářství, že prý se klaníme chlebu.

Kdybychom se chlebu klaněli, který oni přijímají, tu by to bylo pravda. Ale u nás po proměně chleba tu více není — jeť tu Kristus, Bůh-člověk, tomu se má klaněti každé koleno.

Spíše opět naopak jest pravda. Děje li se nějaká přehnaná úcta chlebu — tak jest to u zbožnějších evangelíků, kteří chléb své večere velice

e) Účinky sv. přijímání jsou naznačeny tím, co požívání chleba — pokrmu — v těle působí.

Chléb totiž

aa) spojuje se a jednotí s tělem — při svatém přijímání sjednocujeme se s Kristem podstatně, nejen vírou a láskou; praví Pán: kdo jí mé tělo a pije mou krev ve mně přebývá a já v něm. (Jan 6, 57.) Sv. Cyrill jerusalémský dříve tudíž, že nosíme Krista v sobě.

bb) chléb život udržuje — bez pokrmu nelze žít — tak i nejsvětější Svátost udržuje nadpřirozený život duše, chrání totiž duši hříchu smrtelného . . . Nebudete-li jísti těla Syna člověka a pít jeho krve nebudete mít v sobě života. (Jan 6, 54.)

cc) chléb čili pokrm dodává vzrůstu a rozmáhá síly životní — podobně i nejsvětější Svátost rozmáhá nadpřirozený život duše — t. j. posvěcující milost a lásku;

dd) chléb každodenní zeslabení sil napravuje, čili síly životní navrácí; tak i nejsvětější Svátost zeslabení duše, jež se děje hříchy všedními, napravuje.

ee) chléb — pokrm má chuť, působí lahodu — podobně i tento „chléb s nebe všecku líbeznost v sobě má“, (Moudr. 16, 20.) což každodenní zkuš-

cení, ač to právě jen chléb jest a nic více.

Jest patrné, že ani jediného z těchto účinků nemůže dáti večeře zwingliánská.

Mluví se sice v heidelberském katechismu o jakémsi sjednocování se se svatým tělem Kristovým; ale tak — že „ač on v nebi, my pak na zemi, přece jsme jedno tělo z těla jeho“.

Kde se zapírá podstatná přítomnost těla Kristova — tam se více nemůže říci; něco však se chce přece říci, jelikož písmo volá: „přebývá ve mně a já v něm.“

O ostatních účincích svatého přijímání ani řeči není — chléb a kalich jest jim jen památkou smrti Páně — o čemž se ještě promluví v rozhovoru o mši svaté — a pak jim „ta svatá večeře Páně připomíná a jistí, že té jedné oběti Kristovy na kříži stále a všech jeho dobrých věcí účastni jsou.“ (Heidelb. kat. č. 75.) O ochraně proti hříchu, o posile vůle, o závdavku nesmrtelnosti — o životě, jež přijímající má dle slov Kristových „v sobě“, ani řeči.

I manna i beránek starozákonní byly znamením, že israelita patří k lidu vyvolanému, a že bude účasten oběti Vykupitelovy a „všech jeho dobrých věcí“ — ale v duši nic nepůsobily. A tak sklesla večeře zwingliánská na ten stupeň, na kterém byla večeře velkonoční starozákonní, s tím toliko

nost zbožně a neroztržitě přijímajících dosvědčuje; pochází pak sladkost ta vnitřní hlavně z toho vědomí, že máme Krista v sobě a že se s ním i vůlí svou dokonale sjednocujeme; jest to předtucha nebeské blaženosti, kteráž plyne z patření na Boha a z dokonalého sjednocení se s ním.

Z toho všeho vysvítá, že svátost ta jest zavdavkem i prostředkem spolu blaženého života věčného; ano — poněvadž Kristovo tělo, vstavši z mrtvých, více neumírá — i budoucího slavného z mrtvých vstání. Praví Pán: kdo jí mé tělo a pije mou krev má život věčný a já vzkřísím ho v den nejposlednější. (Jan 6, 55.)

rozdílem, že v starém zákoně se „připomínalo a jistilo“ do budoucnosti, a zwingliáni ti připomínají a ujišťují, že jsou účastni toho, co se stalo v minulosti. Připomeneme-li si naše učení o svátosti nejsvětější, učení původní apoštolské — musíme lid evangelický srdečně a bolestně litovati; reformace — domnělá oprava církve — připravila je o to nejdražší a nejvznešenější — o podstatné spojení s Kristem působícím mocně v duši naší — a dala jim za Krista chléb a víno, za působení jeho v duši „připomínání.“

Poznámka I. Svatý Apoštol Pavel učí, že kdo nehodně — t. j. v smrtelném hříchu, z něhož se nekál — přijímá, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje t. j. nerozeznává těla Páně od chleba obyčejného. Hřích ten nazývá se v církvi katolické sva- tokrádeží a počítá se mezi nej- těžší hříchy; vždyť dí sv. Pavel — že takový vinen jest tělem a krví Páně; t. j. tak jest vinen, jakoby byl zabil Pána Ježíše.

Evangelíci taky bývají napo- mínáni, že nekajícní a pokrytci jedí a pijí sobě odsouzení. Jest však jisto, že hřích katolíkův jest tu o mnoho hroznější.

4. Svátost pokání.

a) Kristus Pán o pou- štěl opravdu hříchy; na důkaz toho, že tu moc má, uzdravil šlakem poraženého.

Tuto svou moc odkázal apoštolům řka: Jako mne po-

Evangelické církve nechť nic slyšeti o odpuštění hříchův, čili o jich zahlazení. Mluví jen o „přikrytí“ hříchů. Dovolá- vají se písmu řkouce, že se tam mluví o přikrytí hříchů.

slal Otec, tak i já posílám vás. A když to pověděl, dechl na ně řka: Přijměte Ducha svatého. Kterým odpustíte hříchy, odpouštějst se jim; a kterým je zadržíte, zadržány jsou. Jan 20, 19. atd.

Tímto obřadem a těmito slovy dal jim nadpřirozenou moc (Ducha svatého), aby jako on odpouštěl hříchy, i oni odpouštěli.

Poněvadž však církev až do skonání světa trvati má a vždy v ní budou lidé, kteří budou potřebovati odpuštění hříchů, dali skládáním rukou tuto svou moc apoštolové svým nástupcům, biskupům a kněžím, biskupové pak ji zase udělují jiným; a tak to půjde až do skonání světa.

Tak bylo od počátku a po vždy v církvi obecné hlášáno. Svědky toho jsou církve záhy od obecné odtržené a jejich kostelní obřadní knihy a svatí otcové vůbec. Postačí jistě svatý Ambrož, ten dí v knize své o pokání: Právo toto — hříchy odpouštěti — samým kněžím dáno jest.

I. Petr 4, 8. To je pravda. Ale evangelíci dělají to zde, jako jinde. Jednoho místa sv. písem se chopí a jiných nechtí viděti. Ne tak katolíci. Ti čtou i jiná místa — a tam se mluví o snímání hříchů (Jan 1, 29.) a o zahlazení hříchů (Sk. ap. 3, 19.) — Může si písmo odporovati, jednou tak a po druhé jinak učiti? To nemůže. — A proto musí to „přikrytí“ i to „zahlazení“ hříchů totéž býti. Vždyť n. p. když obeň přikryjeme hustou hmotou, tím je zahlazujeme. A tak to bylo vždy v církvi blášáno. Svědkem tu jest a postačí svatý Augustin — majít ho páni za svého a dali ho lidu do kalendáře: Ten dí: Přikryty jsou hříchy...odstraněny, zahlazeny. Nerozumějž, když dí „přikryty“ jsou, že tam (v duši) jsou a žijí!! (Výklad žalmu 31.) — Co může býti zřetelnějšího!? (Srov. o ospravedlnění.)

Co pak se týče toho, že kněží — nástupcové apoštolů, mají moc od Ježíše Krista danou — upírá se to rovněž v evangelických církvích; páni kazatelové jen „ohlašují“ svým osadníkům, že přikryti jsou hříchové jejich. Ale Pán Ježíš neřekl: Komu ohlásíte, nýbrž kterým odpustíte. Že to je v 16. století na místo odpuštění vymyšleno, toho svědky jsou svatí Otcové, jak vedle vyloženo jest. Že však páni i sv. Jana Zlatoústého v kalendáři mají, budiž uvedeno zde, co on praví: Starozákonní

kněží vyhlašovali jen, že má-
lomocný jest očištěn, ale našich
kněží úkolem jest nejen ohla-
šovati, že duše jest očištěna,
ale duši i skutečně očistiti. —
Nemohou si páni kazatelové po-
moci, dokaváde hlásají, že jen
toliko skrze samu víru se člověk
ospravedlňuje (srov. to učení);
pak ale i to „ohlašování“ jest
zcela zbytečná věc, je to ce-
remonie, obřad vymyšlený od
reformatořů, který žádné moci
nemá. Avšak i proto, že Luther,
Kalvín a Zwingli žádného na
kněžství světiti a tudíž nástup-
cem apoštolů učiniti nemohli,
— museli ustoupiti od odpou-
štění hříchů řádným kněž-
stvem a na místo odpouštění
dáli ohlašování.

Slychává se též námitka, že
jen Bůh může hříchy odpou-
štěti, člověk — kněz — že toho
nemůže.

K tomu odpovídáme: Jen
Bůh jest všemohoucí, jen Bůh
může n. p. mrtvého vzkřísiti,
nemocného okamžitě bez léku
uzdraviti a přece je v písmě
svatém, že lidé mrtvé vzkřísili
a nemocné okamžitě uzdravili.
Jak to ale mohli učiniti? —
Oni tohò vlastně neučinili,
Bůh to učinil skrze ně.
A tak jest to i s odpouštěním
hříchů. Kdož se může opová-
žiti Bohu předpisovati, aby
hříchy neodpouštěl skrze jiné a
nebo aby lidem této moci ne-
dal? —

Takové námitky jsou „chy-
tání se stébla“, když se tone.

b) Kněží apoštolští — řádně
od biskupů poslaní — tuto

svou moc vykonávají; — kajicným křesťanům hříchy po křtu spáchané odpouštějí — tím udělují svátost pokání.

Než! Kdo jest kajicným? Kajicným jest, kdo hříchů lituje, z nich se knězi zpovídá a za ně (něco trpěti čili) zadostučiniti — ochoten jest.

aa) O lítosti srovnej nauku o ospravedlnění.

bb) O z p o v ě d i.

Že nutno kuězi se zpovídati, vysvítá zřejmě z toho, že řečeno jest: kterým o d p u s t í t e hřích y, odpouštějí se jim a kterým j e z a d r ž í t e, z a d r ž á n y j s o u.

Jest totiž z toho nad slunce jasněji zřejmo — má-li kněz rozhodnouti, zdaž má odpustiti neb zadržeti, musí hřích y a celý vnitřní stav hříšníkův věděti.

V církvi vždy zpověď knězi se konala. To opět dosvědčují církve na východě od obecné hued záhy (v pátém n. p. století) odtržené, že všec ky z p o v ě ě ř ž á d á j í.

Podivná věc! Skrže samu toliko víru se prý ospravedlňuje a přece zase se učí v heidelberském, že pokání záleží v tom, že se má hříchů litovati čili srdečně želeť (Čl. 89.) To jest nedůslednost! Jsem-li ospravedlněn skrže **samu** toliko víru, nač ještě želení — to už pak není sam a toliko víra. Ale odkud ta nedůslednost? — Odtud, že celá přirozenost naše a písmo svaté zrovna křičí, že kdo chce míti odpuštění, musí míti lítost; to jest denním úkazem v rodinách, na školách atd.

Přes to vše, co tu vedle uvedeno z dob starých, dí Kalvín, že zpověď zavedena jest v 12. století!!

„Rozdíly“ p. Kozáka povídají, že člověk Bohu přímo hřích y vyznávati má, a jen od něho odpuštění žádati má; a dovolává se I. Jan 1, 9: „Jestliže pak budeme vyznávati hřích y své, věrnýť jest (Bůh) a spravedlivý, aby nám odpustil hřích y. — Kdo si tato slova přečte, musí uznati, že se tu přikazuje vyznávání

Svědky krom toho jsou svatí Otcové. Stůjž zde aspoň sv. Augustin, — ten dí: Nikdo neříkej si: tajně jednám, u Boha jednám (t. j. jen Bohu se vyznávám). Tak tedy bez přičiny řečeno jest: Cokoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi? — (Řeč 393. k. 3. č. 3).

Ale k vůli jasnosti ještě budiž uveden svatý Jeronym: Biskup neb kněz podle povinnosti své, když byl slyšel rozličné hříchy, ví, komu má zadržeti, neb odpustiti. (In Math. 16, 19.)

cc) Co se týká (utrpení za hříchy, nebo podnikání jistých kajících skutků — zvláště pak modlitby, postu t. j. odříkání se všeho, co tělu lahodí, almužny — čili) zadostučinění — máme z písmá, že Bůh trestá hříšníky trestem dvojným, věčným i časným k. p. tělesnou smrtí, nemocí a jinými strastmi; tak Adama, Davida, Mojžíše, Arona. — Též máme z písmá, že se má trpěti za hříchy — k. p. Joel 2, 12. — a to po odpuštění hříchu (viny a věčného trestu) 2. Kr. 12, 14. Dan. 3, 27. atd.

Zcela tedy ve shodě s písmem učí církve, že se skrze svátost pokání odpouští hříchů vina a trest věčný. — Trest časný si má však každý vytrpěti.

hříchů; ale po tom slovíčku „přím o“ Bohu — tu nikde ani stopy není. Naopak! Nepředpojatý spíše v tom vidí příkaz zpovědi.

Ale katolík tu nespolehá na výklad písem toho neb onoho, nýbrž na to, co vždy a vůbec v církvi obecné se učilo — církve nemůže blouditi, ji chrání Duch svatý. — A pak!

V takové důležité věci, kde se jedná o duši, o celou věčnost, vždy bezpečněji jedná katolík, když se knězi vyznává, než evangelík, který se spolehá na Kalvína atd. a se nezpovídá. — Platí tu známá slova: V nové víře se lehce žije — v staré se bezpečněji umírá.

Mezi evangelíky rozblašuje se, že křesťan ničeho více za hříchy trpěti nemusí, jelikož Kristus za nás vše vytrpěl.

To se tvrdí proti písmu svatému; když toto pání praví, viní i samého sv. Pavla z bludu, ač jindy tolik na něj drží; — onť učil a jednal právě naopak. Jeho učením, jež sám i prováděl, bylo, že Kristus jest naše hlava — a my údobé, a proto že spolu s ním trpěti musíme. (Srov. nauku o obcování Svatých a Kol. 1, 24.) Právě výslovně: Jestliže spolu s ním trpíme, abychom i spolu oslaveni byli. — A v II. Tim. 2, 11. 12. Jestliže jsme s ním zemřeli, spolu s ním i žítí budeme, jestliže (s ním) trpěti budeme, spolu s ním i kralovati budeme. —

A to byla příčina, že se v starých časech církev ukládala tuhé pokání často na dlouhá leta — půst, almužna, atd.

Proto tedy kněz ukládá malý nějaký trest — kající skutky — na zahlazení časného trestu. — Svatý Augustin jest nám tu opět svědkem starého učení církve; ten dí: Přinucen jest člověk trpěti i po odpuštění hříchů — aby nemyslel, že malá byla vina, když by s ní končil se i trest. (Tract. n Joan. 124. n. 8.)

c) Církev tedy vždy ukládala „kající skutky“ hříšníkům, aby tím trpěli svůj zasloužený časný trest. Čím více kdo těchto kajících skutků vykonal, tím více mohl míti naděje, že zahlazen jest časný trest. A však jistotu toho nemá nikdo na světě. A proto vždy církev i těm, kdož tuhé pokání činili, odpouštěla časný trest — a toto odpuštění časných trestů za spáchané hříchy zasloužených jmenuje se — o d p u s t k y.

Tak jednal již svatý Pavel. Krvesmilníka — v Korintě s mocí Pána Ježíše Krista vydal satanu k zahubení

Ale to, co činíme my a trpíme za hříchy své, to by bez Krista žádné ceny nemělo; neboť jen skrze Kristovu milost lze to učiniti; on vždy hlava, my údové, on vinný kmen, my ratolesti, od něho pochází ovoce skutků našich kajících; co bez něho se činí, ničím není. Že učení toto, že my ničeho činiti nemusíme za své hříchy, bludem jest, vysvětá i z toho, že stará církev tuhé činila pokání. —

Vždy a vždy jest pak se zde varovati dvou výstředností (Lutherových) a sice: bez Krista domáhati se ospravedlnění svými skutky — anebo jen na Krista vše skládati a sám ničeho nečiniti. — To první jest neuznávání zásluh Kristových — to není katolické — to druhé jest pohodlné náboženství — a to opět není katolické.

V evangelických církvích se odpustky zamítají. — Ovšem; kde se učí, že dobré skutky žádné odplaty nedocházejí, (srov. v předu) kde se učí, že církev čili její kazatelové, ničeho neodpouštějí, nýbrž jen odpuštění, které se děje „skrze samu toliko víru“, ohlašují — kde žádných nástupců svatých apoštolů, jejich „rozvazující“ mocí opatřených, není, tam se nemůže ani mluviti o odpuštění časných trestů čili odpustcích.

Místa tato ovšem si vykládají jinak; katolík, i kdyby v písmě o tom slůvka nebylo, spoléhá bezpečně, že Kristus

těla, aby duch byl spasen. I. Kor. 5, 4. 5. — t. j. vyloučil je z církve, ze říše Kristovy, a tím přešel v říši satana — aby hubil tělo, t. j. kajícími skutky se káral. — Tak vykládáme dle sv. Jana Zlatoustého. Potom ale sotva že rok uplynul, píše, že onen hříšník dosti má na tom trestání, a že mu sv. Pavel odpustil v osobě Kristově

Hle! Hříšník podstoupil pokání — a svatý Pavel v osobě Kristově odpouští hříšníku; ne že by onen hříšník tím pokáním byl si trest odbyl — tobo nemůže nikdo vědět — ale že ukázal lítost a kajicnost, píšeť o něm svatý Pavel, že byl velice smuten — odpouští se mu, co by snad ještě trpět měl.

A tak jednala církev vždy „v osobě Kristově“ — t. j. mocí tou, kterou jí dal Kristus řka: Cokoliv — tedy bez obmezení -- rozvážete na zemi, bude rozvázáno na nebi. Mat. 18, 18. Jako může církev skrze zásluhy Kristovy smrti odpouštět hříchů vinu i trest věčný — tak i skrze tyto zásluhy Kristovy odpouští i trest časný.

Poněvadž pak, jak při obcování Svatých ukázáno bylo, spolu s Kristem trpí i věřící a v něm a s ním a skrze něj i oni shromažďují zásluhy před Bohem, lze říci i věřit, že se časné tresty odpouštějí na základě zásluh Kristových a jeho Svatých. Obzvláště v tom smyslu musí se to připustiti, uvážili-li se, že totiž Svatí nekonali

nemůže dopustiti, aby církev bludům učila; ale on jest i vděčen Bohu, že mu milost dal, býti členem církve, která tolik prostředků ku zahlázení hříchů poskytuje, což žádná evangelická církev učiniti ani nemůže.

Aby se však evangelíci v pohrdání odpustky církevními utvrdili, vychrčila se a chrlí se až dosud jako rozvodněná řeka záplava potupy na tento článek víry. — Bohužel, že člověk potupou a posměchem spíše se dá svést, než sebe rozumnějšími důvody.

Nejdůležitější pak z námitek proti odpustkům jsou:

1. Odpustky prý se prodávají za peníze — tak hlásá se ústy tak rozmanitými, knížečkami čili traktáty až do dnešního dne.

Pokud takováto tvrzení povstávají ze zlé vůle a z fanatismu (zuřivost náboženská), tu nemáme jiné odpovědi, než: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co mluví.“ — Fanatika nepřesvědčí nikdo; on vůbec není s to s klidnou myslí o věci této uvažovati; on neužívá rozumu, poněvadž vášní a záští rozum jeho zaslepen, zotročen.

Pro ty však, kteří dobré vůle jsou, pravíme takto:

Almužna dle písma svatého (Tob. 4, 11. D a n. 4, 24. atd.

pouze skutky dobré, pokud se jimi rozumí povinné plnění příkazů Božích, nýbrž i kající skutky za hříchy a trpěli, ač trpěti nemusili za hřích vlastní. — A poněvadž, co jeden úd dělá, prospívá i ostatním, poněvadž jedno tělo jsme s Kristem a se Svatými, jsou tedy ony kající skutky konány ve prospěch ostatních. Nazývá se to pokladem církve. A právě tuto věc znala a konala stará církev. Kteří totiž ze hříšníků se osvědčili před biskupem anebo jeho zástupcem přímluvným listkem některého mučeníka, když k mukám veden byl — ti byli rozhrášeni vůbec, t. j. od viny i od obojího trestu. Svědkem této věci jest zvláště svatý Cyprian ve svém spisu „o padlých“ — do modloslužby. (De laps. n. 24.)

Nyní jest obyčej církve tento: Hříšník přijímá svátost pokání; je-li opravdu kajicným, odpouští se mu vina i trest věčný (měl-li hřích smrtelný); časný trest si má zahladiti sám. To částečně činí kajícím skutkem nebo skutky, jež mu kněz ukládá, modlitbou nebo almužnou, nebo i postem. Neví však nikdo krom Boha, zdaž tím, co kněz uložil, trest jest zahlazen; za dob našich spíše není zahlazen, poněvadž kněz-zpovědník pro choulostivost nynějšího pokolení jen málo ukládá. Aby pak i tento zbývajší trest zahlazen byl, ukládá církev ještě jiné kající skutky

atd.) byla vždy v církvi považována za dobrý skutek a to takový, kterým se zahlazují hříchy (t. j. tresty hříchů). Správně tedy jedná církev, ukládá-li věřícím almužnu (ať se dá chudým, ať kostelu, ústavu, ať církevní nějaké potřebě), když se domáhají odpustění časných trestů za hříchy své. — Špatně ten křik, že se věc duchovní, odpustky, prodávají za peníze, sluší těm, kteří při křtech, pohřbech, odavkách též peníze berou; a kdybychom řekli, že „slovo Boží“ prodávají, budeme lháři a utrhači. Ani naše církev nic duchovního neprodává; nýbrž konajícím skutky dobré, odpouští trest.

2. Nelze — praví se dále — upříti, že se dalo mnoho neslušného, a že z lakoty kněží se vydíraly z lidí peníze za odpustky.

Všecko, co se píše v románech, pravda není; — a co se vsutku neslušného dalo — toho nikdo neschvaluje; naopak právě o to borlili nejlepší katolíci, aby se zlořády vymýtily; a horlení jejich nezůstalo bez výsledků; dobrá věc zůstala, špatné s ní zacházení bylo vymýtěno. Nerozvázně však jednali Luther a Kalvín a Hus a jiní, že, chtěje káratí špatné věci zacházení, potupili a posměchu lidu vydali věc svatou.

3. Tím udělováním odpustků se prý lid svádí, aby spolehal se na své skutky — almužnu

z oboru modlitby, postu u almužny. A kdo je ve stavu milosti Boží posvěcující — tedy po řádném přijetí svátosti pokání — vykoná — tomu odpouští se všecken trest časný, čili udělují se odpustky plnomocné.

Udělují se však též odpustky neplnomocné čili částečné. Kdo vykoná nějaký církví ustanovený skutek kající, odpouští se mu část časného trestu. Jak veliká — nikdo neví. Na památku však dřívější přísnější kázně církevní, dle které věřící kající skutky konali po leta, po měsíce, nebo po čtyřicet dní — ohlašuje se, že se uděluje odpuštění tolik časného trestu, mnoholi by si hříšník sám odbyl, kdyby byl po starém způsobu kázně církevní, ku př. čtyřicet dní kající skutky konal. K vůli krátkosti mluvení říkává se pak, že se udělují odpustky „čtyřiceti dnů“.

5. Svátost poslední pomazání.

Svatý Jakub píše: Stůně-li kdo z vás, uveďiz sobě pres bytery — (kněží) církeve, a ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně; a modlitba (plná) víry uzdraví nemocného, a polehčít jemu Pán,

a modlitby — třebas ostatně v hříších zatvrzele zůstával.

Pravý opak toho je pravda. Jen kdo **pravé pokání** učinil — viny a věčného trestu se náležitě zbavil — jest schopen odpustků získati. Právě tím, když církev ohlašuje opravdové kajícím odpustky, vábí lid ku pokání. A jestliže žádá, aby ještě po přijetí svátosti pokání dobré kající skutky konali, právě tím chce říci: Bůh trestá přísně, není tak lehký možno jej usmířiti.

4. Papež se dělá Bohem a rozkazuje prý, která duše má jíti z očiště.

Jako pan pastor nedělá se Bohem, když křtí, tak se nedělá papež Bohem, když odpustky uděluje. On jest nástupcem svatého Petra, jemuž řekl Pán: Cokoliv rozvážeš, bude rozvázáno. -- A duše z očiště rozkazem jeho se nevyvádí. — Ale duše v očiště patří do obcování Svatých, a proto co věřící konají, prospívá i jim. Papež tedy někdy, když uděluje odpustky, připomíná věřícím, že mohou prositi Boha, aby to, co oni těmi odpustky vydobyli, duším v očiště věnováno bylo.

Dokud v církvích evangelických epištola sv. Jakuba z písma vyhozena byla — Luther to tak chtěl míti, poněvadž se tam učí, že víra bez skutků jest mrtva — dělala tato slova apoštola málo starosti.

a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny. (Jak. 5, 14.)

Na základě těchto slov — na základě toho, že se vždy v obecné i u všech církví záhy na východě odloučených — tak věří a učí, považuje církev obecná pomazání nemocných za svátost.

Svátost ta jest pro odcházejícího na věčnost doplňkem svátosti pokání; — praví svatý Jakub, jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny. V církvi se tedy obecně učí, že může nemocný, kdyby se bez své viny domníval, že smrtelného hříchu nemá, dojít i s lítostí nedokonalou zahlazení jich touto svátostí; jestliže se pak po „zpovědi“ dopustil všedních, odpouštějí se mu. —

Ostatně však je to v tom smyslu doplňkem pokání, jako když z těžké nemoci ozdravělý ještě léku přece potřebuje, aby zbytky nemoci a náklonnost k ní vypuzeny byly. Z duše nemocného zapuzují se tedy zbytky hříchu, náklonnost ku hříchu a dává se síla v pokusech, což před tváří věčnosti tak žádoucí jest, aby před samou branou nebes nepadl ubohý do hříchu smrtelného.

Již v tom ohledu vidíme tu lásku svého Spasitele, kterak se nás ujímá v těch důležitých okamžicích; než psáno jest též — a polehčít jemu Pán — dává tedy tato svátost ulehčení, co se týká strachu před smrtí a před soudem.

Působí pak i na tělo —

Když se však epištola tato opět do písma u nich dostala, pomáhají si tím, že tím míní svatý Jakub jen dar zázračného uzdravování, jak za časů apoštolských mnohým v církvi dán byl — ale „Řím“ prý z toho udělal svátost.

Vytáčky tyto podstatny nejsou. Nemluví se tu jen o uzdravení těla, nýbrž o odpuštění hříchů. — Řím z toho svátost neudělal, toť patrné z toho, že to za svátost považují i církve záhy od „Říma“ odštěpené; — svátost z toho udělal Kristus Pán, a apoštolové ji zavedli.

— Luther, když byl katolickým knězem, zůstal ve Vittenberku i když tam mor byl, po jeho odpadu objevila se však změna na něm, ukázala se i na jeho kazatelích — báli se nemocných; — ano Luther vyhlásil přímo, že není třeba, nemocného svátostí těla Páně obsloužiti; jestliže ji přijal o velkonocích, tak to prý platí na celý rok.

Podobně zachoval se Kalvín i jeho kazatelové, když vypukl mor v Ženěvě; vyzváni byvše státní radou, aby do nemocnice šli konat duchovní službu, vymluvili se, že nemají tolik odvahy. (Gaume. „Rom.“ III. str. 374.)

Nyní volávají si „evangelíci“ pana kazatele, když jsou

a modlitba víry uzdraví nemocného. — Nepřekáží-li to vyšším úradám Božím a duševnímu blahu, neklade-li se tomu překážka nedůvěrou přijímajícího, působí ta svátost i na tělesné přirozené síly člověka, aby i uzdravení tělesného došel.

6. Svěcení kněžstva.

Z písmá jest jisto, že svatý Pavel velekněžskou (biskupskou) moc skrze skládání rukou svých dal Timotheovi, a že mu tím dána milost v duši. II. Tim. 1, 6—7. Tím mu udělil svátost: konalť znamení a skrze ně udělena milost.

Jisto jest též, že kdo plnou moc velekněžskou měl, byl biskupem (episkopus jest, kdo vrchní dohlídku má nad nižšími), čili vyšším, než oni, kteří plné moci neměli a presbytery, staršími, kněžími byli. II. Tit. 1, 5. Ti však též skrze skládání rukou milost a moc duchovní obdrželi. Svědky toho jsou všechny církve staré i svatí Otcové. Sv. Jeronym, sv. Jan Zlatoústý, nás poučují, že kněží (presbyteri) všecko mohou činiti, co biskup, jen ne na kněžství světiti.

Konečně jisto jest, že svatí apoštolové ustanovili i jáhny — aby nižší služby duchovní

nemocní, a on obyčejně jde. Nemůže však nemocného rozhřešiti atd. — nemocný má si k „přikrytí“ hříchů pomoci sám „skrze víru“ — (ale což byl-li — dle Kalvína — stvořen pro peklo?) — a pak mu pan kazatel podává chléb a víno, jako znamení, jímž se mu ujištění dává, že se „oběti na kříži stal“, účastným stal. — Lid evangelický ba i neuvědomělý katolický netuší toho převelikého rozdílu mezi tím, co u nemocného dělá kněz katolický a co kazatel evangelický.

Naši evangelíci upírají, že svěcení na kněžství jest svátost, ale mají přece superintendenty na místo biskupů; a na místo kněží presbytery; to jsou obyčejní muži, kteří zvláště o časné potřeby své „církve“ se starají.

Ač ale říkají, že svěcení kněžstva není, přece nyní pan superintendent „světí“ nové kazatelé a skládá na ně ruce. To je ale pouhý obřad, který nic nepůsobí, poněvadž pan superintendent sám žádné moci nemá, nebyv na biskupství vysvěcen. — Mnozí však z lidu vidouce, že pan superintendent skládá ruce, domnívají se, že taky „světí“. — Jest to bezmocné nápodobení původního v církvi katolické zachovaného svátostného svěcení — pouhý obřad; takto posvěcený pan kazatel je tolik, jako každý jiný věřící; a proto se stává, že se mnohdy kazatelství zřekne

konali.

Že pak svěcení na kněžství vždy v církvi za svátost, skrze kterou se milost uděluje, považováno bylo — to právě patrně z knih kostelních i církvi odtržených i ze sv. Otců. Postačí tu jistě svatý Augustin, jenž říká, že křest i svěcení kněžstva jest svátost a že se oboje zasvěcením (duše) člověku dává, a že proto v církvi katolické obojí svátost jen jedenkrát se uděluje. (Cont. Ep. Parmen. 1. 2. c. 13. n. 28)

(Ostatní viz v učení o církvi čl. II. 4.)

7. Svátost manželství.

Dle slov sv. Pavla, který o manželství říká, tajemství toto veliké jest, ale já pravím v Kristu a církvi — Ef. 5, 32., vždy bylo manželství mezi křesťany považováno za znamení čili vyobrazení sjednocení Krista Pána s církví. Kristus ale církev posvěcuje a miluje láskou svatou, a proto, má-li manželství obrazem Krista a církve býti, musí se jim dostávat milosti, která by je posvěcovala a lásku jejich přirozenou zdokonalovala a sílila. A když tedy manželství jest viditelným znamením, kterým se uděluje milost, — jest to svátost.

Že pak slova tato sv. Pavla náležitě vyložena jsou, čili že manželství jest svátostí a za svátost vždy v církvi považováno bylo, toho svědky jsou církve záhy od obecné odtržené, které povždy manželství za svátost

a jinakou výživu si opatří — a je mu to zcela bezzávadně dovoleno; avšak v církvi katolické. kdo knězem jest, nezrušitelný znak nese na duši a knězem i když odpadne atd. zůstává tak, jako křesťanem na věky jest, kdo pokřtěn byl.

Luther přes to vše, co v písmě svatém a v církvi o manželství se hlásá, snížil manželství nesmírně; nazval manželství obyčejným obchodem (Hantirung); ani tedy tak se nezachoval, jako židé i pohané, kteří v manželství věc posvátnou tuší a tušili.

Od tohoto učení Lutherova odstoupili i lutheráné; evangelíci ostatních církví nemožno utlačit přirozený cit lidského srdce, ačkoliv manželství za svátost neuznávají, přece v chrámech svých před svým kazatelem je slaví. — To pak nevědomé katolíky k tomu svádí, že nevidí žádného rozdílu v oddavkách evangelíkův a katolíků.

považují. Ze sv. Otců uveden zde budiž sv. Ambrož, jenž dí, že kdo cizoloží, milost ruší a svátosti nebeské ztrácí účastenství. A pak sv. Augustin: U našich (žen) zasnoubení více platí posvátnost Svátosti, než plodnost života.

2. Manželství jest sňatek jen jednoho muže s jedinou ženou — neboť jeden jest Kristus a jedna církev.

3. Manželství svátostné je nerozlučitelné. Tak učí církev katolická dle slov Kristových: Kdobykoliv propustil manželku svou a jinou pojal, cizoloží. A kdyby žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží. Mar. 10, 2 - 12. Též Luk. 16, 18.

Luther dovolává se starého zákona dovolil se soudruhý svými r. 1539. Filipu hraběti hessenskému míti ještě druhou ženu za živobytí prvé, ačkoliv Kristus Pán i svatý Pavel zřejmě učí, že za živobytí jedné strany druhá strana v manželství jiné vejíti nemůže. Mark. 10, 2—12 Luk. 16, 18. I. Kor. 7, 10 - 11.

V mnohých evangelických církvích se oddávají lidé po druhé atd., i když druhá strana živa jest, čímž manželství vyhlášeno za rozlučitelné proti tak zřetelnému rozkazu Pánu.

Někteří kazatelové tvrdí, že když se žena dopustí cizoložství, může ji muž propustiti a jinou si vzíti — a dovolávají se evangelia sv. Mat. 19, 5—9. — Církev katolická drží se slov: Kdobykoliv propustil std. a sv. Pavla I. Kor. 7, 10 - 11. vykládá ono místo u sv. Matouše tak, že ženu cizoložnou může muž propustiti — ale nesmí se s jinou oženiti, a tak i žena může od muže cizoložného odejíti — ale nesmí se s jiným vdáti. Jinak Kristus Pán ani učiti nemohl; neboť kdyby bylo možno rozloučiti manželství cizoložstvím — tu by se nespokojení manželé dopouštěli

cizoložství zúmyslně, aby byla příčina k rozvodu; což by hrůzné divokosti mravů a zkáze rodin bránu otevířelo. A že to Kristus Pán nechtěl a chtítí, ni učiti nemohl, jest patřno. Kdo to přece tvrdí, ten — věda nevěda — připouští, že Kristus učil, co podporuje nemravnost. Od takové však myšlenky se katolík s hrůzou odvrací.

4. Poněvadž manželství jest svátost, má církev všecku moc stanoviti zákony, kterými se při udílení této svátosti věřící spravovati mají. — To zvláště platí o překážkách manželských ku př. o blízkém příbuzenstvu atd.

Věřící jsou povinni církve v tom ohledu poslechnouti. — Poněvadž však i „krále“ v uctivosti míti máme, usiluje církev o to, aby věřící vyplnili v tom ohledu i zákon světský, pokud se zákonu Božímu neprotiví.

Mezi překážkami, které platnému uzavření sňatku manželského vadí, jmenuje se v církvi katolické i „smíšené náboženství“, t.j. tenkrát, když jeden snoubenec je katolík, druhý pak sice křesťan, ale nekatolický — tedy „evangelík.“

Takové manželství přičí se vznešeným zásadám církve katolické o manželství. Dle názoru církve katolické jest manželství obrazem Krista s církví sjednoceného, ji posvěcujícího a milujícího; jest to tedy též sjednocení duší. Ale jak mohou se sjednotiti láskou posvátnou duše manželů, když

V církvích evangelických se obyčejně přijímají, co se týká překážek pro příbuzenství, zákony té země, v které evangelíci žijí tak, že církve evangelické v tom ohledu svého zákonodárství nemívají.

Co se však týká sňatku smíšeného, tu jej každý rozvázný kazatel musí též zavrhovati nejvíce proto, že taková rodina je v hlavaí věci nesvorná, že se tu šíří lhostejnost a podobně.

Nelze však upříti, denní zkušenost tomu učí — že mezi lidem evangelickým smíšený sňatek nikdy tolik obavy nepůsobí; řidší jsou pády, že následkem smíšeného sňatku utrpí škodu církve evangelická, než naopak. Jest tím vinna neuvědomělost a bázlivosť katolíků českých, kdežto evangelíci neohroženěji vystupovati do-

nejdou v tom nejsvětějším — totiž v náboženství sjednocení? Proto vidíváme ve skutečnosti, že v takových manželstvích nebývá láska manželská dokonalá. Nad to pak bývají tu rozbroje o víru. — Bohužel stává se, že katolická strana zvlažní, tu i tam i názory evangelické přijímá; neboť mnohdy se jí ve vykonávání jejího náboženství brání, její náboženství se v posměch uvádí — ba až i trýznění ženy katolické pro víru se naskytá, čehož následkem bývá, že zaprodávajíc pokoj se svědomím za pokoj s mužem, od víry své odpadá. — Pokoj, který se v této věci přece v některých rodinách ukazuje, pochází často z toho, že obě strany o náboženství buď pramálo, aneb nic nedbají. — Největší pak nebezpečnoství hrozí v takovém manželství dětem; po katolicku pokřtěné, ale ze smíšených sňatků pocházející děti — bývají potom též lhostejnými — mnohdy polo-evangelickými — anebo dokonce odpadají, jakmile dospějí.

vedou; co toho je příčinou, lehko uhadne, kdo vedení lidu na obojí straně zná.

Konečně má katolík uvážiti, že on považuje manželství za svátost, ku které se má sv. zpovědí připraviti, aby ji nezneuctil — ale béře-li si evangelíka, tím právě svátost zneuctívá, jelikož evangelík ve svátost nevěří, a přece se mu má udělovati atd.. a jelikož se tím přece jaksi vyhlašuje, že i evangelické náboženství jest dobré, což právě je lhostejnost.

Pro dobro snoubenců a rodin, z úcty k té svátosti neschvaluje církev takové sňatky nikdy a jen s bolestí je „pro nezbednost snoubenců a pro uvarování většího zla“ dovoluje. V takovém případě však žádá především

p í s e m n o u — řádně dle požadavku státního zákona sepsanou — s m l o u v u, že všechny děti, kterými by Bůh sňatek ten obdařil, katolickými budou; pak i to, že snoubenec nekatolický straně katolické ve vykonávání jejího náboženství a o jeho odpad státi nebude; strana pak katolická má slíbiti, že se přičiní, aby strana nekatolická k poznání pravdy přišla. Čím se nemíní násilí, tupení atd. — víra je dar Boží; — ale především vzorné plnění náboženství katolického čili dobrý příklad a modlitba.

Jestliže tyto podmínky nechť plniti, nesmí je katolický farář oddati obyčejným způsobem v kostele, mohou však se dostaviti před faráře a před ním a dvěma svědky říci, že se berou za manžely; říká se tomu „passivní assistance“ — farář totiž při tom není činným, nýbrž jen ztrpí, že to před ním řeknou. Takový sňatek církev dle svých nynějších zákonů v našich zemích uznává za platný sice, ale za nedovolený, za h ř í c h — a proto nemůže takový katolík býti rozehřešen.

Sňatek uzavřený před kazatelem evangelickým církev za platný neuznává; zapovídá

I v církvích evangelických oddávají snoubence vyznání různého; a v našich krajích žádají páni kazatelové též smlouvu, aby všechny děti byly evangelické. A to je důsledné. Neboť která církev ukáže, že jí to jest lhostejné, zdali se skrze jejího člena rozmnožuje církev jiná, ta právě tím praví, že tou jedinou Kristovou církví není; ta jedná podle nerozumného mluvení lidu: I vždyť na druhé straně taky věří v Pána Boha.

(O ostatním viz „Kříže a kalichy“ str. 41 atd.)

„Passivní assistance“ nemají. (Snoubence, kteří nechť svoliti, aby všechny děti byli nekatolické, neoddal, jak mi známo, jeden p. pastor. Zdali však se to děje vesměs, nevím na jisto.) — Křik na takové oddávky jen ve světnici není na místě tu, kde církev až do nejkrajnějších mezí jdouc, ani nejnezdárnějšího syna neb dceru svou v neplatném manželství nechati nechce.

tadíž kněžím tak oddané katolíky rozhrěšovati, čítajíc je již k odpadlíkům a veřejným hříšníkům; chtí-li rozhrěšení dosáhnouti, musí se vyhověti všem předpisům církve a před katolickým farárem sňatek z novu uzavřítí.

O bohoslužbě.

I. V katolické církvi koná se bohoslužba, aby Bůh byl ctěn a aby se člověku milosti Boží dostávalo.

Co v duši cítíme k. p. radost, bolest atd., to dle své přirozenosti i zevně projevujeme, ba i projevití musíme. Radost n. p. jeví se ve tváři; tak i bolest. To projevení děje se mnohdy slovy — máme-li k. p. k někomu úctu, řekneme uctivá slova při pozdravení; ale na slovech nebývá dost, my učiníme i nějaký úkon k. p. pokloníme se, smekneme klobouk; ano i jinými znameními, náznaky, své myšlení projevíme u. p. vztyčíme na dům prapor. — I to naše přirozenost ukazuje, že slovo i úkon bývá spojeno, když n. p. někdo horlivě mluví pohybuje rukama, ani si toho nejsa vědom — to jest následek toho, že v nás duch a tělo v jednu bytost sloučení jsou.

Nemůže tedy jinak býti, než že i to, co o Bohu myslíme a cítíme — čili úctu, dík, prosbu — v duši své netajíme, nýbrž i projevujeme a to slovem, úkonem, názna-

V evangelických církvích drží se jen na slovo. Úkony a náznaky se jako nepotřebné zavrhuji. Přirozenost naše je však žádá, a proto není možno úkonů ba ani náznaků úplně vyhladiti; tak n. p. titíž páni, kteří úkony — jako neužitečné — zavrhuji, úkony přece dělají; skládají ruce, když žehnají; rozkládají rukama; když káží atd.; a rovněž tak je to i s náznaky, ač je zavrhuji, přece je mají k. p. kalich; bibli nese p. pastor při pohřbu. — Ejhle ty ne důslednosti. —

Že to zavrhování úkonů v náznaků správné není, vysvítá i z toho, že je činil Pán Ježíš. Tak k. p. Pán Ježíš zdvihl oči při modlitbě; Jan 17, 1; klekl na kolena Luk. 22, 41; padl na tvář svou Mat. 26, 39. atd. — Úkony s náznaky rovněž činil k. p. slinou dotekl se uší hluchoněmého; myl nohy učeníkům atd., ano rozkázal je i činiti k. p. pomazav blátem oči sle-

kem. Katolická církev tedy koná v tom ohledu svou bohoslužbu tak, že přiměřena jest přirozenosti lidské, ona užívá k uctění Boha slov, úkonů, k. p. klekání na kolena, náznaků, k. p. svící.

Činí to i proto, že se tím nábožnost, čili náležitě o Bohu smýšlení i probouzí a silnějším činí; to je každému ze zkušenosti známo, že úkon náboženský nábožnost probouzí, n. p. můžeme se modlití ležíce, ale poklekne-li na kolena, samo sebou nás to uctivějšími k Bohu činí.

Avšak bohoslužba není jen uctění Boha, čili vyjadřování našeho vnitřního smýšlení o Bohu, — bohoslužba koná se též, aby se člověku milost zjednávala. Poněvadž Bůh je neviditelný, duše je neviditelná, milost jest neviditelná, jest zapotřebí nějakého zevnějšího znamení neb slova, aby člověk byl ujištěn, že se mu milost udílí; a proto jsou v katolické bohoslužbě i z toho ohledu slova, úkon, náznak; n. p. při křtu; slova: Já tě křtím atd.; náznak: voda — znak vnitřního duše obmytí — úkon: políti vodou.

O slovech, úkonech a náznacích bohoslužebných nutno

pého, rozkázal, aby se umyl.

Když Magdalena úkony a náznaky svou lítost projevovala, a Šimon fariseus ji haněl — Pán ji pochválil. — Kde Pán Ježíš jedná, rozkazuje, chválí — tu se nelekáme hany lidské.

Sami rozvážnější evangelisti učenci uznávají, že bohoslužba evangelická nedojímá — pouhé slovo kazatelovo nemá vždy té moci, jako úkon; a naopak úkony katolickými bývají mnozí z nich dojati; k p. Reinhold Baumstark, ještě evangelík, byl uchvácen, když lid katolický při pozdvihování padl na kolena a v prsa se bil za posvátného, ticha, jež nastalo po nmlknutí zpěvu, a sice tolik, že sám padl na kolena a poprvé ve svém životě pocítil přítomnost Kristovu ve Svátosti.

V tom smyslu, že jest zapotřebí ujištění zevnějšího, že člověk milosti jest účasten, shodují se s námi ti evangelíci, kteří ještě drží na svátosti; jenže ovšem o milosti a tudíž o svátostech samých jinak učí.

Co se týká od Krista Pána výslovně nařízených úkonů

jest pamatovati, že některé Kristus Pán výslovně nařídil; na jisto to víme o slovech, úkonech a náznacích svátostných k. p. o křtu, o nejsvětější svátosti atd. A ty se musí v církvi neporušeně zachovati, neboť by nebylo jisto, zdaliž se milost Boží člověku cdílí.

O některých jiných víme na jisto, že pocházejí od sv. apoštolů, buď že je též zavedli z výslovného rozkazu Páně — ač o tom v písmě sv. zmínka se nečiní, neboť není v písmě vše, co Pán Ježíš činil; anebo že je svatí apoštolové ustanovili z moci, kterou jim Pán Ježíš dal, — aby totiž ustanovili, co z vnuknutí Ducha sv. za prospěšné uznávají — a k takovým slovům, úkonům a náznakům má církev naše velikou úctu a hledí je zachovati k. p. některé modlitby a úkony při sv. oběti.

Krom takových slov, úkonů a náznaků, které buď od Pána Ježíše anebo od sv. apoštolů pocházejí — konají se v církvi katolické ještě jiné obřady — to jsou právě slova, úkony, náznaky — které od nástupců sv. Petra a svatých apoštolů jsou nařizeny. Katolík i k těm má úctu a katolický kněz poslušně je koná, poněvadž ví, že apoštolům i jejich nástupcům dána jest moc rozkazovati v tom všem, co se správy církve a bohoslužby týká; řekně Kristus zajisté: Cokoliv svážete — rozvázete — na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

náznaků, tu ovšem ti, kteří věří v Krista Pána, Syna Božího, tvrdí též, že se mají zachovati, jenže zavrhujece podání a písmo jinak vykládajíce všechny přece nemají; n. p. pomazání nemocných atd.

Co se týká od Krista Pána výslovně nenařizených, od apoštolů pocházejících, jest v tom ohledu veliká různost v církvích evangelických. — Všecky šmahem zavrhli však „zwingliánští“ paní kazatelové v Čechách; po odtržení českých evangelíků od církve obecné, apoštolské zavrženo bylo dokonale vše, co se v církvi dosud dalo, i to nejstarší, a zavedena bohoslužba zcela nová dle náhledů toho neb onoho domnělého opravovatele církve. — Bohužel nebyly však zavrženy jen obřady, nýbrž i to, co Kristus sám ustanovil, zvláště oběť, jak níže vyloženo bude. Vše, co pamatovalo na starou církev, bylo odstraněno, z kostelů vynešeno, zničeno, takže zůstaly v chrámech pusté čtyry zdi a stůl, a kazatel skoro jen mluvil. To řádění spočívalo na mylném pojímání ctění obrazů a soch, což za modlářství vyhlášeno bylo, ovšem nesprávně; a pak na mylném úsudku o obřadech církve katolické. Nesprávně se tvrdilo a tvrdí, že církev katolická koná bohoslužbu jen úkony čili obřady neb ceremoniemi, ne pak v duchu a pravdě, jak Kristus o mo-

dlení se nařizuje. — Církev ne-
učí a lid k tomu nevede, že
by pouhé ceremonie byly pravou
bohoslužbou a modlitbou; prá-
vé naopak učí, že modlitba
jest pozdvižení mysli
k Bohu; že klaněti se Bohu
jest jej za nejvyššího Pána
(v duši) uznávati a jemu ja-
kožto takovému největší čest
vzdávati; církev učí, že nižádná
ceremonie, ba ani ta, kterou
Kristus ustanovil, dospělého
nespasí, jestliže duchem svým
se nekaje, jestliže v duchu
nemá víry, naděje a lásky a
jestliže v pravdě se polep-
šiti nechce; právě o tyto věci
usilují zpovědníci — kazate-
lové, katechetové katoličtí; jest
potřeba jen z toho míti zkuše-
nost a něco katol. čísti. Povím
zde jen jeden příklad: Stává
se, že některý katolický zpo-
vědník nedá některému katolíku
rozhřešení a proč? Jen proto,
že nechce dělati ceremonie?
Nikoliv! Právě naopak. Špatný
ten katolík dělá ceremonie jen,
ale nechce se káti v duchu
a v pravdě — a proto ne-
dostává rozhřešení.

Církev tedy (a mohu říci,
vzpomenu-li na zpověď, že i více,
než jiní) horlí o sloužení Bohu
v duchu a v pravdě; ale koná
i obřady. Následuje v tom sa-
mého Krista Pána, který je
též konal, aby svou úctu k Bohu
Otcí projevil; který je též ko-
nal, aby v duši jiných zbožné
smýšlení vzbudil. K. p. když
myl nohy apoštolům ke kaž-
dému se skláněje, vzbudila se
v Petru uctivá pokora. Hle!

II. Hlavní úkon bohoslužby katolické jest svatá oběť těla i krve Páně, které se říká mše svatá.

1. Lidé nikdy nekonali bohoslužbu jen modlitbou, nýbrž i úkony — a mezi těmi úkony nejdůležitější jest oběť. Lidé totiž jsouce si vědomi, že Bůh jest nejvyšším Pánem všeho toho, co stvořil, a že tedy jemu všechno náleží, ba že i člověk sám jest jeho tvorem a majetkem, chtěli toto své vědomí nějak zevně ukázat. A činili to takto: Ze svých věcí

a) oddělili některou a určili ji pro Boha a položili ji obyčejně na oltář říkajíce mnohdy při tom příslušné modlitby toho smyslu, že Bohu věc tu věnují, **p o d á v a j í** — obětují.

b) Tu věc pak zničili — ohněm nebo i jinak zvíře zabili atd. — na důkaz, že si ji nenechávají, že patří Bohu.

Vidíme tu tedy **p o d á n í** a **z n i č e n í**. Již Abel i Kain tak učinili; a není pochybnosti, že tak i první člověk z rozkazu Božího učinil. Toto podání a zničení nějaké věci viditelné jakožto daru — a sice

Právě k tomu, aby se v duchu sloužilo Bohu, pomáhají též ceremonie.

Námítka, že mnozí přece nejsou povzbuzeni ceremoniemi, neplatí, poněvadž Pán Ježíš sám Jidášem taky nepohnul, ač ostatními pohnul; tuž záleží na svobodné vůli mnoho. Kázáním taky nejsou dojati všickni, tu by se muselo přestatí taky kázati.

V evangelických církvích jest mše svatá všude zavržena; bohoslužba jejich nemá žádné oběti.

Oběti prý všecky Kristus zrušil, a žádnou jinou prý nekonal — (a nenařídil) než oběť na kříži. — Jak nepravdivě se to tvrdí, jest viděti z vedle uvedených důvodů — z předznaků — z toho, co Kristus činil jako kněz podle řádu Melchisedechova, a co jako Beránek nového zákona u večer před svou smrtí vykonal. Jest to dále viděti ze slov svatého Pavla, a dějiny církve nad slunce jasněji ukazují, že se oběť ve způsobách chleba a vína vždy konala.

podání a zničení viditelného daru před Bohem jest oběť. To činili vždy lidé — i pohanští. Konali to — pravíme — před Bohem t. j. aby mu jakožto nejvyššímu Pánu všech věcí nejvyšší úctu projevili — oběť chvály; aby mu děkovali, neboť od něho mají vše, co mají — oběť díků; aby ho prosili, neboť nebude-li chtít, nebudou mítí ničeho, — oběť prosby; aby za své hříchy něco před Bohem činili, čím by pokorně vyznávali, že oni zasluhují trestu a zničení — oběť smíru.

Dary obětní byly rozličné; ale bylo-li to zvíře, byla to oběť krvavá, nebylo-li to zvíře, byla to oběť nekrvavá.

Než na tom podání a zničení daru viditelného nebylo dosti. Vždy a všude se pozoruje, že se při některých obětech část daru též požívala, čili že se konala

c) obětní hostina; tak bylo z rozkazu Božího u israelitů, tak i podivuhodným způsobem udrželo se i u pohanů; lidé totiž domáhali se tím požitím částky daru obětního jakéhosi milostného a radostného sjednocení se s Božstvem; byloť povždy v pravdě jakési přijímání. Na nejvyšš pak pozoruhodno, že se v starém zákoně požívalo jen z těch obětí, které nebyly za hřích podány, nýbrž „pokojné“ slouly t. j. kterými se na zahlázení hříchů — toho nepokoje, nepřátelství — s Bohem tolik nemyslelo, ale na jeho slávu a na dík jemu

vzdáný a na prosbu jemu před nešenou.

2. Oběti starozákonní měly tu zvláštní vlastnost, že napřed — jako prorocky — ukazovaly na tu oběť, kterou Vykupitel vykoná, až přijde; říkáme, že byly předznačné, nebo že byly předznaky.

Pamětihodná obzvláště jest ta oběť, kterou podal Bohu král a kněz Melchisedech; pravíť o něm písmo, že vynesl chléb a víno; neboť byl knězem Boha nejvyššího. Gen. 14, 18.

Nejdůležitější pak jest oběť velikonočního beránka. Pamatovati o ní jest to, že poprvé byla obětí výkupnou za hříchy; neboť kde pomazány byly veřeje krví jeho, tam nezemřel prvorozenec — ostatně pak byla to oběť pokojná, neboť požíván jest beránek, aby tak zvláštní milostné sjednocení lidu israelského s Bohem naznačováno bylo.

3. Pán Ježíš, když na ten svět přišel, vyplnil tyto předznaky. Vyplnil předznak velikonočního beránka, neboť dí výslovně svatý Pavel: Beránek náš velikonoční obětován jest Kristus. I. Kor. 5, 7.

On totiž učinil sebe obětí krvavou, a to obětí výkupnou; obětí za hříchy lidstva Žid. 9, 25—28, když na kříži za nás umřel ráčil.

Avšak tím by nebyl vyplněn

Předznaky ty prý všechny jen oběť na kříži zvěštovaly.

Ale což Melchisedech? díme my. — Kalvín se ovšem snažil tohoto nepohodlného svědka odstraniti. Tvrdí se tedy, že prý Melchisedech Abrahama jen pohostil, že to nebyla oběť; ale písmo dí: — „neboť byl knězem Boha nejvyššího“ — a David o Kristu prorokoval, že bude knězem podle řádu Melchisedechova. To se přece nevyplnilo na kříži — tam nebylo chleba ani vína. Kéžby přece věřili svatému Pavlu, který to zřejmě dí, že Kristus byl knězem dle řádu Melchisedechova.

Co pak se týká beránka velkonočního, tu se kojí evangelíci tím, že to byla jen starozákonní svátost, ale písmo dí: Obětovati ho bude veškeré množství. Jiní zase dí: Byla to oběť, ale značila tu na kříži — ale beránek byl požit — Kristus na kříži požit nebyl.

předznak velikonočního beránka, kterýž byl i požíván. Při oběti kříže, poněvadž byla hlavně obětí za hřích, nebylo žádné obětní hostiny. A proto Kristus Pán ustanovil ještě jiný způsob té své jediné oběti. Totéž totiž tělo a tutéž krev čili sebe samého obětoval při poslední večeři ve způsobách chléba a vína, a dal se b e s a m é h o p o ž í v a t i — čili ustanovil oběť pokojnou s hostinou obětní.

To se tím více stvrzuje, že tu spolu vyplněn předznak oběti Melchisedechovy. Jisto jest, že Melchisedech jako kněz byl předznakem kněze Krista; praví tak David v žalmu 109; praví tak svatý Pavel výslovně a mnohokrát v listu k Židům. — Melchisedech však obětoval chléb a víno, musí tedy Vykupitel též konati oběť chleba a vína, to se ale nestalo na kříži, nýbrž u večer před smrtí Páně, kdež Pán vykonav naposled oběť a obětní hostinu — starozákonní velikonoce, — vzal chléb a víno do svých svatých rukou — požehnal obě a dobrořečil Otcí — to jest oddělil od ostatního chleba a vína a zasvětil, věnoval, p o d a l (obětoval) Bohu; — z chleba pak učinil tělo své, z vína krev svou, a tak se ten podaný chléb a kalich s vínem stal tím pravým obětním darem, neboť řekl Kristus — totoť jest tělo mé, které se za vás dává (obětuje) a to jest krev má, která za mnohé vyлита bude. (Srov. učení o N. S. Olt.)

Byl sice Kristus celý přítomen ve způsobě chleba i celý ve způsobě vína, ale nad chlebem řekl: Totoť jest tělo mé, a nad vínem: totoť jest krev má, aby takto představil to oddělení krve od těla, kteréž se na kříži stalo, čili aby se jako zabítý, zničený Otcí představil. A když tedy takto podání a zničení daru obětního vykonal, následovala obětní hostina čili přijímání daru obětního, požití samého Ježíše Krista. Tím tedy poprvé vykonána a na věčné časy ustanovena oběť zákona nového, při níž, jako i při jiných obětech „pokojných“, nalézáme tři ony věci: podání daru, zničení a přijímání; tak konala se poprvé ta oběť, která se jmenuje mše svatá.

4. Svatí apoštolové tuto oběť skutečně konali; pravíť zajisté svatý Pavel: Máme oltář, z něhož nesmí jísti, kteří stánku slouží (židé) Žid. 13, 10. Svatý apoštol praví: máme oltář — t. j. stůl, na němž se nejí pouze, nýbrž na němž se koná oběť — praví však, z něhož jísti nesmí — není to tedy oltář kříže, tam se nejedlo z oltáře — nýbrž patrně se tu mluví o oběti s obětní hostinou, totiž o té, kterou Kristus ustanovil ve způsobách chleba a vína.

5. A nástupcové svatých apoštolů konají tu oběť od počátku až do dneška a až na konec světa. Toho svědky jsou nejprvnější po apoštolech svatí

Přes tato všechna tak zřetelná svědectví, oblíbena jest myšlénka, že mše později v církvi — dle Lutherova z ponuknutí ďábelského — jest vymy-

Otcové. (Klement 1. ep. 36, 40. 41, 44.) Uveden zde budiž svatý Justin, (Srov. nauku o nejsvětější Svátosti) ten píše: Kteří — oběti jemu obětují, jež Kristus činiti poručil, to jest ty, jež se v eucharistii (oběť díků) chleba a kalicha na všelikém místě od křesťanů obětují, o těch Bůh již předem (t. j. v proroctví Malachiášově) svědčí, že mu milými budou. (Rozmluva s židem Tryfonem kap. 117.) Svatý Irenej († 203.): Kristus vzal chléb a díky čině řekl: Totoť jest tělo mé. A podobně vyznal i kalich býti krví svou a nové učil oběti nového zákona, kterouž církev od apoštolů přijavši poveškerém světě vzdává Bohu. (Proti kacířům IV., 17, 5.)

Nadbytkem slyšíme ještě sv. Jana Zlatoústého, (— jehož „páni“ snad ctiteli jsou —): My slavíme velikonočního beránka třikráte za týden, někdy i čtyřikráte, či raději kolikráte chceme. Neboť slavení velikonočního beránka pozůstává v o b ě t i, jak se to při každé bohoslužbě (liturgii) děje. Že tomu tak jest, vyrozuměj z listu sv. Pavla: Beránek náš velikonoční obětován jest Kristus — a: Kolikrátkoli chléb ten jísti budete a kalich Páně píti, smrt Páně zvěstovati budete (t. j. smrt, čili krvavou oběť kříže tím představovati a hlásati budete.) (Proti židům řeč III.)

Jak obyčejně, tak i zde svědky této věci jsou církve od římské záhy odtržené; všechny konají o b ě t.

šlena a zavedena. A mají-li říci, kdo ji v celém světě zavedl, praví, že prý papež. Tážeme se který? Nejčastěji dí se, že Řehoř Veliký († 601). Jaké to zaslepení! Církve východní již tenkrát odtržené — a to přes dvě stě let — ji mají a měly — ty již od Řehoře nic nepřijaly. Povídačka ta povstala tím, že Řehoř papež — opravil a sjednotil modlitby při mši svaté, čili opravenou mešní knihu vydal. Tím právě opácné svědectví dáno, že se před tím mše sv. dávno již konala. — Této hrůzné zaslepenosti, která tak pádným svědectvím nevěří, jest příčinou strašná potupa a nenávisť mše svaté, jaká se Bohužel v církvích odtržených jako dědictví reformatů udržuje. Lutherovy spisy jsou plny hrůzného rouhání mši svaté — a v heidelbergském katechismu nazvána jest mše svatá „zlořečeným modlářstvím“. — Nás takové tupení věci nám nejdražší rmoutí ovšem, ale od pravdy neodvrátí; hůře je s lidem evangelickým, kterému se od jeho dětství „mše“ tupí; tu pak ovšem jest těžko, aby lid takto vedený klidně rozumu užíval a pravdy se dodělal. Co do srdce vštípeno, toho rozum jen s tíží vyhladí. — Ač nás ale ta potupa předrahé oběti rmoutí, nesmíme se sami nechati unést k tupení evangelikův — ovšem ale tupení statečně odrážeti smíme a máme.

5. Tuto oběť tedy koná církev katolická jakožto hlavní úkon bohoslužby.

Koná ji v podstatě tak, jak ji Kristus konal, obětuje chléb a víno — proměňuje je v tělo a krev Páně, čímž jeho zničení odloučením krve od těla představuje, a strojí obětní hostinu, čili Kristus obětovaný bývá pak přijímán.

Co pak se týká rozličných přítom modliteb a obřadů, koná církev naše v podstatě tytéž, jak od časů apoštolských v církvi jsou. — Neboť dokázáno jest svatým Justinem z jeho obranného listu prvního, že se v církvi původní konala bohoslužba takto:

a) Nejprv byly čteny části písem svatých a biskup neb kněz měl řeč.

Až posud se čte při každé mši svaté epištola (t. j. část některé knihy písem, krom svatého evangelia) a evangelium a aspoň v neděli je o tom, co se četlo, kázání.

b) Pak přinešen chléb a víno s vodou na oltář a konány rozličné modlitby obětní a jiné za císaře, biskupy atd.

Po dnes po evangeliu se přináší Bohu chléb, nalévá se víno do kalicha, konají se obětní modlitby, pak jiné přimluvné, mezi nimiž vyniká chvalozpěv s předcházejícím: *Sursum corda* (vzhůru srdce) a *Gratias agamus Domino Deo nostro* — Díky vzdávejme Pánu Bohu našemu; což že se od pradávna v církvi při svaté oběti

Z původní této bohoslužby křesťanské mnohé církve evangelické to neb ono podržely. V lutherských sborech bylo z počátku obyčejem, že se mešní obřady konaly — ale bez nejdůležitější věci — bez proměny — a bez oběti. Tím byl ubohý lid klamán, že se vlastně mše neodstraňuje, — a když staří pomřeli — zmizely i obřady — ne však všude (k. p. ve Švédsku a jinde) takže právě to, nač se nejvíc křičelo, totiž ceremonie, zůstaly — a věc — totiž oběť předrahá — zmizela.

Kalvín a Zwingli však odstranili i všechny starobylé ctihodné obřady. Bohoslužba našich evangelíků záleží tedy krom nějakých, dle jejich nově

zpívá, dosvědčuje svatý Cyrill jerusalémský († 386) a svatý Augustin.

c) Na to — jak svědčí sv. Justin — říkal biskup neb kněz modlitbu, v které se obsahují slova Kristova: Totot jest tělo mé . . . a všickni věřili a věří, že z chleba stalo se tělo Páně a z vína krev.

To se děje až posud v církvi naší (i u všech východních) při proměně — při pozdvihování.

d) Na konec byl obětovaný Beránek, Ježíš Kristus požíván, následovalo sv. přijímání.

Podnes po pozdvihování následují poslední krátké modlitby obětní, pak přípravné ku sv. přijímání, mezi nimiž vyniká: Otče náš — sv. Cyrill výslovně to praví, že se od počátku před přijímáním Otče náš říkal — a Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, s modlitbou za pokoj a posílení pokoje při slavné mši sv. Pak následuje přijímání — aspoň kněze — a jsou-li připraveni, i ostatních věřících.

Tot zajisté veliká radost pro katolíka, že má předrabou oběť, jak ji ustanovil Kristus Pán, jak se návodem apoštolů povždy v církvi koná.

víry složených písaí, ze čtení částek písma svatého a z kázání — ovšem zase dle toho, co věří p. pastor anebo co ohledem na osadu hlásá. Končívá se vše modlitbou a požehnáním, které p. pastor ceremonií, složením rukou udělí.

Tak na místo oběti nastoupilo kázání; obzvláště u „helvetských“ hlavní věcí jest jen kázání, což se i tím vyznačuje, že v průčelí proti hlavnímu vchodu, tu, kde u nás oltář, jest nad stolem kazatelna. — Někdy, asi dvakráte za rok, slaví se u nich „večeře Páně“. Jest to obřad, ceremonie, kterým se podává chléb a víno, jakožto znamení nebo pečeť, že se stává křesťan účasten všeho toho, co Kristus na kříži vydobyl. Jest to stín jakýsi pravého, od Krista Pána ustanoveného přijímání, v kterém On Sám podstatně s námi se sjednocuje.

Celá ta bohoslužba, i když s večeří Páně se koná, jest jakási zřícenina bohoslužby původní, zůstalo tu čtení a kázání — oběť pak a podstatná proměna darů obětních zmizela — a co na konci oběti se dalo a děje, totiž obětní hostina, skomoleným způsobem se objevuje; jádro zmizelo, slupina zůstala. Bohužel! Nazývá se to očištěnou — ba apoštolskou — bohoslužbou. To, že dělají mnohem méně obřadů, svádí k úsudku, že mají bohoslužbu apoštolskou, čistou. — Kdo

6.) Tato oběť koná se dle rozkazu Kristova na jeho památku čili, jak dí apoštol svatý Pavel — na ustavičné slavení jeho smrti — jeho oběti na kříži.

Jako se v starém zákoně předznačovala hned od Abela až do posledního požívání velkonočního beránka — ta Kristova oběť na kříži — tak se nyní koná a až na konec světa konati bude ustavičná památka, ustavičné slavení oběti té. Ale není to zase jen stín, jen předznak, jen znamení — nový zákon musí býti vyplněním znamení — jest to nyní to, co předznačováno bylo, na místo znamení skutečnost, na místo předznaku (velkonočního beránka) — Ježíš Kristus.

Jako velkonoční beránek byl obětí krvavou, výkupnou a pak tentýž beránek až do konce zákona starého i obětí

má rozum, umí rozeznati obřad, ceremonii od podstatné věci, od oběti a těla Páně. Je pravda, že církev katolická k oslavení oběti rozličné obřady koná, ale jest to jen slavnější provedení obřadů původních — tak že zachovala věc — oběť — i řád ceremonií původních. — Helvetští však nemají ani věc — oběť a tělo s krví Páně — ani řád původních obřadů, — neboť o věc — o oběť a tělo Páně — přišli, a na místo starocírkevních obřadů — mají obřady zcela nové, v duchu Zwingliho provedené.

Co se týká slavení oběti kříže, tu se nalezají v církvích evangelických převrácené názory. I oni prý konají svou „večeři“ na památku oběti kříže.

V starém zákoně, který byl předznakem nového a musí býti vyplněn, konala se oběť za hřích bez hostiny; ale hostina se nekonala bez oběti, — ale pak to byla oběť „pokojná“. — Již to je usvědčuje, že nemají pravou bohoslužbu. — Ostatně víme, že Kristus-kněz dle řadu Melchisedechova — oběť ve způsobách chleba a vína konal, ba — mělo-li se vyplniti písmo — konati musil; a dle svědectví svědků nejstarších se ta oběť vždy v církvi konala.

Oběť tedy — ve způsobách chleba i vína — musí se dle rozkazu Krista Pána konati památka oběti kříže — ne pak jedením chleba.

pokojnou, při níž slavena ho-
stina — tak tentýž Ježíš
Kristus byl obětí výkupnou,
krvavou na kříži, a jest i obětí
„pokojnou“ na oltáři, na němž,
aby mohl býti obětován a po-
žíván, není přítomen s celou
hmotou svého těla a krve své,
nýbrž se svou neviditelnou
podstatou ve způsobě chleba
a vína, neboť jen tak může
Kristus požíván býti.

Aby tedy mohl býti požíván,
jest přítomen pod způsobou
pokrmu i nápoje, ale aby byl
obětován „na památku, čili
k vůli slavení své smrti, své
oběti na kříži“, obětuje se
ve způsobě dvojí — jak už
prve naznačeno jest. — Po
svém z mrtvých vstání ne-
může býti více zabit, tak
jako na kříži vylitím krve jeho,
nemůže umřítí vypuštěním duše
atd. — Ale aby se přece Otci
nebeskému představil jako za-
bitý, vylitím krve zabité —
mění se chléb v jeho tělo —
(ovšem v živé) — a víno v jeho
krev (ovšem taky živou) a to
je příčina, proč se oběť svatá
musí konati ve dvou způsobách,
— proč zapotřebí jest i ka-
lichu. Bez kalicha s krví
Páně není oběti; právě kalich
představuje vylití krve a právě
na kalich ten předražený kladé
církev při oběti větší váhu,
než na způsobu chleba; neboť
kdežto nad chlebem dí jen
zkrátka: totoť jest tělo mé —
dí nad kalichem: totoť jest
krev má, která za vás vy-
lita bude; z krve Páně od-
vozuje tedy církev hlavně ráz

a pitím vína čili pouhou „ho-
stinou“ bez oběti.

Při bohoslužbě evangelické
nemůže se památka oběti na
kříži dítí leč jen v myslí neb
slovy — když ku př. na ni
vzpomínají a skrze ni Bohu své
modlitby přednášejí — anebo
o b r a z e m, znamením — chle-
bem a vínem — a to ještě
mlčíme o tom, jak málo vhod-
ným obrazem Krista umučeného
jest chléb, — toť jest jistě náš
kříž vhodnějším obrazem.

Církev katolická nekoná tu
památku pouze myslí, slovem,
obrazem kříže atd. — nýbrž
s k u t e č n o s t í.

Někdo ku př. koná památku
svého zesnulého otce tím, že
na něj často myslí, že o něm
mluví, že má jeho obraz —
ale někdy též jde k jeho hrobu,
kde tělo otcovo je pochováno
— to už je ale to největší, co
učiniti může. Kdyby ale mohl
otce svého před sebe uvést
s t ě l e m i s d u š í — to by
byla ta nejdokonalejší památka.
— A hle, to činí církev kato-
lická — ona má na oltáři tělo
(živé) i krev (živou) čili celého
Krista skutečně, podstatně pří-
tomného, a proto její boho-
služba nezáleží jen v tom, že
modlitbou — jen duchovně —
upomíná Boha na oběť kříže
čili že mu smrt Páně jen
v d u c h u přednáší — nýbrž
i v p r a v d ě, to jest skutečně
tak, jako kdyby před očima
našima teprv umíral Kristus.
— Toť tedy zajisté nejdokona-
lejší památka smrti Kristovy;
toť to podivuhodné, ustavičné,

oběti.

Co pak se týká přijímání — ta je ono jen účastenství v oběti. Hostina obětní, kterou se člověk domáhá sjednocení, milostného sjednocení s Bohem. A ta není třeba, jak nepředpojatému patrně, způsob obou, nýbrž postačí jen jediná, protože v každé celý přítomen jest Kristus — ten nerozlámaný Beránek velikonoční, Pán a Bůh náš. A proto, ač se i druhá způsob podávati může a podávala — vždy též jen jediná způsob se podávala (viz u nejsv. svátosti); za dostatečné účastenství v oběti a za pravé a celé sjednocení s Bohem se považovalo požití částky daru obětního, třeba jen v jedné způsobě.

7. Pravili jsme, že oběť ta není výkupnou za hřích, nýbrž že jest „pokojnou“.

Pokojnými nazývaly se oběti, které vyznačovaly a člověku zjednatí měly pokoj s Bohem, t. j. přátelský pravý poměr člověka k Bohu. Kdo pak v pokojném, v přátelském poměru k Bohu jest, ten Boha chválí (t. j. jemu se klaní a jej velebí), Bohu děkuje — Boha prosí.

A hle! Tyto tři věci dějí se nejdokonaleji obětí nového zákona. Neboť při ní podává se sám Kristus, Bůh-člověk, jako smrtí zmařený, aby se ukázalo

a) že neskončená jest velebnost Boží, které, když hříchem uražena byla, jinak

nejdokonalejší, skutečné — ovšem v podstatě — podávání smrti Páně Bohu Otci. -- Z toho všeho vysvítá též, jak neskonale drahocennější jest kalich náš, než kalich evangelíků.

Co pak se týká toho, že se bohoslužbou každou domáhá člověk jakéhosi sjednocení s Bohem — jest patrné, že se toto sjednocení nejdokonaleji děje právě přijímáním katolickým. Toť ona podivuhodná hostina obětní, při kteréž požívá se Kristus — Bůh-člověk. — toť ono přeblažené a nevýslovné vyplnění slibu Páně, dle kterého „budeme v něm a on v nás“ — a toho nemůže poskytnouti ani chléb, ani kalich večere evangelické.

Tím vším, co se zde vedle (při 7.) čte, dostatečně vyvráceno jest, co se proti oběti oltáře našeho namítá. Přece však, jako nadbytkem, slyšíme co praví:

a) Kristus prý jen jednu oběť obětovav, učinil konec všem obětem.

Starou tuto námitku nalezáme v „Rozdílích“ (p. f. ref. čáslavského); a uvádějí na to texty z ep. k židům: 7, 27., 9, 12., 9, 25. 28., 10, 12.

V těch textech není však to řečeno, co „Rozdíly“ povídají — nýbrž to, čemu učí církev katolická, — totiž to, že tou jedinou obětí na kříži za hříchů naše na věky zadostučiněno jest. -- To pak, že učinil Kristus konec

zadost učiniti se nemůže než smrtí Boha-člověka. Hlásá se tím tedy nejdokonalejší ne-skončená moc a sláva Boží; — mše svatá jest tedy nejdokonalejší oběť chvály.

b) Díky svůj vyjadřujeme obyčejně slovy nebo taky skutky; často však taky darem, který dobrodinci svému podáme; v oběti nového zákona podáváme tu dar, nad nějž nic dražšího není — totiž předrahou krev Páně, bez níž bychom byli na věky zavrženi; jest tedy mše svatá nejdokonalejší oběť díků.

c) Že pak jen „skrže Krista“ lze vyprositi milosti od Boha, jest patrné, že nejvydatněji prosíme, když Bohu Otci obětí oltáře našeho jeho smrt, jeho krev podáváme a tak skutečně „skrže Krista“ prosíme; jest patrné, že oběť ta jest nejdokonalejší obětí prosby.

Ze všech věcí pak, o které prositi máme, jest nejdůležitější o d p u š t ě n í h ř í c h ů. Učením církve naší tu jest, že odpuštění — zahlázení hříchů děje se jedině skrže Kristovu oběť na kříži, jelikož tou obětí učiněno zadost spravedlnosti Boží. Ale bez vlastního přičinění hříšníkova se hřích přece nezahladí. Hříšník musí v Krista věřiti, skrže jeho smrt odpuštění doufati, a jej milovati (srovnej učení o ospravedlnění) a hříchu litovati. Ale k tomu nestačí přirozené síly duše, rozum a vůle, k tomu jest zapotřebí zvláštní pomoci Ducha svatého,

v š e m o b ě t e m — to v těch textech není a nikde v písmě svatém. Naopak! Právě v epistole k židům, zvláště v kapitole 7. — jest řeč o tom, že starého zákona kněžství dle řádu Aarónova jest zrušeno, a na jeho místo že ustanoveno jest kněžství podle řádu Melchisedechova. Kdo má oči k vidění, viz!

A opět: V š e m obětem konec není učiněn; ale na místo starozákonních nastoupila oběť, která dle proroctví Malachiášova musí se konati v každém národě a na každém místě; a — hebr.: mincháh. t. j. oběť z mouky, oběť chlebná, oběť čistá. — Oběť kříže nekoná se všude, nýbrž stala se jen na Kalvarii; a neprospívá vytačka, že se tím místem Malachiášovým myslí duchovní obětování obětí kříže; — Malachiáš nepraví, že to bude oběť duchovní, ale oběť chlebná. —

Kdo má uši k slyšení, slyš! (Srov. Jan 6, 65.)

Přímo obdivem nad nevědomostí anebo lživostí boboslovců Bedřicha III., původce heidelberského katechismu, nás naplňují slova v něm obsažená:

b) Mše pak učí, že živí i mrtví nemají odpuštění hříchův skrže utrpení Kristova, leč by Kristus ještě každodenně od kněží mši čítajících za ně obětován byl. A tak mše vlastně nic jiného není než zapírání té jedné oběti a utrpení Kristova!

Bolestně se nás dotýká toto místo heidelberského katechis-

milosti (účinné) napomáhají. — Ale i tato milost dává se jen skrze Kristovu smrt a krev na kříži vylitou, a může se vyprositi jen „skrze tuto Kristovu smrt“. A hle! Právě oběti oltáře našeho se — nejen v duchu nebo slovy — nýbrž skutečně skrze Kristovu smrt a krev Bohu prosba přednáší; — a proto učí sv. církev, že se skrze tu oběť oltáře nejvydatněji vyprošuje milost k pravému pokání potřebná — aby totiž (věře doufal, miloval i) lítost měl a tak se mu konečně odpuštění dostalo — (buď skrze svátost pokání jedná-li se o hříchy těžké; anebo tou lítostí, jedná-li se jen o hříchy všední). V tom tedy smyslu nazývá se pak oběť oltáře našeho i oběť smírnou, — že totiž vyprošuje milost k pokání potřebnou a tak ku smíru s Bohem pomáhá.

Co pak se týká časných trestů i po odpuštění vině zbylých, prosíme obětí tou, aby je Bůh záslubami Kristovými, na kříži vydobytými, nahraditi ráčil.

Poněvadž můžeme a máme jeden za druhého se modliti, jak z nauky o obcování Svatých vysvítá, může se oběť tato prosebná konati za kteréhokoliv člena obcování Svatých, pokud mu toho potřeba jest; tedy zejména za živé křesťany i za duše v očistci. Za zavržené, jimž pomoci není, a za Svaté v nebi, kteří niče-

mu. Stotisíckrát bylo pánům kazatelům řečeno, že tomu církev naše neučí; millionkrát bylo vysvětleno, že jen skrze tu jedinou oběť na kříži jest možno hříchů odpuštění dojíti; znovu a znovu povídáme, že ku př. za pokřtěné — a tedy skrze tu jedinou oběť na kříži ospravedlněné — dítky se mše ani sloužití nesmí; bez konce je toho vykládání nauky naší o ospravedlnění, že se totiž jen skrze smrt Kristovu děje — **tři sta let to hlásáme, — voláme: není pravda, že tak učíme, jak o nás tvrdíte, —** ale jakoby dnes poprvé katechismus heidelberský na světlo vyšel, stejně dál a dále se to vštěpuje dětem a naplňují se pohrdáním mší svatou.

Otče, odpusť jim a nevyplňuj hrozbu svou na nich, kterou jsi vyslovil řka: Kdož by mluvil proti Duchu svatému (t. j. proti pravdě, kterou by za pomoci Ducha sv. mohl poznati) — nebude mu odpuštěno. (Srov. Sk. ap. 7, 51.)

Není tedy mše svatá zapírání oběti kříže, jelikož se o ní neučí, že se koná na vykoupení naše od hříchů; to se stalo jen jediné oběti kříže, ale mše svatá jest té jediné Kristovy oběti Bohu Otci představení.

I evangelíci se dovolávají oběti na kříži čili přednášejí ji Otci v duchu (a slovy) — my pak nad to i v pravdě, skutečně. Tak to chtěl Kristus, tak to vždy činila církev; a proto naše bohoslužba je o to

ho více nepotřebují — se obět ta nekoná.

Co se týká živých, může se konati i za nekatolíky a ne-křesťany, aby jim Bůh potřebné milosti ku poznání pravdy a ku pokání uděliti ráčil.

dokonalejší, oč dokonalejší je skutečnost nad pouhou npe-mělu.

c) Mše prý má takovou moc a sílu, jako obět na kříži přinešená. („Rozdíl“ p. Kozáka.)

Kdyby se řeklo, že má mše tutéž cenu, jako obět na kříži — tu by to mohlo býti pravdou; neboť na kříži jako na oltáři neskončeně drahocenný obětován byl a jest Kristus, jenže v jiné způsobě; jako ku př. peníz stříbrný a stejné platný peníz papírový. Ale řekne-li se, že má mše tutéž moc a sílu — tu se patrně opět tvrdí, čemu církev naše neučí. Výkupnou moc čili sílu — nebo jinak moc a sílu, skrze kterou bylo za hříchy světa zadost učiněno a skrze kterou se až do konce světa hříchy odpouštěly — má jen obět na kříži; — mše svatá však, ač se skrze ni neskončená čest a dík způsobem nejdokonalejším Bohu vzdává — ostatně má moc a sílu jen přímluvnou, prosebnou. A jako to oběti na kříži pranic na moci neubírá, když se „skrze ni“ modlíme — tak to je i tenkrát, když v podstatě, skutečně ji podávající, Boha máli svatou prosíme.

d) Mše čtena bývá i za mrtvé a za nepřítomné. — („Rozdíl“ Kozákovy.)

Mše svatá jest nejvznešenější druh přímluvy, není tedy příčiny, proč by se nemohla obětovati za mrtvé i za nepřítomné.

P o z n. Mši „čisti“ říkají

Za mrtvé katolíky, kteří v patrném hříchu smrtelném odešli a za mrtvé nekatolíky se aspoň veřejně obět ta nekoná. — Chce tím církev uvarovati lid svůj lhostejnosti ku hříchu a ku svévolnému držení bludu. Soukromě mohl by kněz, když by to přesvědčení

měl, že takoví v posledních okamžicích snad přece litovali, máš svatou za ně obětovati. (Skočdopole I. str. 410, 411.)

8. Při mši svaté (a některých jiných obřadech) užívá se jazyka latinského. Vyjadřuje se tím právě to, že církev naše je jednotná a katolická — v které všickni národové jak jednou naukou, tak i jedinou obětí v jedinou rodinu jsou sloučeni. — Ano tato jednotnost církve se tím i nejlehčeji udržuje. — Katolík vycvičený a horlivý tím žádné veliké škody netrpí. Při oběti totiž nejvíce na tom záleží, aby kněz oběť — proměnou chleba a vína — vykonal. A to se stává, ať při tom mluví tím neb oním způsobem. — Lid pak má úlohu při tom tu, aby spolu s knězem vroucí modlitbou oběť tu Pánu Bohu podal. To činí každý hodný katolík obzvláště tím, že pomocí modlitební knížky podobně se modlí, jako kněz u oltáře. Kněz totiž neříká pouze slova, ale koná i úkony — obřady — podle nich pak katolík vidí, co se děje — zdaž je obětování — proměna — atd. — a tak mu jest možno, podobně se modlit, jako se kněz modlí. Krom toho vycvičený katolík i mnohým slovům latinským rozumí — ku př. Gloria — Sanctus — atd. — takže z toho má konečně i katolík nekňez tu výhodu — že i v cizi-

Němci — peněvadž kněz při ní čte modlitby z knihy — ale Čech správněji říká máš svatou „sloužití“. Nechvalno nám v Němcích iskatí (hledati) pravdu.

Proti tomuto zákonu církve naší uvádí se, co psáno jest I. Kor. 14, 6.

Ale kdo bez předsudku to místo přečte, musí přijíti k poznání, že slova ta jsou prave na o „daru jazyků.“ Povstali totiž ve sboru pojednou mnozí a počali cizím jazykem „pro-rokovati“ — t. j. něco zbožného hlásati. Povstal tu ovšem křik mnohých najednou a jiní nerozuměli; sám apoštol povídá — že by pohané řekli, že křesťané blázní. Proto nařizuje apoštol, aby, kdo takto Duchem svatým zachvácen bude, nemluvil, když druhý mluvití bude — a pak jen tenkrát, když se ostatním vyloží — co se mluvilo.

„Dary jazyků“ v církvi nyní v obyčejných případech nejsou — a proto se toto napomenutí a zařízení na naše časy nehodí. Jest to opět, jak již obyčejem bývá, vytržení jednotlivého místa z písma a ohánění se jím.

Ostatně, co kněz při mši sv. koná — ví každý uvědomělý; a modlitební knížka vykládá a nahraňuje to, co kněz říká. Modlitby církevní si nedělá u nás, kdo chce a jak chce, ty jsou od vrchnosti církevní předepsány, a tu může bez obavy každý říci: Amen.

— Co pak se týká poučení

ně ve svém kostele cizím není, nýbrž naopak po celém světě doma je. Ano i v Čechách, kde v obci žije lid český a německý — jest viděti za dnů našich výhodu; kdežto kázání a zpěv lidu je dělí, mše je všechny sjednocuje.

Je-li pak někdo mnoho hluchým, má-li zrak, nevadí mu hluchota, vidí úkony — a může s knězem spolu se modliti; je-li slepý, pozná podle znamení zvonku a některých slov přece, co se děje.

Co pak se týká rouch, v která se kněz odívá ke mši svaté — to má příčinu v tom, že to již i přirozený cit žádá, aby se kněz objevil u oltáře v jiném, než obecném rouchu. Kněz katolický věda, že církev roucha ta na způsob kněžích starozákonních nařídila, jest v tom ohledu církve poslušen. — A tak jest to i se všemi obřady, jež se z rozkazu církve při mši svaté dějí. — Knězi mají nad to i povinnost lidu význam rouch i obřadů vykládati.

lidu — tu se káže lidu v řeči jeho, zpovídá se v řeči jeho atd. a právě to, co nejsrozumitelněji se podává, jest málo oblibeno u vlažných katolíků, a potapou zasypáno u evangelíků — totiž zpověď! — Dále musí se připomenouti, že se k vůli jednotě a obecnosti církve koná jen to nejdůležitější v latině. — Velmi mnohé pobožnosti konají se v řeči lidu a lid si zpívá v řeči své — takže modlitbu s lidem, zpěv a kázání, co mají evangelíci, máme v řeči lidu — tedy jistě tolik, co oni — o nevy-slovně ale více máme v úkonu obětním a ve svatých svátostech. — Kdo je na tom lépe, je patrné.

Hned výstřednější husité zavrhovali užívání prastarým obyčejem církve i jinak zasvěcených rouch bohoslužebných; tak učinili i mnohé církve evangelické, zvláště helvetské. — Kdo zná písmo a ví, kteraká roucha z přímého rozkazu Božího nosili kněží starozákonní, nebude se diviti církvi, že podobnými rouchy odívá kněze svého k oběti předrahé. — Že pak se tím i přirozené potřebě ducha lidského, který žádá, aby se k náboženskému úkonu v jiném, než obecném rouchu šlo, vyhovuje, to dosvědčují samy církve evangelické, které i své kazatele v „duchovním“ rouchu k obřadům vysílají.

9. Na konec budiž podotknuto, že lid, chce-li, aby se

Bolně se nás dotýká, že se i této věci užívá k potupení

obět na jeho úmysl obětovala, dar — obyčejně peněžitý — dává. Tím se milost neprodává — ale děje se to, co se dělo od počátku. Z počátku totiž křesťan přinesl k sv. oběti potřebný chléb a víno, z něhož, co se pro obět nespotřebovalo, na výživu kněží dáno bylo; nyní, když kostely obyčejně chléb a víno samy poskytují — zbyla věřícím jen ta druhá povinnost — totiž k výživě kněze při té příležitosti přispěti. Ostatně církev vydala v tom ohledu nejpřísnější zákony.

III. K bohoslužbě katolické patří — chceme aspoň nejdůležitější věci vytknouti —:

a) Přečlovávání Nejsvětější Svátosti v chrámech — náležitě jí uctívání — a požehnání jí udělování.

Jest jisto, že při svaté oběti mění se podstata chleba v podstatu těla Kristova živého, čili ve způsobě chleba přítomen jest celý a nerozdělený Kristus, Bůh-člověk.

Proto bylo vždy obyčejem, „Nejsvětější“ v chrámech přečlovávati k vůli nemocným, aby se i po svaté oběti k nim donéstí mohla. Z toho plyne církvi nejprv svatá povinnost, velice uctivě „s Nejsvětějším“ zacházeti; církev tedy chrání Nejsvětější všeliké neucty, udržuje světlo ustavičné před oltářem hořící; věřící mají vždy pokleknouti, kdykoliv před oltář přijdou a mají ovšem duchem, slovem i skutkem co nejvíce ctíti Krista Pána tu přítomného.

mše svaté. V zaslepení svém páni kazatelové nevidí, že se za příležitosti večere Páně i jim dar dává, a že při pohřbech atd. taky peníze — jako příspěvek na živobytí berou.

V evangelických chrámech se následkem jejich učení nemůže nic z tohoto všeho díti.

Následky toho neštěstí, že neblahou „reformací“ připraveny jsou církve evangelické o přítomnost Páně ve Svátosti, jeví se pak ovšem nejen v tom, že nemají oběti, a že jim na místo pravého přijímání jen stín zůstal — nýbrž i v tom, že chrámy jejich jsou jen domy, kam se scházejí, aby se modlili atd., ale příbytky a stánky Božími opravdu nejsou. — Na jejich chrámech není vyplněno, co chrám starozákonní napřed zvěstoval, neboť dle písma pod znamením oblaku přebývala tam velebnost Boží II. Par. 7, 1., tam v arše manna ustavičně sechovala, tam na stole zvláštním ustavičně chléb ležel.

Jest nám líto lidu evangelického, že v tom ohledu jejich chrám ani tolik nemá, co měl

Plyne z toho však i nesmírná výhoda. Pán náš jest ustavičně s námi, chrám náš jest opravdu domem Božím. Katolík může každé chvíle potěchu a sílu a světlo duši své zjednávatí vroucnými hovory a modlitbami s Pánem svým, který tu není přítomen ve své hrůzné velebnosti, ale též jako člověk. Kdo to zkusil, ten to ví, co jsou u nás ty návštěvy „Nejsvětějšího.“

Při mnohých pobožnostech „vystavuje“ se Nejsvětější Svátost ve zvláštní nádobě, buď v kalichu uzavřeném a přikrytém — ciborium — anebo v jiné větší nádobě, kde způsobu jest viděti — v monstranci. Vyhovuje se tím o mnoho více té, Stvořitelem do srdce našeho vštípené touze, míti blízko Boha svého. K větší oslavě Krista přítomného mezi námi, k vyznání víry v Něj a ku vyjádření a probuzení naší zbožné radosti se koná i veřejný průvod se Svátostí Těla Páně, a po takových pobožnostech uděluje se i „požehnaní“ Svátostí tou. — O těch všech věcech platí opět pravidlo: Jen kdo to zkusil, ví, co se tím vším duši poskytuje.

chrám starozákonní. Jejich chrám, přirovná-li se ku katolickému, jest asi tolik, co byly v starém zákoně synagogy — t. j. místnosti, v kterých se v sobotu scházeli ku čtení a výkladu písem a k modlitbám, poněvadž chrám byl jen jeden v Jerusalemě.

Výmluva, že je Kristus mezi nimi, když jsou shromážděni Mat. 18, 20 — mnoho tu nevzdá — tu přítomnost máme my zajisté taky, ale k vůli ní není třeba chrámů.

Připraveni jsou nad to i o to všechno, čeho se z přítomnosti Kristovy pravému katolíku dostává. — Oni to ovšem tak necítí, a vlažný katolík nebo nevědomý taký ne tolik, jak náleží, ale ten, kdo to zkusil, pocítil, ten to ví; — ale ten se nemůže též ubrániti jakémusi pocitu sklíčenosti v chrámě evangelickém. A proč? — Protože tam schází Kristus!

Bohužel, že se to, co zavvržením Nejsvětější Svátosti, srdci se odňalo, nabrazuje rozličnými předsudky proti Ní — a mluví se všelicos o modlářství a tak dále. — Ale jest to podobno tomu, co se stalo marnotratnému synu — odešel z domu otcovského a žádal se nasytití mlátem.

„V „Rozdílech“ častěji zde zmíněných čteme, že v katolické církvi „hostie má býti vzývána a jí se klaněno“ — Co tomu máme říci? Není schválně vybráno to slovo „hostie“ — aby lid evangelický

b) Růženec — čili modlitba, pomocí které si některé události ze života Páně a Panny Marie — říkáme tajemství — připomínáme anebo o nich přemýšlíme dobrá předsevzetí činíce — a pak Otčenáš — desetkrát. Zdrávas a „Sláva Otci atd.“ říkáme.

Kdo si připomene, že Rodičku Boží ctíti a vzývatí máme a že její příměluva pro její nejbližší spojení s Kristem nejmocnější jest (srov. Obcování Svatých) — rád se bude modlití takto — a to tím více, že se pomocí růžence i uvažuje, rozjímá, o polepšení naše se pečuje.

c) Veřejné průvody.

Ty koná člověk proto, že má duchovní potřebu, to, co v srdci cítí, veřejně projevíti. A proto, krom jiných výhod, má průvod tu dobrou vlastnost, že víru svou veřejně vyznáváme

myslel na „oplatku“ — a tak utvrzen byl v předsudku, že se klaníme chlebu a pácháme modlářství. — Poctivý odpůrce by řekl: Katolíci věří, že pod způsobou chleba přítomen jest Kristus a proto se mu klaní a jej vzývají. A to právě vždy v církvi se dalo. Sv. Augustin tu opět postačí; onť praví, že nikdo dříve nepřijímá, dokud se byl nepoklonil.

Evangelíci všickni — a špatní, v srdci od církve odpadlí katolíci nenávidí růženec.

Ale mluví o tom, čeho neznají. — Čím více, čím lépe kdo růženec obzvláště s úvahami koná, tím více jej cení a miluje. A proto nalezáme jej v rukou i v srdci mužů nejučenějších a opravdu velikých, což divu, že pak je útěchou i prostých a neucených, chudých a trpících. Že se při něm modlitby opakují — to se neděje proto, aby se prý po pohansku mnoho slov nadělalo atd. — ale následuje se tu příklad samého Ježíše Krista, který právě proto, že se vroucně modlil, třikrát tutéž modlitbu na hoře Olivetské konal. I mnohé žalmy v písmě totéž mnohokrát říkají na znamení vytrvalosti a vroucnosti modlitby.

Evangelíci průvody zavrhlí pro předsudky proti nim.

Ale v novější době se k průvodům zase navracují; jdou ku př. kazatelové z fary evangelické v průvodu do chrámu, mají-li velikou slávnost. — Pohřby

a tím statečnějšími křesťany se stáváme.

d) Pouti.

Jsou to buď celé průvody na vzdálenější posvátné místo, aneb aspoň cesta tam podniknutá.

Co se týká posvátných míst, na něž se putuje, tu lze rozeznávati trojí druh :

1. Jsou to jen vůbec chrámy neb kaple, které krásně vystaveny jsou atd. a tak mysl povzbuzují — koná se tam v jistě dny bohoslužba slavným a dojemným způsobem a podobně.

2. Jsou to místa, chrámy, v kterých se něco znamenitého, co s náboženstvím ve spojení jest, dalo, nebo kde Kristus Pán a Svatí působili, pohřbeni byli a podobně.

Takových míst je plný svět. A proto hned na úsvitě církve vždy a vždy se putovalo do Jerusaléma, do Říma, na broby apoštolů; na místa památná jednotlivým národům,

konají se též v průvodu.

Na tom nám je dosti. Sami ukazují, že srdce lidské ob čas průvod zrovna žádá. Nad to pak sám Pán Ježíš velice slavný průvod si vystrojil při svém vjezdu do Jerusaléma; a tím ukázal opět a opět, že „ceremonie“ a „průvody“ nic zlého nejsou.

Tu se namítá: Ať se každý modlí doma. Odp. Co je každého dne, to se stane všedním — a proto prospívá někdy i jinak k modlitbě se odebrati, jinde než známému knězi se vyzpovídati, zvláště dojemné kázání vyslechnouti atd. Lépe to jistě jest, nežli vlažným lhostejníkem býti anebo na světské výlety choditi — a tak sice z toho, co je každého dne, se na chvíli vytrhnouti, ale poslední zbytky náboženství ze srdce si vytlouci.

I evangelíci, ač proti poutem mluví a vášnivě píší, v skutečnosti putují ku př. na místa, kde bydlel Luther; do Kostnice, kde upálen Hus atd. Rozdíl je v tom ten, že evangelíci nechtí putovati tam, kde se připomíná něco obecné církvi drahého; za to však putují přece tam, kde se dalo něco proti obecné církvi.

ku př. v Čechách stará Bole-
slav, kde sv. Václav zabit atd.
Svědky toho jsou opět a opět
svatí Otcové. Tak ku př. sv.
Jan Zlatoústý toužil navštívit
Řím a pomodlit se na hrobech
sv. apoštolů. Tak sv. Jeronym
odebral se do svaté země atd.
atd.

3. Jsou to místa, kde Bůh
buď nápadným aspoň způsobem
— anebo docela i zázraky
lidem milosti udělil.

I takových míst je mnoho.
Ač připustíme, že se někde
udržela jen pověst o zázraku;
naopak zase nelze nijak, ne-
chceme-li býti slepými, než že
musíme po všech věcí prozkou-
mání uznati, že se na jistém
místě zázraky staly.

Na takových místech musí
se, kdo upřímného srdce jest,
víra vůbec, zvláště pak kato-
lická utužiti: modlitba se stane
vroucnější, pokání dokonalejší.

S posměchem mluví zvrhlí
katolíci i evangelíci mnozí
o místech takových. Obyčejně
ukazují tím hrůznou ne-
vědomost a lehkomys-
lnost.

Na př. zázraky lůrdské jsou
vyšetřeny komissí lékařů, práv-
níků, a jiných učenců; vše pří-
sahami jest stvrzeno; vybrány
jsou jen divy, kterých nelze
nijak „přirozeně“ vysvětliti,
uloženy jsou v Paříži peníze
tomu, kdo jen jeden z těch
divův onou komissí vyhlášených
vyvrátí — ale naleznou se
přece zaslepenci, kteří nic
o tom čísti nechtí, a nic kloud-
ného o tom nevědí a jen to
šmahem zavrhnou. Moudřeji je-
dnají mnozí dřívější nevěrci;
ti vše prozkoumali — a stali
se zbožnými katolíky a opla-
kali svou nevěru a své nepra-
vosti ve zpovědnících.

Námítky:

a) Při poutech dějí se ne-
pořádky a zlořády.

Ty církev zapovídá, jich va-
ruje, lid v tom ohledu poučuje.
Kdyby však všecky pouti měly
přestati, protože nerozum a
nebo zloba jich zle užívá —
muselo by přestati všecko
náboženství — musela
by n. p. býti spálena na

ve celém světě i bible Pá-
ně, protože jí mnozí zle uží-
vali a užívají k. p. Adamité si
biblí hajili své hovadské ob-
řady a zvyky.

b) „O pontech“ soudí církev
evangelická, že žádné místo
na zemi nedodává modlitbě
zvláštní moci; — že chození
bosýma nohama, obnaženou
hlavou a plazení se po kole-
nou jest bludné trýznění těla
(„Rozdíly“ p. Kozáka.)

Tak jak si to o — té síle mo-
dlitby myslí p. Kozák —
to církev neučí, ne-
tvrdí. To jest opět neblahý
obyčej našich odpůrců, že něco
udělají učením církve a pak
proti tomu bojují. —

Ale v tom smyslu, jak už
prvé vyloženo, že člověk může
býti na některých místech více
dojat a třeba přímo i od Boha
osvícen a pak se lépe modlí
— jest to přece pravda, „že
mnohé místo dodává modlitbě
zvláštní moci.“ Vůbec pak
v tom ohledu mluví p. pastor
o něčem, čeho nezná a
zkusiti nemohl.

Co pak se onoho „blud-
ného“ trýznění těla do-
týká, tu p. pastor viní, nevěda,
samého Krista z bludu — ne-
boť ten opravdu na tvář padal,
celou noc se modlil — a tím
se jistě trýznil; pak i sv. Pavla,
který trýznil tělo své — I. Kor.
9, 27. — ale ať si to místo pře-
čte řecky; pak všechny sv. Otce,
celou církev, zvláště původní
církev, která kající, tuhé, tělo
trýznící skutky za hříchy ko-
nala.

e) Ctění obrazů.

Tu jest dvojí výstřednosti se varovati, a sice klanění se obrazům, což dělali pohané, majíce obrazy za bohy; a úplně zavrhoání obrazů, což dělají zvláště kalvíniští a zwingliániští.

Katolická církev se tu řídí samým Bohem, který klanění se obrazům zapověděl — ale úplně jich nezavrhoval, jelikož dva cherubíny zlaté do chrámu dáti velel.

Obrazy máme v církvi proto, že se jimi Svatí i Bůh sám ctí, když se jimi veliké jejich skutky vyblašují; protože se jimi věřící povzbuzují a poučují; protože se jimi chrámy zdobí. Vzpomeň k. p. na obrazy křížové cesty.

Ucta obrazů není modlářstvím, tak asi jako není modlářstvím míti v uctivosti obraz otce neb matky.

f) Ctění svatého kříže.

Od počátku, jak Tertullián, sv. Jan Zlatoústý píše, bylo v úctě toto svaté znamení, a křesťané se křížem i znamenali a to vždy, až v 16. století povstalo se proti tomu.

g) Ctění ostatků.

Ostatkem — reliquií — rozumí se něco, co náleželo nějaké svaté osobě, obzvláště pak tělo jeho.

Evangelíci v tom ohledu přebánějí, předhazujíce nám modlářství, a že nemáme čistou bohoslužbu (P. Heřm. z Tardy). Chtí tím býti moudřejší než sám Bůh — a to jest hrozná zaslepenost.

Ani to nechtí připustiti; uvádí si na to text písmá II. Tim. 3, 15—17. Chtí tím dokázati, že křesťanstvo slovem Božím má býti poučováno. Na štěstí v tom není to slovíčko, že jen písmem se to má dít. Prázdné a pusté jejich chrámy, které nikoho nepovzbuzují, jsou tím trestem za tyto přehnanosti.

Lutherští kříž podrželi. Mezi českými kalvínskými jest nepochopitelný odpor proti kříži; — na místo kříže dali kalich. V kalichu Kristus Pán neumřel, a proto nemůže býti odznakem naší spásy: jest ovšem odznakem, ale odznakem vzbouření se proti obecné církvi.

Má-li se kdo kalichem chlubit, to jsme my katolíci (srov. učení o oběti.)

Evangelíci nectí ostatků Svatých katolických — za to však přece ctí ostatky a hroby těch, kteří proti obecné církvi vystoupili. (P. p. Kozák v Čá-

Lze tu krom toho rozezná-
vati dvě druhy jich a sice

1. ostatky vůbec, jakožto
ctíhodné a nám milé památky
po drahých nám osobách;

2. takové, skrze které a
nebo na nich všemohoucí Bůh
divy nepopíratelné učinil.

Platí zde totéž, co řečeno
bylo o zázracích na posvátných
místech vůbec — ba i o obra-
zech mnohých nutno to říci.

Že však to není nic nového,
toho svědky jsou opět svatí
Otcové, k. př. sv. Augustin.

slavi — vyhláňuje ve svých
„rozdílech“ ctění ostatků —
reliquií — za hrubé mo-
difikce. Toto tvrzení jest uráž-
kou nás katolíků. My ostatky
Svatých za bohy nemáme, nýbrž
je jen v uctivosti máme, jako
pozůstatky drahých nám osob.
Zuřením proti hrobům a kostem
zesnulých snížili se svedení
nekatolíci až pod divochy, kteří
hroby v uctivosti mají. —
Ostatně jest zřejmo, že církev
ostatky Svatých vždy ctíla.

